N. N. BELDICEANU

TAINA

BUCUREȘTI
«MINERVA» Institut de Arte Grafice și Editură, B-dul Academiei, 3 — Edgar-Quinet, 4.
1909

www.digibuc.ro

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ «MINERVA», B-DUL ACADEMIEI, 3. — EDGAR QUINET, 1

REPRODUCEREA OPRITĂ.

www.digibuc.ro

TAINA

Bi fi fost de vreo optsprezece ani pe atunci, cuvântă bunica. Stătusem două săptămâni la mânăstirea Agapia, la maica Ermonia, şi cu câteva zile, înnainte de Paşti, venisem acasă. Cum am intrat în casă, cum erà treaba mea, m'am apucat, îndata mare, de grijit, şi când aşez în dulap, într'un ungher, după un gavanos cu dulceaţă de cireşe amare, dau de un şip cu vutcă. «De unde o fi oare?» mă gândesc eu mirată, că tata ştiam că nu aduce niciodată. Îl aşez la loc, şi când vine tata, dela biserică, îl întreb:

«Da de unde-i, tată, garafa ceia cu vutcă?

www.digibuc.ro

— Da au fost, azi dimineaţă, zice, două maici dela Varatec şi-au uitat-o aici.»

Într'amurgul, es în cerdac şi văd pe argat că ese din bucătărie, pîcâind din lulea, şi trage carul de subt colniţă, înnaintea uşei hambarului. Carul stă întotdeauna subt colniţă;

«Măi Axinte, zic, de cè tragi tu caru — în faţa hambarului?

— Apoi aşa mi-i drag mie, să dorm afară, zice, că-i frumos care nu se mai află...»

Acù, în ajunul Paştelui, m'apuc eu şi fac un cuptor de cozonaci şi unul de pască. Înroşesc un castron mare de ouă. Spun argatului să taie o gâscă, şi fac un potroc, fac friptură, fac ostrăpăţ. Şi a doua zi, după masă, strâng mâncarea ramasă, în vatră, ca să fie pe sară.

Intr'amurgul, când mă duc să iau cozonacul cel mare, pe care îl pusesem, dimineaţa pe dulap, în iatac, — cozonacul nicăieri! Strig sluga:

«Mărioară, ia poftim, mă rog dumitale, în coace...»

Vine fata:

www.digibuc.ro

«Unde-i cozonacul cel mare, de pe dulap?

— Nu ştiu, eu n'am umblat.

— Dacă n'ai umblat tu, cine a umblat, Cotea?

— Să mă bată Dumnezeu şi Sfânta cruce, dacă ştiu eu ceva...»—şi prinde a se jurà, ca para focului de roşie.

Fac tărăboi. Mărioara începe a plânge: Că să-i secе mâna, dac'a luat ea, şi să n'ajungă ziua de mâne. Ei comedie ca asta... Cum să piară cozonacul de pe dulap? Mai ştii, mă gândesc eu, poate am uitat unde l-am pus, ş'acum o năpăstuesc, pe biata fată, de geaba. Şi pune-te şi cată-l în toate părţile: prin dulap, pe sobă, pe după sobă, pe subt paturi, — pace, nu-l găsesc! Când mă duc să iau mâncarea din vatră,—mâncarea nicăeri! De cât să-mi vină nebuneală, nu ceva... Şi iar tărăboi! Şi ţine-te pânză să nu te rupi... Auzi, să rămâi, mă rog, în ziua de Paşti, fără mâncare? Decât îmi veneà să-mi pun unghia'n gât...

Şi iacătă că intră şi Axinte, şi ia-l la răfuială şi pe el, — Axinte prinde şi dânsul a se jurà pe toţi Dumnezeii, că ferit-o sfântul, n'a umblat.

www.digibuc.ro

«Măi, spune drept, că nu-ţi fac nimic»...

El, nu şi nu: luà foc cu gura că el nu să ştie vinovat cu nimic.

Vine tata, îi spun eu toată păţania. Îi ia şi el la trei parale, — aşi, de geaba!

Dacă a văzut şi tata că nu-i de chip să-i facă să spuie, — ia lăsat în plata Domnului. Ce să le faci mă rog? Să-i omori?

Fac eu o salată de ouă, tai pască, cozonac, mâncăm, şi, aşa pe la nouă ceasuri, ne culcăm. Într'un târziu, o fi fost pe la mezul nopţei, mă trezesc, de odată, în nişte şoapte, care veneau din fund, din odaia cea mare. Mă uit, ştii aşa, c'un fior de frică — în spate: uşa închisă şi prin borta cheii, în întunericul săliţii, se strecurà o aţă de lumină. Şi tot pierea şi iar răsăreà, ca şi cum, acolo, în odae, s'ar fi plimbat cineva, înıtre lumânări şi uşă. Îmi ţin răsuflarea ş'ascult, cu inima sărită, şi printre şoaptele pe cari nu le puteam înţelege, aud şoptind:

«Dacă ne simt, am păţit-o...»

De acolo uşa s'a deschis, binişor, şi l-am văzut pe tata eşind c'o farfurie. Eu atunci,

www.digibuc.ro

am închis repede ochii, şi am prins a răsufla, regulat, ca un om care doarme.

Tata a trecut în vârful degetelor, am simţit c'a intrat în cuhne şi l-am auzit vorbind, încet, cu argatul:

«E apa mare tare?

— Aşa de mare n'am văzut-o nici odată... Mă tem c'o să ia podul...»

Apoi am auzit, iar, uşa, şi m'a învăluit o mirodenie caldă, de mâncare.

Şi pe urmă, după un răstimp, iarăşi am auzit şoptind:

«Trebue, numai decât, să trecem.

— Nu se poate, e apa prea mare».

Afară, în noapte, apele Moldovei fierbeau, se izbeau, bubuind, în pod, şi podul trosneà. Şi eu ascultam, cu inima cât un purece, şoaptele de alăturea.

Într'un târziu lumina s'a stins, uşa de la odaea cea mare a scârţâit încetişor, pe urmă cea de la sală; am simţit păşi tainici prin antret, apoi prin ogradă.

Grivei a latrat de două ori, ş'apoi a început a schelălăi încetinel, cum fac câinii când se gudură, şi cineva îl mângâia, în şoaptă:

www.digibuc.ro

«Vai săracul, Grivei... Săracul Grivei...»

Într'un târziu, tata s'a întors, a trecut tiptil, prin zarea slabă a ferestrilor, în odaia de alături, şi s'a culcat.

Eu toată noaptea n'am putut închide ochii, şi m'am întrebat, fel şi chip, ce poate să fie. A doua zi, tac molcom. Când intru în odaea cea mare, — pe masă, lângă patrahîrul tatei, dau de-o tabachere roşie, de piele rusească.

Es în cerdac: în mijlocul ogrăzei, tata îi spuneà ceva, încet, argatului, şi, când m'a simţit, a ridicat repede glasul:

«Ai auzit ce ţi-am spus? Să te duci, numai de cât, să potcoveşti Surul, să nu-şi strice unghia.»

La vru'un ceas, intru iar în odaia cea mare: tabachera zburase! Subt sară m'apropii, nu ştiu cum, de hambar, — şi aud pe cineva horăind înnăuntru. Mă uit la uşă, — o lacată cât o ploscă! Hm, mare comedie... Innainte nu erà, niciodată, închis la hambar... Caut un loc, pe unde să mă pot uità în hambar,—nu găsesc... A doua noapte, iar şopte în odaea cea mare, iar paşi tiptili. Afară, acù plouà. Auzeam ţârâitul ploii, şi, câteodată, parcă şoptea şi ea ceva; uneori,

www.digibuc.ro

câteva picuşuri, aduse de vânt, băteau tainic în geam, ca un deget. Şi toată noaptea am stat cu urechea la pândă, şi n'a fost de chip s'aţipesc.

A doua zi, după amiază, pe când tata horăeà în iatac, mă strecor binişor afară. Argatul dormeà în fân, în carul de subt colniţă. Şi în grajd s'auzeà ronţăitul Surului. M'apropii, ca o pisică, de hambar, şi ascult, şi deodată mi-se pare c'aud un fâşâit de filă întoarsă, apoi că s'a mişcat cineva, înnăuntru. Şi am început, deacolo, a umblà tiptil, împrejurul hambarului, ca să găsesc un loc, pe unde să mă pot uità. La spatele hambarului, erà un alt grajd, mai tainic, în care ţineà tata caii mai de preţ. Zic : «Ia să intru, să vedem, n'oi puteà, cumva, să mă uit în hambar.»

În întuneric, luceau doi cai mari, negri cum e catranul. Când am intrat, caii au ridicat capetele şi s'au uitat la mine, apoi au început, iar, a-şi ronţăì fânul.

Şi numai ce bag de seamă cá, în fund, izvorăşte din hambar, ca un fum luminos, o razà de lumină. Mă apropii binişor, mă plec şi mă uit, cu'n ochiu, şi ce să vezi, în mijlocul ham-

www.digibuc.ro

barului, căptuşit cu scorţuri, ca o odae,—trei tineri! Unul scurt şi cu barbişon negru, sta, într'o rână, pe-o saltea acoperită cu'n şal turcesc ; un altul, cu ochii bulbucaţi, verzi, şi cu plete şi barbă castanie, stătea grecește, pe-o pocladă miţoasă, şi scrià ceva pe un scaun ; iar al treilea şedeà tolonit, pe-o saltea, îmbrăcată cu satin portocaliu, sămănat cu stânjinei, şi aveà o mustecioară neagră ca pana corbului, pe-o faţă albă ca de femee, şi-o frunte mare şi lucioasă, — sta cu mâinile subt cap şi visà, cu ochii pe jumatate închişi. Şi, la mijloc, pe un scaun, erau trei feligene de cafea şi o ţigară, pe jumătate fumată, din care isvorà, într'o dungă de lumină, venită de undeva, de sus, o şuviţă albastră de fum.

Am stat aşa, mult, uitându-mă, minunată, la cei trei necunoscuţi, până când mi s'a părut, că aud nişte paşi prin ogradă. Atunci m'am furişat afară şi m'am strecurat, de grabă, în casă, prin fundul grădinei, ca să nu mă vadă cineva.

Pe la mezul nopţei, am auzit o batae slabă la geamul de lângă patul în care dormeà tata. Şi l'am zărit pe el ridicându-se, în zarea fereştrii, şi îmbrăcându-se. Apoi l'am auzit

www.digibuc.ro

trăgând, uşor, zăvorul de la uşa din sală. şi iar: paşi taiņici, şoapte, şi, în odaea din fund, lumină.

Tata a trecut iarăşi, în vârful degetelor, şi-a răsărit, îndată, c'o farfurie mare, ca şi în seara trecută. Şi când a deschis uşa, am zărit, o clipă, o frunte mare, luminată, şi un nouraş albastru de fum. Târziu tare, o fi fost aproape de ziuă, am auzit, din nou, bătând într'un geam, şi un glas, de afară, a întrebat încet:

«Gata?

— Gata» a răspuns cineva din năuntru.

Şi lumina s'a stins, au scârţâit iar uşile şi nişte paşi uşori au trecut, ca în vis.

Când mă scol dimineaţa, — tata şi cu argatul nicăeri! Întru tiptil în grajd, mă uit în hambar, — nimeni!

Întramurgul, să întoarce tata, îl întreb unde-a fost, zice:

«Până în târg; m'am ţinut să-ţi spun asară, ş'am uitat...»

Mi-a venit pe limbă să-l întreb cine-au fost cei trei tineri; da, nu ştiu de ce, n'am îndrăznit şi nu l-am întrebat nici odată. Şi tocmai, într'un târziu, la vr'un an după asta, mi-a spus tata singur, într'o sară,

www.digibuc.ro

că cei trei necunoscuți, care-au stat în hambar, au fost: Alexandri, Gogălniceanu și cu Rosetti, și că, într'o noapte, cu ceată i-a trecut în Cordun.

Bunica tăcù.

Prin fereastra deschisă, veneau mirezmele de faguri ale livezilor înflorite. Deasupra măgurii din față, luna ardea ca o tipsie de aur, căzută de sus, din mâinile unui înger și înfiptă, acolo, în creasta dealului. Undeva, departe, cânta o privighetoare, ametită, parcă, de lumina dumnezeiască a lunei și de poezia care pluteà subt pologul de mătasă al cerului, subt pologul sămănat cu nenumăratele mărgăritare ale stelelor.

Cineva întrebă, cu'un zâmbet:

«Și cine erà cel cu mustecioara neagră?

— Știu eu...» murmurâ ea pe gânduri.

Și rămase, cu ochii albaștri în gol, c'o lumină dulce, de vis, pe fața zbârcită.

www.digibuc.ro

MĂTUŞA ANIŢA.

www.digibuc.ro

MATUŞA ANIŢA

I.

Din sărbătorile Crăciunului, de când fusese mătuşa Aniţa bolnavă de moarte, cucoana Zamfira, nevasta domnului notar Costache Manoliu, călca, des de tot, pragul bojdeucii dela poarta ţarinei. De obiceiu, nu intrà cu mâna goală: îi duceà ori o leacă de cafea râşnită şi de zahăr, ori o garafă cu rom; dar, mai cu seamă, rachiu de perje, dres cu zahăr şi cu fel de fel de buruiene. Şi spuneà, cucoana Zamfira, adevărate minuni de rachiul acesta. Aveà, mă rog, darul de-a vindecà sumedenii de boale:

«Îi ceva straşnic, cuvântà adese ori dum-

www.digibuc.ro

neaei ; e destul, mătuşa dragă, să bei o ceşcuţă, nu mai mult, şi ştii, parcă-ţi ia cu mâna, nu altceva...»

Când intrà cucoana Zamfira în încăperea scundă, parcă intrà o undă de lumină ; iar când prindeà a vorbì, parcă picurà miere în sufletul bătrânei :

«Bine te-am găsit, mătuşă Aniţă ! Da ce mai faci, voinică, sănătoşică ? Iaca, ţi-am mai adus câte ceva...

— Da de ce te mai superi mata, cucoană Zamfiră...

— Atâta supărare să-mi dea Dumnezeu, mătuşă Aniţă, cât oi fi ş'oi trăì, că slavă Domnului, am de unde ; la mine, nu că mă laud, da dulapul mi-i totdeauna plin ca o rodie... Da ce mai faci, voinică, sănătoşică ?

— Vai de voinicia mea, cucoană dragă... Ba mă dor spatele, ba pieptul, ba picioarele, — şi îs slabă, slabă, de mă dă vântul jos... Aşaaa-aşa, de acù mi s'a apropiat şi mie funia de par...»

Iar, buna şi milostiva cucoana Zamfira se gândeà :

«I s'a împlinit veleatul... Cel mult până

www.digibuc.ro

la primăvară dac'o mai duce-o... Are nouă zeci de ani, bob numarat, şi-i slabă ca o coarnă...»

Apoi, privind pe fereastră, la grădina înflorită de zăpadă, îşi ziceà:

«Şi bună livadă mai are... Ia te uită dumneata ce hultoane, tot una şi una... D'apoi pământul din dealul Ţapului... Mamă-mamă, două fălci de pământ gras ca untul şi negru ca păcura.., Şi n'are baba pe nimeni: singură cuc...»

Şi, îndr'adevăr, erà aşa de slabă bătrâna, că nu mai puteà face un pas, fără cârjă. Numai în glas îi rămăsese aceiaş îmlădiere de tinereţă şi de cântec, neobişnuită la vârsta ei, şi o tremurare de dragoste şi de duioşie rară: aşa cum o au numai mamele când îşi dezmeardă copiii; iar în cei doi ochi, albaştri sterşi, ca două flori de inveştejite, ardeau, pururea, două luminiţi blajini, care te pătrudeau în suflet ca mângâiere.

«Tare-am mai fost bolnavă, cucoană dragă, oftà mătuşa Aniţa; dacă nu erai mata, tot muream... Dumnezeu să te bucure şi să-ţi ajute, după cum gândeşti, că tare bine m'ai mai îngrijit: mamă să-ţi fi fost şi nu mai

www.digibuc.ro

fi cătat mai bine şi mai cu milă... Aşa-aşa... Dumnezeu să te bucure şi să-ţi ajute, după cum gândeşti...»

Stăteau amândouă pe laiţă, lângă cuptor. În odăiţă erà curat şi pluteà un miros slab de fum şi de busuioc. Într'o fereastră erau câteva ouă împistrite şi o lumânare dela Paşti.

În fund, în umbră, se vedeà culmea cu hainele. La capătul patului, aşternut c'o velinţă vrâstată, hodinea lada braşovenească, de zestre, cu lăicerile şi perinele clituite frumos, până 'n grindă.

Cucoana Zamfira vorbeà c'o dragoste nesfârşită, în ochii mărunţi şi iscoditori; cu un glas de miere, pe care nu i l-ar fi cunoscut cuconul Costache, dacă l-ar fi auzit, fără s'o vadă.

Uneori, mătuşa Aniţa, prindeà a vorbì de bărbat, de copil — cari dormeau, de mult, somnul de veci:

«Ce om cât un munte, cucoană dragă, şi să se prăpădească el aşa... Of-of, că fără de noroc am mai fost pe lume, cucoană Zamfiră dragă..,

Da Mărioara, fată mare, — eşise la horă,

www.digibuc.ro

draga mamei dragă, — cum s'a dus și ea și mi-a fript inima...

— Ei, ce să faci, mătușă Aniță, așa a vrut Dumnezeu...» o mângâia cucoana Zamfira, cu glas duios.

Și bătrâna clătina încetinel din cap:

«Tare n'am mai avut eu noroc, pe lume, cucoană dragă... De ce n'am avut parte. măcar de Gheorghiță, dragul mamei, — era băet de șapte anișori, cucoană Zamfiră, umblà la școală, și numai de trei luni, umblà, sărăcuțul, și ceteà ca apa, de-l prăpădeam din ochi, de drag, și eu și tatu-su... Cum mi-a mai rupt și el inima, cucoană dragă...»

... După ce s'a desprimăvărat, mătușa Aniță, în zilele de sărbătoare, când treceà de la biserică, se abăteà și pe la cucoana Zamfira. De obicei, dumneaei o așteptà în portiță, cu mânile subpuse, și când o vedeà venind încet, la vale, aplecată de mijloc, și sprijinindu-se în cârjă, îi zâmbeà, de departe, cu dragoste:

«Ce mai faci, mătușă Aniță, cum te mai lauzi?

— Cum să mă laud, ia cu bătrânețile, răspundeà bătrâna, apropiindu-se.

www.digibuc.ro

— Da ia mai poftim pe la noi, mătușă dragă... Drept să-ți spun, că-mi erà dor de dumneata. Incetișor, mă rog, aici, să nu cazi...

— Bătrâneţile, bătrâneţile!» oftà mătușa Aniţa, încovoiată.

În odaia curată, cu pereţii înveșmântaţi cu scorţuri înflorite, erà linişte ca într'o chilie. Ionică şi cu Ghiţişor, se jucaù pe afară. Cuconul Costache erà la primărie. Focul ardeà vesel, pe vatra albă, şi mâncarea forfoteà, umplând încăperea de mirodenii. Ceasornicul vechi, din perete, cu un Turc şters pe el, îşi plimbà, leneş, limba lucitoare de alamă, picurându-şi tictacul monoton.

Cucoana Zamfira puneà ibricelul de cafea şi s'aşezà, apoi, lângă bătrână, întrebând-o, din nou, de sănătate, cu tremurarea aceia de mângâiere, care o aveà numai când vorbeà cu ea.

Şi în liniştea de săhăstrie ce le împresurà, prindeaù a vorbì de cloşti, de pui, de sămănături.

Pe uşa deschisă, intrà lumina albă a primăverei, veneà miros de verdeaţă şi de pământ jilav.

În bătătura, albită de lumina orbitoare,

www.digibuc.ro

o cloșcă, cloncăneà, primblându-și puii galbeni ca niște canari. Lângă troacă, dormeà, tolănit în noroi, la soare, un godac cu pelea trandafirie, și păreà fericit, ca subt dezmerdarea molcomă a unei mâni nevăzute. Iar pe vârful movilei de gunoi, de lângă grajdi, din mijlocul găinilor boghete, un cucoș, cu penele înflăcărate, băteà voios din aripi și, întinzând gâtul strălucitor, trâmbiță prelung, îmbătat, parcă, de lumina și miresmele-învierii.

Cucoana Zamfira se sculà, umblà, ușoară ca o umbră, pe lăicerile vrâstate, turnà cafeaua în două cești, pe care erà scris, cu litere roșii: «Poftim», și scoțând o sticluță cu rom, dintr'un dulap alb, de tei, turnà câteva picături și-o îmbiia, cu dragoste, pe bătrînă.

De multe ori, cucoana Zamfira, vorbeà, cu foc, de răutatea lumei:

«Tare'i rea lumea, mătușă dragă... Uite-te dumneata la preuteasă... Așa pâșină cum o vezi: moare sluga și argatul de foame... Da nevasta învățătorului? I s'a dus vestea, ca de popă tuns, de filotimă ce-i... D'apoi nevasta primarului, crezi că-i mai brează? Mamă — mamă... Nu căta că vorbește așa

www.digibuc.ro

de moale, mătuşă Aniţo: asta-i de cele cu Dumnezeu pe buze şi cu dracul în sân...»

De afară, din livada înflorită, poleită, încărcată parcă de fulgi de argint, veneà, prin lumina strălucită, un fluerat uşurel de mierlă; undeva, departe, răsunà cântarea unei pupeze: «pu-pu-pu... pu-pu-pu»; iar pe aproape, un piţigoi ziceà, parcă, subţirel: «Simţi a vară... simţi a vară...»

După vr'un ceas, mătuşa Aniţa se sculà să plece; dar cucoana Zamfira nu voia s'o lase, în ruptul capului:

«Da nu te las, Doamne fereşte, mătuşă Aniţă... la mai stai colea, că doară ştiu că nu dau Turcii. Da o cafeluţă, cu romuşor, nu mai bei?

— Nu, sărut mâna, cucoană, nu mai beu, zău nu...

— Eu te îmbii iar cu cafea, şi dumitale ţi-o fi foame poate, — ia mai bine să-ţi dau o lecuţă de borşişor şi de fripturică.

— Da, zău, cucoană, nu te mai supărà, făceà mutuşa Aniţa.

— Ia lasă-mă, mătuşă Aniţă, ce tot îi dai cu supărarea! Tot supărare de asta să-mi deà Dumnezeu, că, slava Domnului, am de

www.digibuc.ro

unde... Ia poftim, stai ici pe laiță... Așa, ia întâi un rachiuaș... Uite, icea, borșișor, — i-un borș care nu se mai află, știi, îți dă viață, nu altă! — Dincoace fripturică... Să-ți aduc si-o țârucă de vin... Dumneata ar trbui să ai la masă, regulat, un păhăruț de vin...»

Și cucoana Zamfira luă, de pe masă, o cană albă, cu înfloriturî verzi, și cât ai bate — în palme, veneà din beci cu vinul rece și chilimbariu.

Mătușa Aniță se gândea: «Ce suflet bun are cucoana Zamfira! Dumnezeu să-i deie sanatate...»

Notăriță îi turnà vin și-o îndemnà cu glas dulce, îșî turnà și ei și ciocneà cu bătrîna:

«Hai, norocul cel bătrîn, mătușă Aniță!

— Dumnezeu să te bucure și să te norocească, precum gândești!» ziceà mătușa Aniță.

Cloșca intra cloncănind, în chiscuitul subțirel al puilor, cu pași rari, măsurați, mândră parcă, de odrasele ei, îmbrăcate în puf galben, strălucitor ca matasa.

Și cucoana Zamfira, cu fața luminată, le aruncà fărămituri de pâne și de mămăliguță, și-i mângâià:

www.digibuc.ro

«Dragii mamei dragi, că tare's ei mititei şi frumuşei...»

Şi aplecându-se, luà, cu amândouă mânile, un pui, şi sărutându-l, îl lipeà de un obraz, şi-l apăsà cu dragoste; iar jos, cloşca cârâià, cu penele zborşite, întinzând gâtul şi uitându-se când c'un ochiu, când cu cellalt, gata să-i sară în cap. Şi după un răstimp, cucoana notăriţa, i-l da strigând:

«Naţi-l, fa, naţi-l... Nu te teme, că nu i-am făcut nimica, proasto... Da ia poftim mai beà, mătuşă Aniţa dragă, o lecuţă de vinişor...

— Nu, zău, mi-i destul, cucoană Zamfiră...

— Da mai beà o ţârucă, săracul de mine, că doară nu-i otravă... Hai, norocul cel bătrân să deà Dumnezeu...»

Şi când erà soarele aproape de răscruci, bătrâna se sculà iarăşi, să plece:

«De-acù mă duc, cucoană Zamfiră, că mata îi fi având treburi.

— Da n'am nici o treabă, mătuşă Aniţă, stai ca la dumneata acasă... Da poate îi fi vrând să aţîpeşti oleacă, după masă... Ia sui-te, ici, pe pat, şi te odihneşte...»

Mai întâiu nu vroià, îi erà oarecum, apoi

www.digibuc.ro

se aşezà pe marginea divanului, acoperit c'un lăicer vărgat, de lână.

Cucoana Zamfira strângeà farfuriile, aruncà fărămiturile la pui, dădeà c'un ştrergar muştele afară, şi închizând, apoi, uşa, lăsà perdeaua trandafirie, de stambă, şi s'aşezà în fundul patului.

Puii, după ce mâncau, se ociuau, subt aripile cloştii, şi tăceau. În liniştea şi umbra care se întindeà, în răcoarea uşoară, părea cà pluteşte o lene dulce, aducătoare de somn. Ceasornicul din perete îşi primblà somnoros limba de alamă, mai încet parcă, gata s'adoarmă. Din când în când, de subt aripele cloştii, izvorà un piuît uşurel. Şi vorbele picurau tot mai rare, până când mătuşa Aniţa îşi lăsà capul pe perină şi aţipeà.

La amează veneà cuconul Costache de la primărie, şi aşezându-se la masă, întrebà încet, întorcând ochii spre bătrână:

«Ei, i-ai vorbit?

— Nu încă, răspundeà cucoana Zamfira; n'a venit vremea.

— Ce n'a venit vremea, frate, vrai, se vede, să-l deà altuia şi pe urmă să-i vorbeşti!

www.digibuc.ro

— Mă rog, lasă-mă pe mine, că ştiu eu ce fac: lucrul trebue făcut cu socoteală, nu aşa, cum crezi dumneata: cu încetul se face oţetul...»

Mătuşa Aniţa, slabă, dormeà greu, toropită de vin; câteodată deschideà, o clipă, ochii, şi zăreà în jurul mesei, ca printr'un painjiniş, pe cucoana Zamfira, pe cuconul Costache, pe Ghiţişor şi Ionica; auzeà glasuri, ca într'un vis, auzeà glasul blajin al cucoanei Zamfira:

«St, mai încet, că se trezeşte mătuşa Aniţa...»

O vedeà nelămurit, c'un deget la gură, şi se gândeà:

«Ce suflet bun are cucoana Zamfira... Bună, s'o pui la rană... Dumnezeu s'o bucure şi să-i ajute, după cum gândeşte...»

I se ridică, în piept, o undă caldă; o adiere de mângâiere îi treceà prin suflet; se simţeà bine acolo, pe divanul moale, în odăiţa albă, şi adormeà din nou.

Târziu, când deschideà ochii, erà linişte. Cucoana Zamfira deretecà, umblând, uşoară ca o umbră, în lumina ce pătrundeà, scăzută, prin perdea.

www.digibuc.ro

Şi-o mireazmă bună, de zahar ars şi de coarjă de măr, aromeà încăperea. :

«Ei, cum ai dormit, mătuşă Aniţă ? o întrebà notăriţa cu voie bună.

— Bine, tare bine, m'am mai hodinit...» răspundeà bátrâna, ridicându-se, îmbujorată de somn, şi îndreptându-şi pe la urechi barizul negru.

Cucoana Zamfira dădeà perdeaua la o parte şi deschideà uşa, şi lumina albă, tremurătoare, năvăleà în odăiţă, strălucind veselă, zâmbind fericită pe sfeşnicile de alamă, de pe dulap, pe paharele şi farfuriile, de pe masă, ca şi în nemărginirea albastră de afară, săgetată de zborul rândunelelor.

Mai stăteau, ce mai stăteau, de vorbă. Apoi mătuşa Aniţa se ridica, sprijinindu-se în mâni, şi îşi lua cârja de lângă pat :

«Deacuma mă duc, cucoană Zamfiră.

— Da mai stai, mătuşă Aniţă, ce te grăbeşti aşa.

— Ba nu, mă duc, mă duc, că doară mai am şi eu casă, n'oi sta tot aici pe capul matale.

— Da ia mai zăboveşte oleacă, să-ţi dau acasă o ţâră de cafeluţă râşnită...

www.digibuc.ro

— Nu, zău, lasă, cucuoană Zamfiră, nu-i destul c'am băut la mata cafea, să-mi mai dai acù şi acasă.

— De ce să nu-ţi dau, mătuşă Aniţă? Prinde bine, care nu se mai află, o cafeluţă neagră, colo, când te scoli... Uite ici o lecuţă de cafea râşnită, dincoace o lecuţă de zahar, uite şi romuşor...»

Bătrâna mulţumeà, şi coborà prispa, sprijinită de notăriţă, care o petreceà, totdeauna, până la portiţă. Acolo mai stăteau, un răstimp, de vorbă.

Pe uliţa umbrită de răchiţele întinerite şi poleite de lumina piezişă a soarelui, treceaù spre horă, grăbite şi îmbujorate, fete subţirele şi gătite, cu flori în cosiţe; treceau, călcând sprinteni, ca după o cântare voioasă, flăcăi cu bondiţile înflorite. Flăcăii zvârleau glume şi fetele plecau ochii luminoşi, c'un zâmbet uşor. Iar bătrânii păşeau încet, aşazat, sfătuind cu glasuri domoale.

În bătătura rateşului, în lumina şi mirezmele primăverii, pornise hora, legănată şi potolită. Şi viersul subţire, al scripcei, veneà slăbit de departare, pe deasupra livezilor înflorite, — veneà cu o umbră de mâhnire

www.digibuc.ro

stăpânită, pe când hangul moale al cobzei străbăteà ca un zumzet somnoros de albină.

«Apoi să ne vedem sănătoase, cucoană Zamfiră.

— Să ne vedem sănătoşele, mătuşă Aniţă dragă, şi mai poftim pe la noi.»

Asfinţitul coborâ cu răcoarea lui umedă, şi în taina ce aducea din văzduh, mierlele prindeaù a fluerà uşurel, în sălaşurile lor încarcate de flori.

Şi pe când mătuşa Aniţa se depărta, bocănind încetinel cu cârja, cucoana Zamfira mai cuvântà odată, cu glasu-i plin de dragoste:

«Să ne vedem sănătoşele, mătuşă Aniţă dragă, şi mai poftim pe la noi...».

II.

Prin luna lui Cuptor, începù a se duce la mătuşa Aniţa şi coconul Costache, — se duceà în zilele de sărbătoare, când erà frumos: cu cucoana Zamfira, cu Ionică şi cu Gheorghiţă.

www.digibuc.ro

Fiindcă erà mai de-a dreptul şi mai răcoare, mergeaù prin grădini, pe cărări. Livezile, încarcate de roadă, dormeau adânc în căldura după amiezii. Nu se clătina o frunză, un fir de iarbă, — parcă plutea, în aerul fierbinte, ceva care avea puterea de-a încremeni toate lucrurile.

Câte odată, vedeaù, printre trunchiurile negre, o vacă priponită de un copac, stând tolănită jos, toropită de căldură, şi rumegând a lene, gânditoare, cu ochii pe jumatate închişi. La paşii lor, îşi contenea rumegatul şi ridicând capul, să uita, o clipă, cu ochii ei trişti, umbriţi de gene lungi, apoi îl pleca şi prindeà a mestecà iar, încet, îngândurată.

Uneori dădeaù de un cal, care păşteà iarba pletoasă, apărându-se, leneş, de muşte; ridica şi el capul, îi priveà, un răstimp scurt, apoi începeà iarăşi a ronţăi, fluturându-şi coada.

După vr'o jumătate de ceas de drum, pe cărările acoperite cu horbota neclintită a umbrelor, ajungeaù la poarta ţarinei.

Mătuşa Aniţa îi întâmpina întotdeauna cu voe bună, întreba, cătând c'o lumină de zâmbet la Ionică şi la Ghiţişor:

www.digibuc.ro

«Da cuconașii ce mai fac, sănătoși?

— Slava Domnului, cât nișteCazaci, răspundea coconul Costache.

— Tare bine, tare bine, dacă-i sănătate toate's bune...»

Apoi intrau cu toții, în livadă. Mătușa Anița le așterneà subt un vișin rotat, în iarba moale ca matasa, un lăicer vrâstat, zicându-le cu glasul ei cântător:

«Ia poftim și stați colea, la răcoare, că-i curat raiul lui Dnmnezeu în grădină...»

Eara o liniște de basm în colțișorul acesta binecuvântat. Copacii bătrâni își aplecau crengile, încărcate de roadă, până în iarba pletoasă, din care se înnălțau, ca niște cupe pline cu vin roș, macii zvelți.

Zarzarele păreau, în lumină, niște fructe de aur; vișinile străluceau ca niște boabe de rubine. În față, se vedeaù câmpiile, până în Bucovina, unde se perdeaù într'o ceață albastră ca fumul de țigară; se zăreà vama românească și acea nemțească, ca două puncte albe. Lanurile, verzi și galbene, păreau niște lăicere uriașe, întinse la soare.

Mătușa Anița, le aduceà acolo zarzare și vișine.

www.digibuc.ro

În liniştea ce-i împresură, veneà, la răstimpuri mari, din ţarina nemărginită, adormită la soare, un glas perdut de pitpalac. O albină rătăceà, bâzâind somnoros, pe deasupra merilor, perilor şi vişinilor întinse la uscat, pe prispa din faţa casei.

Împrejur pluteà mireazma uşoară a fructelor pârguite şi-o lene dulce, care ademenea la somn. Şi cuconul Costache, după ce mâncà zdravăn, îşi puneà pălăria peste faţă şi ducându-şi mânile subt cap, adormeà tun şi începeà, îndată, a horăì. Ionică şi cu Ghiţişor se făceau nevăzuţi, în livadă; iar cucoana Zamfira şi cu mătuşa Aniţa s'aşezau pe prispă, la umbră, şi prindeau a sfătuì cu glasuri molcome.

...După un an, se zvonì prin sat, că mătuşa Aniţa a făcut danie, cuconului Costache Manoliu, cu hârtii în regulă, întărite prin tribunal, căsuţa de la poarta ţarinei, cu livada şi cu cele două fălci şi jumătate de pământ din dealul Ţapului.

Bătrâna se mutase la notar, şi întotdeauna, când o întrebà cineva cum o duce, răspundeà, clătinând din cap, cu glasul ei cântător şi plin de duioşie:

www.digibuc.ro

«Doamne, buni oameni, mamă, — buni amândoi ca pânea cea caldă... Dumnezeu să le ajute și să-i norocească. Așa-așa, că tare's buni, mamă...»

De cum se desprimăvărà și până târziu, când argintà bruma livezile și coperișurile, — dormeà pe prispă — afară. Iarna sălășluià pe cuptor, la căldură. Se simțeà nespus de fericită în noua ei viață, și aveà, uneori, simțimântul unui om care a rătăcit într'o noapte neagră și geroasă, și deodată s'a pomenit în căldura dulce a unei odăiți curate, în lumină prietenească și — între fețe blajine.

Pe Ghițișor, când îl căutai, sfătuià cu mătușa Aniță. Aveà întotdeauna, puiul acesta de om, gust de vorbă:

«Mătușă, mătușă...

— Ce-i gândăcelul mătușei?

— De ce fac așa rândunelele?» întreba Ghițișor cu glăsușorul lui subțirel, arătând c'un degețel cuibul de pământ de subt streașină.

Înlăuntru, în liniștea asfințitului, se auzeà un ciripit ușurel, tainic:

«Vorbesc și ele, în legea lor, răspundeà mătușa Aniță.

www.digibuc.ro

— Da?

— Da, gândăcelul mătuşei.

— Da ce vorbesc?»

Bătrâna ascultă, o clipă, încordat, cu ochii aţâtiţi asupra cuibului, apoi şoptea:

«Ia uite ce frumos dorm puii! — spune bărbatul; iar nevasta zice încetişor: St! vorbeşte mai încet, omule, să nu-i trezeşti!»

Ghiţişor asculta un răstimp, cu luare aminte, cu ochişorii la cuib, şi întreba în şoptă:

«Da acù ce spun?

— Acù, gândăcelul mătuşei, s'au trezit puişorii şi rîndunica le cântă să-i adoarmă.

— Şi cum le cântă?

— Le cântă: Haida nani cu mama, că mama va legănà...»

Şi Ghiţişor rămânea ascultând, minunat, cu ochii aţâtiţi asupra sălaşului rândunelilor.

Altădată se alipeà de bătrână şi-o ruga:

«Mătuşă, mătuşă, hai, mă rog matale: barbă-bărbărie!»

Şi mătuşa Aniţa zâmbeà dulce şi începeà a rostì moale, pe acelaşi glas, prinzând pe rând, cu două degete, — degetul cel mare şi arătătorul de la mâna dreaptă, — părţile rostite:

www.digibuc.ro

«Barbă-bărbărie,
Gură-gurărie,
Nas-năsăluc,
Ochi-bazaochi,
Sprincene-coţofene,
Frunte-vălătuc...
Hap, de ţuţuluc!»

Şi-l apucà, repede, de cârlionţul auriu, de pe frunte; iar Ghiţişor dădeà capul pe spate şi începeà aşi tremurà guşa într'un râs argintiu, care răspândeà, parcă, lumină împrejur.

În sările lungi, de iarnă, stà ghemuită lângă vatră, pe scăunaşul cu trei picioare, şi înşirà cu glas molcom întâmplări grozave cu Turci şi Volintiri, ori spuneà o poveste care începeà, întotdeauna, cu: «A fost odată ca nici odată...»

Şi Ghiţişor şi cu Ionică ascultau c'o lumină de vis, pe feţele aurite de foc. Cucoana Zamfira stà pe laiţă, aplecată asupra unei cusuturi, cuconul Costache horăia, într'un cot, pe pat. Iar pe marginea cuptorului, motanul clipeà somnoros, şi ochii rotunzi îi licăreau, în umbră, când ca doi bani de aur, când ca două rubine, când ca nişte petre de smarald.

Ş'aşa, mătuşa Aniţa o duceà mai bine

www.digibuc.ro

de cât se gândise: dimineaţa nici odată nu-i lipseà cafeaua cu lapte, masă bună aveà, cafea negră cu rom, regulat, la amează şi sara. Numai Ionică, care erà capiştea tuturor comèdiilor, o cam năcăjia uneori: scoatea limba la ea, îi juca înnainte, într'un picior, strigând:

«Ştirba baba-cloanţa, cloanţa-cotoroanţa... Ştirba baba-cloanţa, cloanţa-cotoroanţa.....»

Până când da peste el cucoana Zamfira şi prindeà a strigà, supărată foc;

«Ia stai, că pun eu mâna pe tine, deavol împeliţat ce eşti... Nu ţi-i ruşine obrazului, s'o strâmbi pe mătuşa? De asta îţi spune poveşti, hai? Las'că oi dà eu cu crucea peste tine, te-oi dobzalà eu, vierme neadormit ce eşti!»

Ionică atuncea o tulea pe uşă, afară, iar mătuşa Aniţa îi luà, întotdeauna, apararea, cu glasul ei blajin:

«Da lasă-l, cucoană Zamfiră, în pace,— copil, ce vrei...

— Copil? Apoi dacă-i copil, să-şi caute de joacă şi de cărţi, nu să strâmbe oamenii... Nu vezi dumneata? Toată ziulica numa de blăstămăţii se ţine; nu ea, oameni buni,

www.digibuc.ro

și el o carte în mână, ferit-o Sfântul... Las'că mi-i cădeà tu în palmă *dimoni!*..»

Și într'un târziu, în liniștea ce se întindeà, din odaia de alături, glasul lui Ionică se înălțà cuminte:

«Calul este un animal domestic... Mărul este un pom... Ionel este un copil silitor...»

Ori își spuneà, pe nerăsuflate, poeziile:

«Toți cu inima cuminte,
Ție, Doamne, ne-închinăm...
Tu, cu darul tău, prea sfinte,
Ne-ajuți oameni buni să fim,
De greșeli să ne ferim,
Țara noastră s'o iubim...

Și îndată după asta, ca și cum ar fi fost o singură bucată:

«Inger, îngeraşul meu,
Ce mi te-a dat Dumnezeu, —
Totdeauna fii cu mine
Și mă — 'nvață a face bine... —
Eu sunt mic, tu fă-mă mare;
Eu sunt slab, tu fă-mă tare...»

* * *

Câteodată, cuconul Costache veneà cu chef, și atunci se trânteà pe pat, cu fața'n

www.digibuc.ro

sus, şi începeà a mugì gros, ca din fundul unui poloboc:

«Ploscuţa mea, iubit vas,
Pasăre cu dulce glas:
Eu la gură te ridic,
Tu îmi cânţi, coglic, coglic!»

Cântec învăţat dela prietenul dumisale, Sfinţia-sa părintele Grigore Ciocârlie.

«Săracul de mine, da mai taci odată, omule, c'o zice lumea c'ai 'nebunit...» striga cucoana Zamfira.

Iar cuconul Costache, prindeà a răcnì mai cumplit, cu'n zâmbet foarte fericit, închizând din ochi şi legănându-şi capul pe perină, la dreapta şi la stânga, în tactul cântecului.

Două patemi avea domnul notar: rateşul din sat şi berăria lui «madam» Chafer, de la vama Cornu-Lunci, din Bucovina.

La madam Chafer făceà cuconul Costache chefurile cele mai straşnice, în tovărăşiia cuvioşei-sale părintelui Grigore Ciocârlie şi a domnului primar.

De obicei, plecau cu brişca Sf. sale. O luau pe drumeagul plin de hopuri, zis: drumul lui Tomşa-Vodă; eşau în deal, la

www.digibuc.ro

șleahul neted, ca în palmă, a lui Mihalache Sturza, și cum Murgul părintelui erà foc de iute și — în cale nu erà nici o crâșmă, cel mult într'un sfert de ceas, erau la vamă și treceau în Bucovina, la madam Chafer.

Și unde se încingeau niște chefuri ca acele, de se duceà vestea, ca de popă tuns, iar după ce se închideà vama, de multe ori veneau și funcționarii noștri, cu nevestele.

La început, bere și popici, apoi, într'un târziu, părintelui îi veneà gust să cânte, și atunci întindeà mânile înainte, ca pentru binecuvântare, și, lăsând capul pe spate, închidea ochii și dădeà tonul:

«Muuulți, muuulți... Mă rog, mă rog, și cucoanele să cânte, musai, altfel n'am înțeles nimic... Nu, zău, v'o spun drept, pe onoarea mea... Madam Chafer, dacă ești bună: *repetirt,* mă rog matale... Altfel, n'am înțeles nimic... Mă rog, atât, am mântuit vorba... Muuulți... Muuulți... Așa, bun... Una, două, trei...:

«Muuulți a-a-ani trăeaaască
Ţaaara ro-o-omâneaaască...
Muuulți — muuulți, muulți ani,
Mu-ulți ani trăeaaascăăă...»

www.digibuc.ro

Mai întâi răsunau numai glasurile groase ale bărbaţilor şi versul limpede al piculinei domnului vameş; apoi prindeau a se înnălţà şi vocile subţirele ale cucoanelor. Şi părintele se—înfierbânta, închideà ochii, îşi umflà pieptul şi dădeà drumul cânteculuî, cu gura deschisă mare, de tremurau geamurile, pe când glasul de bas, al domnului notar, vueà ca un tunet departat.

Apoi, după cântecul acesta, cuvioşiia-sa părintele Ciocârlie, începeà a ofta cu lacrimile pe obraz:

«Dulce Bucovină,
Veselă grădină,
Cu pomi roditori,
Şi mândri feciori!»

Şi prindeà, deodată, a strigà, cu glas mare:

«Fraţilor, haideţi să luăm Bucovina, fraţilor...»

Tovarăşii începeau al trage de mânecà, speriaţi. Părintele se suparà şi prindeà a răcnì mai cumplit, bătând cu halba în masă:

«Eu nu mă tem nici de-Împăratul, fraţilor... Eu bre, îs ostaş de-a luí Ştefan cel

www.digibuc.ro

mare... Hai să luăm Bucovina, fraților! Dulce Bucovină...»

Atunci, cu chiu cu vai, îl luau, mai mult pe sus, și-l treceau în vama românească, pe când Sf.-sa se sbăteà și răcneà, cât ce puteà, că vreà să ia Bucovina.

III.

Au trecut trei ani, de când s'a mutat mătușa Anița la cuconul Costache, și în toată vremea aceasta n'a avut de ce se plânge. Câte odată, însă, i s'a părut că ochii mărunți ai cucoanei Zamfira au o lucire ciudată, când se uită la ea, — o lucire rece, care o neliniștea și-i trezeà, uneori, în fundul sufletului, un fior ușor de frică, fiorul acela tainic, ce-l simți în fața necunoscutului.

Privirile acestea le aveà, mai cu seamă, în zilele în care veneà domnul primar, care întotdeauna, cum intrà pe ușe, aveà obiceiul se întrebe, râzând c'o poftă nespusă:

«Tot n'a murit baba, ha? Ei, bată-vă să vă bată, că bună negustorie a-ți mai făcut... Asta, bre, are să trăiască cât zidul Goliei...»

Vorbele acestea intrau ca niște ace în

www.digibuc.ro

inima cucoanei Zamfira, răscoleau tot veninul sufletului ei mic, şi, cu încetul, simţea în întreaga sa fiinţă crescând o ură neîmpacată împotriva bătrânei. Şi după o bucată de vreme, mătuşa Aniţa băgă de seamă că notăriţa, când îi aduce mâncarea, e tot cu sprincenele încruntate. Şi se întrebà de multe ori, mirată, ce-o fi având, oare, cucoana Zamfira cu ea. Şi gândind că poate i-a greşit cu ceva, începeà a-şi perindà prin minte zilele, cercetându-le cu de-amănuntul; dar nu se găseà, niciodată, cu nimic vinovată, şi'şi zicea :

«Cine ştie ce-o fi având; fie-care om îşi ştie necazurile lui...».

Apoi se gândeà :

«Poate e supărată, săraca, din pricina cuconului Costache, care, acum în urmă, a cam îndesit-o cu chefurile...»

Într'o zi i se părù cafeaua cu lapte mai subţire şi mai amară. În altă zi i s'a părut că i-a dat mâncare mai puţină şi că i-a aruncat o privire ascuţită, rea, stăpânită repede. Şi într'o dimineaţă, intrând cucoana Zamfira, iarăşi încruntată, şi trântind mânioasă ceaşca cu cafea pe marginea cuptoru-

www.digibuc.ro

lui, mătușa Aniţa o întrebă cu sfială, cu glasul ei blajin şi dulce ca o mângâere:

«Nu ştiu, mi se pare mie, ori mata eşti suparată, cucoană, pe mine...

— Ei, bine că-ţi pare... Acù erà să zic!..» bonbănì, hursuză, cucoana Zamfira, cu un glas care nu i-l cunoştea, şi eşind, trântì aşa de tare uşa, că zângăniră paharele de pe masă.

Bătrâna ramase, o clipă, cu ochii ţintiţi asupra uşei, nedumerită, apoi începù a sorbì încet, din cafea, în linistea grea care o împresurâ. De astă-dată, i se părù cafeaua mai subţire ca întotdeauna; parcă erà cu apă'n doua, şi se gândì:

«Oare ce-o fi având cucoana cu mine?»

Innăuntru erà tăcere, numai un lemn ţiuia încet, pe vatră. Afară se cerneau leneş, flori mari de zapadă. Şi deodată, din odaia de alăturea, porniră nişte glasuri nedesluşite; glasul gros şi cam pe nas al notarului şi glasul subţire, tăios, al notăriţei.

Bătrîna îşi aţinti urechia:

«Dracu ne-a pus să ne luăm belea capului? zise cucoana Zamfira.

— Asta are să ne îngroape ea pe noi!» făcù notarul.

www.digibuc.ro

Urmâ, după aceasta, un răstimp de liniște și glasul notarului se auzi iarăși:

«Cum n'o trăi calul dracului? Nu vezi, toată ziulica, crapă și dospește pe cuptor!»

Apoi glasul tăios, al notăriței:

«Las' c'o vedea ea de-acù cafea cu lapte, când și-o vedea ceafa... Ptiu, ucig-o crucea de holeră, da ce, acasă, la tată-su și la mă-sa, cu cafea cu lapte a crescut?»

După câteva clipe, ușa scârțâi și mătușa Aniță lăsâ repede capul pe perină și închise ochii. Cucoana Zamfira intrâ și luă ceașca de pe marginea cuptorului, și aținând pe bătrână, cu ochii plini de răutate, zise:

«Așa! Ai crăpat, ucigă-te toaca holeră, și acù dormì, dormire-ai somnul bunicei!»

Și din ziua aceasta, răutatea notăriței începu a-și picurà, zi cu zi, veninul în sufletu bătrânei.

Într'o, zi îi luă plapoma; în altă zi, cerga mițoasă, pe care dormeà ca pe-o saltea. Și acum, când erà ger, bătrâna nu puteà adormì, până târziu, de frig și tremurà ghemuită subt un lăicer vechiu, ascultând vuetele felurite ale viforniților de afară.

Ionică, când auzeà pe cucoana Zamfira

www.digibuc.ro

blestemând-o pe mătuşa Aniţa, simţeà, de multe ori, ca o undă de bucurie neînţeleasă; îşi dădeà samă, nelămurit, de ura care rătăceà ca o fiară, împrejurul bătrânei, şi ceva îl împingeà, mereu, s'o chinuiască; şi de câte ori o chinuià acum, fără nici o frică; ochii lui licăritori, ca argintul viu, prindeau pe feţa cuconului Costache şi-a cucoanei Zamfira un zâmbet fugar.

Ziua, când bătrâna aţipea, lonică veneà tiptil, c'o cană de apă, rece ca ghiaţa, şi-o turnà, toată, peste ea. Mătuşa Aniţa săreà în sus, ca muşcată de şarpe, şi căta cu spaimă împrejur. Iar cucoana Zamfira îşi muşcà buzele, ca să nu râdă, şi strigà, cu jumătate de glas:

«Te-oi aşezà eu lui tătâni-tu, vierme neadormit...»

Pe aproape de sărbătorile Crăciunului, bătrâna se îmbolnăvì şi slăbì aşa de tare, că nu se mai puteà coborî de pe cuptor. Apoi, în curând, nu mai putù luà în gură decât oleacă de lapte. Ziua erà mai liniştită; dar cum veneà noaptea, prindeà a tremurà, cutreerată de fiori de ghiaţă, ghemuită cu genunchii la gură, subt învălitoarea săracă.

www.digibuc.ro

Ca printr'o negură, vedeà ornicul vechiu din perete, — ce-şi picurà, ca dintr'o odaie departată, tictatul leneş, — dulapul de tei, masa, în jurul căreia se adunau cu toţi, la amează şi sara. Ca prin vis, auzeà şoptindu-se: «S'a sfârşit, numai are mult de — acù...»

Apoi venira sărbătorile naşterei Domnului, şi prin ceaţa deasă ce-o împresurà, auzeà, ca nişte glasuri de heruvimi, cântările stelarilor. Perdută, ca din altă lume, venì până la ea larma colindătorilor. Sara simţeà, acum, lumină până târziu, auzeà, râsete vesele, vorbă, simţeà mireasma dulce, fină, de apă de flori, a turtelor. Şi uneori, negura d'imprejur se îndesà, zgomotele vieţii se depărtau şi mai mult; iar câte odată o cucerea, de la picioare spre inimă, o suflare gheţoasă, o suflare a morţii, parcă, şi deodată o înghiţeà o noapte şi-o linişte de mormânt. şi după aceasta, simţeà că se cufundă lin în gol, uşoară ca un fulg.

Şi într'o zi, cucoana Zamfira, băgă de seamă că mătuşa Aniţa e slabă tare şi se înăbuşă: sta cu faţa 'n sus, cu ochii arzători, în orbitele pline de umbră, aţintiţi asupra podului

www.digibuc.ro

și horcăia cu gura cascată, ca o pată neagră pe fața galbenă, fără pic de sânge.

Atunci, c'o lumină neobișnuită în ochi, notărița trimise repede, pe cuconul Costache să-l cheme pe părintele Ciocârlie, și scoțând o lumânare subțire, de ceară, din saltarul mesei, o puse pe marginea cuptorului și se așezâ pe pat, cu mânile subpuse, cu ochii răi la bătrână.

În casă erà liniște, numai horcăitul bătrânei se auzea și tictacul regulat al ceasornicului.

Părintele sosì îndată, singur, — căci domnul notar se dusese la primărie, — și zâmbì, de la ușă, mângâindu-și barba, parc'ar fi vrut, să zică: «Noroc să dea Dumnezeu!»

Iar Cucoana Zamfira, ridicându-se, zise, c'o umbră de mâhnire pe față:

«Îi slabă tare părinte! Ce nu i-am dat, ce n'am făcut, pace!

— Ce să faci, cucoană Zamfiră, cum o vra Dumnezeu, murmură părintele Ciocârlie, punându-și patrafirul; cu voia lui Dumnezeu nu te poți pune!»

Și după ce ceti și-o împărtăși, cucoana Zamfira vorbi, din nou, c'un oftat ușor:

www.digibuc.ro

«Bine c'o văd, părinte, împărtăşită, că tare mă mai temeam c'o murì aşa, săraca, fără sfânta împărtăşanie...»

Apoi, după un răstimp de tăcere, adăugă cu glas molcom şi plin de duioşie:

«N'a avut şi ea, sărăcuţa, parte mai multă vreme, de trai bun... Că la mine, nu că mă laud, da nu'i lipsea nimica, nu, nu sărăcuţa... Dimineaţa, cafeluţă bună cu lapte; la amează şi sara, ce mâncam noi mâncà şi ea; cafeluţa neagră, cu romuşor, nu-i lipsea nici odată. Dacă n'a avut noroc, sărăcuţa...»

Ziua trecù în aşteptarea morţii. Bătrâna stà neclintită, c'o lumină de spaimă în ochiĭ aţintiţi asupra tavanului, şi răsuflarea îi şuerà ca un şarpe; iar plapoma murdară i se ridicà regulat, în dreptul pieptului.

Înserarea venì, tristă, şi umplù odăiţa cu o înfumurare uşoară, în care focul sărac de pe vatră, părea mai viu.

În liniştea, ce stăpânea cuprinsurile, începù a tocà de vicernie, întâiu rar, apoi mărunt, c'o îmlădiere duioasă, de cântec. Şi florile de zăpadă, se cerneau, mai leneş, în lumina scăzută, stăpânite, parcă, de-o tristeţă nemărginită.

www.digibuc.ro

Se auzì cineva, la uşă, scuturându-se de omăt, şi cuconul Costache intrâ, cu mustăţile albite de chiciură, şi întrebă încet:

«Tot n'a murit încă?»

Apoi îşi scuturâ, în mijlocul casei, căciula, de zapadă, şi dezbrăcându-se de spenţerul cu gulerul de blană de vulpe, se tolănì, cu faţa'n sus, pe pat, şi îşi aprinse o ţigară.

Sara veniră musafiri: părintele cu preoteasa şi primarul cu primăriţa. La uşă se auziră şoapte:

«N'a murit încă?

— Nu, da n'are mult saraca...» răspunse cucoana Zamfira, c'o tremurare de duioşie în glas.

Şi cu toţii se apropiară de cuptor. Domnul primar răcnì:

«Ei, cum îţi mai este, mătuşă Aniţă?»

Bătrâna stà neclintită şi gemeà încetişor. Şi domnul primar zise, mai încet:

«S'a sfârşit, de-acù: sapa şi lopata!»

După aceasta, trecură, cu toţii, în odaia de alăturea şi s'aşezară în jurul mesei:

«Cel mult până în ziuă dac'o mai duceo, zise, cu siguranţă, domnul primar.

— Da bine că scăpaţi!» oftă cucoana pri-

www.digibuc.ro

măriţă. Iar cucoana Zamfira murmură cu duioşie:

«La ce săraca, zău, că-mi pare rău, cucoană Olgă... Uite, vezi mata, mă deprinsesem cu dânsa... N'a avut şi ea, sărmana, parte mai mulţi ani de un trai mai bun; că la mine ca'n sânul lui Avram trăià, cucoană Olgă... Nu că mă laud, da am îngrijit-o ca pe mama mea. Dacă n'a avut noroc săracuţa...

— Ce să faci, cuvântă părintele; viaţa omului, ca floarea câmpului, cucoană Zamfiră...

— Aşa-i, aşa-i, părinte!» oftă, c'o mână la gură, cucoana notăriţa, şi ridicându-se, aduse o cană cu vin şi o tabla cu pahare şi c'o farfurie cu turte.

Cucoana Zamfira, mai aruncă câteva lemne în sobă şi închise portiţa, şi când o deschise, în luminile fugare ale focului, lucrurile, ca înveselite dintr'odată, începură a-şi zâmbì fericite, ca nişte fiinţi însufleţite.

Ionică şi cu Ghiţişor adormiseră, în umbră, pe divanul albastru, din faţa sobei.

Domnul primar scoteà, voios, bilele din săculeţ, şi ridicându-le în lumină, strigà tare:

«Tinerica! Ochelarii! Douzeci şi cinci, ca la poliţie! Stâlpii Moldovei! Ce stai şi nu pui

www.digibuc.ro

nimica, cucoană Zamfiră? Dă-mi voe, mă rog, să scot un număr şi pentru mata... Iacătălâi: Războiul! Şi unul pentru părintele: Bunicul!

— Mersi-mersi!» strigă Sfinţia-sa, dând, în toate părţile, şiret, din ochi şi scărpinându-şi nasul roş, c'un zâmbet viclean.

Bucăţelele de sticlă luceau lin pe cartoanele cu numere, în lumina prietenească a lămpii din mijlocul mesei. Şi mireazma dulce a apei de flori de pe turte, îmbalsamà odaia. Paharele se deşertau, ca prin minune, şi cucoana Zamfira le umpleà mereu, zâmbind.

«Halt, gata, domnule primar! strigâ părintele; dând iarăşi din ochi, şi luând, cu stânga, farfurioara cu gologani, o răsturnă în palma dreaptă şi dădù drumul banilor în buzunarul antereului.

— Cine mai strigă? întrebă domnul primar, întinzând săculeţul.

— Subsemnatul!» cuvântă domnul notar, trăgându-şi mustăţile lungi şi roşcate, cu vârfurile, pătrunse de lumină, galbene, străvezii, ca izvodite dintr'un fum.

Pitacii sunară în farfurioară, şi domnul

www.digibuc.ro

notar începù a strigà. Iar părintele Ciocârlie, la fiecare număr, răcneà: «Mersi mersi!» zâmbind şiret şi făcând din ochi.

Într'un târziu, după ce se sfârşì jocul, Sfinţia-sa, părintele Grigore, izbucnì deodată, aşa din senin, c'o umbră de mânie în glas:

«Măi, unu'i popa Ciocârlie în Ţara Românească... Măi, a dracului să fiu, na, dacă nu-i aşa...»

Primarul şi cu notarul schimbarâ o privire de înţelegere, şi-şi zâmbirâ tainic. Cel din urmă zise trăgănat, trăgându-şi mustăţile:

«Aşa-i părinte...

— Măi, eu îs ostaş de-a lui Ştefan-cel-Mare! răcnì, din nou, părintele, trântind cu pumnul în masă.

— Aşa-i părinte, rostì cuconul Costache.

— Măi, cal ca al meu n'are nimeni, pun gâtul, na... A dracului să fiu...»

Apoi, înduioşindu-se deodată, oftă cu glas moale:

«Săracul Murguţ, îl am de pe când eram ostaş de-a lui Ştefan-cel-Mare, măi...

Ştefan-Vodă, Domn cel mare,
Samă pe lume nu are,
De cât numai sfântul soare...

www.digibuc.ro

Mă rog, atât, am mântuit vorba, nu mai zic nimic...»

Cu toţii ascultau, c'un zâmbet stăpânit. Iar părintele vorbeà cu glas moale, cu faţa umbrită de melancolie, ca de-o aripă nevăzută, cu ochii închişi pe jumătate, în gol, parcă privea ceva în depărtare:

«Satul ista a fost, măi fraţilor, pentru mine, numai ia aşa, un loc de popas: când se mântuia războiul, mă lăsam şi eu aici, în vale, să-mi hodinesc cele ciolane... Acù, nu-i vorbă, stau cam de mult prin partea locului, da când s'o trezì, odată ş'odată, măi tată, moş-Ştefan, şi-o pune buciumul la gură şi-o începe a chemà cu jale — atunci am să încalec iară, măi fraţilor, Murguţul ca'n tinereţe... Mă rog, atât, am mântuit vorba, nu mai zic nimic...»

Uşa, dela mijloc, erà deschisă. În întuneric, pe cuptor, mătuşa Aniţa gemea, şi, câteodată, îngânà încet:

«Cuconiţă, cuconiţă, mi-i sete cuconiţă...»

Şi, în undele de foc ale frigurilor, începù a aiura, vorbind cu glas slab, ca o adiere:

«Mi-i foame cucoană, mi-i foame... Dă-mi, mă rog matale, o bucăţică de pâne...»

www.digibuc.ro

Şi după aceasta, prinse a plânge încetinel:

«Nu mă bate, cucoană, nu mă bate... Iaca, nu mai cer, numai nu mă bate...»

Apoi urmâ un răstimp lung de linişte, în care se auzì undeva, lângă vatră, ţirâind încetişor un greer. Şi glasul bătrânei se ridicâ iară; dar acuma vesel, întinerit, c'o mlădiere de dragoste caldă:

«Mărioară, Mărioară, vină, mamă şi ţine viţelul, că nu pot mulge...»

După câteva clipe de tăcere, vorbì iarăşi:

«Lasă-l, mamă, de-acù să sugă, saracul...»

Apoi, c'o tresărire:

«S'o trezit, flăcăul mamei!»

Şi c'o dragoste nemărginită:

«Da cine l-a ocărât pe el, mă rog? Stai că-i dă mama lui să sugă... O, sărăcuţul, că flămând mai erà...»

Şi după câteva minute:

«Aşaaa! Haida, de-acù, să dormim, să ne facem mari...»

Şi-un cântec subţirel, de leagăn, începù a adia dulce, în întuneric:

«Haide nani, puiu mamii,
Haide nani, nani, na...»

www.digibuc.ro

Mosafirii plecaseră, de mult, şi cucoana Zamfira şi cu cuconul Costache se culcaseră.

În casă erà acum linişte adâncă, afară linişte. Numai ornicul vechiu îşi picurà clipele rar, regulat, răsunând mai puternic, parcă, în tăcerea ce se întinsese. Mătuşa Aniţa se linişti şi ramase cu ochii deschişi asupra fereştrii, prin care se vedea crai-nou, plutind ca o barcă de aur, micşorată de departare.

IV.

Iarna trecù, în aşteptarea morţii; dar moartea nu venì, şi pe la începutul luì Prier, bătrâna începù a se înfiripà, însă rămase mută şi c'o uşoară tremurare a capului ş'a mânilor. O foame grozavă îi chinuia acum trupul slab, şi când cucoana Zamfira îi aducea strachina, c'o leacă de lapte pe fund, sfredelind-o cu ochii ei mărunţi şi plini de răutate, mătuşa Aniţa, aratà, cu mâna tremurătoare, la gura arsă de boală, şi prindea geme : a «aaa... aaa...» tremurându-şi capul. Iar cucoana Zamfira striga:

«Ce, nu-ţi ajunge, ha? Sac fără fund!

www.digibuc.ro

Toată ziulica ai tot crapa, ucigă-te toaca de holeră!»

Şi eşeà, trântind uşa.

La amiază şi sara, încăperea scundă se umpleà de mirodeniile calde ale mâncărilor, şi bătrâna zărea, ca printr'o sită deasă, aburul bucatelor înnălţându-se în lumină; auzea, ca dintr'o odae îndepartată, glasuri, râsete, sunete de farfurii. Şi atunci începeà a geme, iarăşi, arătându-şi gura, cu ochii aţintiţi asupra farfuriei din mijlocul mesei. Şi cucoana Zamfira răcnea, cu răutate:

«Ei, mai aşteaptă, că nu te-o lua dracu!»

Iar Ionică râdea, c'o poftă nespusă, de gemetele bătrânei.

Şi arătându-i mâncarea, strigà tare, ca să-l audă:

«Da poftim la masă, mătuşă Aniţă, că se răcesc bucatele... Poftim, mă rog matale, la masă...»

Numai lui Ghiţişor îi erà milă de ea, şi când nu erà nimeni în casă, furà pâne din dulap şi i-o dădea repede, c'o fricà nespusă în ochişorii albaştri. Şi mătuşa Aniţa rupeà, cu gura, bucăţi mari şi înghiţea cu lăcomie, cătând, cu spaimă, spre uşă.

www.digibuc.ro

Cuconul Costache, când veneà acuma cu chef, strigà, de la uşă, cumpânindu-se:

«Tot n'a murit talpa iadului, Zamfiro?»

Şi apropiindu-se, apoi, de cuptor, răcneà:

«Hei, tot n'ai murit, mătuşo, ha?»

După ce s'a disprimăvărat, de-al binele, cucoana Zamfira a mutat-o pe mătuşa Aniţa afară, pe prispă, în dosul casei. Acolo erà mai liniştită, scăpase de Ionică, scăpase de întrebarea veşnică a lui coconul Costache, care îi treceà ca un cuţit prin inimă; iar ochii, sfredelitori şi răi, ai cucoanei Zamfira, nu-i mai vedeà acum decât la vremea mâncărei. Stà toată ziua culcată la soare, în culcuşul de fân, în mirezmele puternice ale primăverii.

Lumina strălucită a învierii, umpleà văzduhul albastru cu un nemărginit zâmbet de fericire. Şi, ceva din zâmbetul acela, pătrundeà şi în sufletul bătrânei, în întreaga ei fiinţă slabă şi chinuită.

Dimineaţa se trezeà în cotcodăcitul asurzitor al găinilor. Pe drumul umed de rouă, o fetiţă ori un băiţel, c'o vargă în mână, duceà o vacă la suhat. Căruţe, c'un cal, învăluite în nouri trandafirii de pulbere, treceau:

www.digibuc.ro

în goana mare, spre ţarină. Treceau încet, scârţâind, carele, în pasul legănat al boilor. Apoi se întindeà linişte adâncă, în care răsunà flueratul mierlelor şi cântecul somnoros al albinelor, în prisacă.

Câteodată veneà, de undeva, un plâns de copil. Uneori, o femeie, strigà, c'o îmlădiere de cântec:

«Mărioară hă-ăi!»

Şi răspunsul veneà de departe, cu aceiaşi întorsătură de cântec:

«Aud-a-u-ud!»

Împrejur, subt cerul limpede şi străveziu, ca o boltă de cristal albastru, se întindeau, la soare, livezile întinerite. În faţă se înnălţà dealul Cetăţuii, pe care toată ziua se vedeà cireada satului, ca o pată mare de zăpadă. Şi cine ştii unde, departe, peste grădini, se zăreà un colţ de ţarină, perdut, şters, într'o ceaţă albăstrie; se vedeau arăturile negre, ca nişte şarpi uriaşi, cari se hodineau în lumina caldă, şi arătorii şi boii, ca nişte gângănii albe, eşite la soare.

Înt'amurg, cireada se lăsà la vale, pe priporul repede, şi păreà o cascadă înspumată, — şi satul se trezeà, se umpleà de mugete.

www.digibuc.ro

Cumpenele prindeau a ţipà, căruţele se întorceau, încet, din ţarină, şi Joeana intrà, c'un muget scurt, şi se duceà, întins, la sarcina de buruene, de supt nucul uriaş din fundul curţei.

Prin ogrăzi se aprindeau focuri vioae. Apoi, târziu, în liniştea care se aşterneà, se auzeau, numai gospodarii, de alăturea, sfătuind cu glasuri domoale în lumina focului. Nu treceà mult, şi vecinii se culcau pe prispă şi glasurile amuţeau. Şi mătuşa Aniţa adormeà în culcuşu-i sărac, depănând în minte icoane şi glasuri iubite.

De obicei, pe la miezul nopţii, se deşteptà şi stà aşa, trează, două-trei ceasuri. Când erà sărbătoare, în nopţile cu lună, flăcăii colindau satul cântând:

«Frunză verde mătrăgună.
Afară-i senin şi lună,
Eşi puicuţo şi-mi dă gură,
Şi-mi dă gura cu măsură,
Să-mi fie pe-o săptămână...»

Luna umpleà văzduhul cu pulberea ei argintie, şi privighetorile păreau că se iau la întrecere, în tot satul, — vrăjite, îmbătate de lumina aceia de vis, de farmecul dumnezeesc al nopţilor acelora strălucite, făcute,

www.digibuc.ro

parcă, anume pentru iubire. În livada de alături, răsăreau, ca din pământ, două umbre. Şi din adâncurile sufletului bătrânei, se înnălţă, ca dintr'un mormânt, fantoma albă a tinereţei.

...Pe zi ce mergeà, Mătuşa Aniţa se simţeà tot mai înfiripată. Soarele primăverei, care trezise, din somnul adânc al ernei, viaţa adormită în întunericul pământului, înnălţând-o biruitoare la lumină, — strecurà în întreaga-i fiinţă ca o hrană întăritoare, înnălţà, parcă, în mădulările ei bătrâne, seva pământului înviat. Şi după vreo lună, bătrâna începù a umblà, încetişor, pe lângă prispă, mai îndoită de mijloc, ca anul trecut, răzămată în cârjă şi tremurându-şi, mereu, capul şi mânile. Şi când casa dormeà, în lumina orbitoare a după amiezei, şi pe fereastra deschisă izvorà horăitul regulat al cuconului Costache şi al cucoanei Zamfira, — bătrâna se strecurà, cu frică, în camară.

Lumina fierbeà deasupra livezilor. Găinile stăteau culcate în umbra gardului, toropite de căldură. Grajdiul, cu uşa dela pod des-

www.digibuc.ro

chisă, neagră, păreà că doarme adânc, cu gura cascată.

Şi după un răstimp, pe uşa cămării, se iveà încetinel capul bătrânei, se întorceà la dreapta, la stânga, cu ochii rotunzi de spaimă, ca nişte ochi de pasăre. Apoi mătuşa Aniţa ieşeà tiptil, c'o grămăgioară de prune în poală, se furişà, binişor, pe lângă prispă, şi le ascundeà, repede subt perină, şi după aceasta, culcându-se, începeà a mâncà iute, lacom, aruncând în toate părţile priviri speriate. Iar când auzeà ceva, închideà degrabă ochii şi rămâneà aşa, nemişcată, până când nu mai simţeà nimic; atunci crăpà, mai întâi, oleacă ochii, cu frică, şi după ce pândeà un răstimp, printre gene, îi deschideà de tot şi prindeà a mâncà din nou.

V.

Mătuşa Aniţa stà pe prispă, în capul oaselor răzămată de perete, neclintită, ca o stană de piatră.

Sara cobora, ca o înfumurare uşoară, aducând, parcă, liniştea necunoscutului. Şi-împrejur plutea mireazma pătrunzătoare a bu-

www.digibuc.ro

suiocului din livadă, şi mai slab, ca o părere, un miros de fum, amestecat cu mirosul gunoiului de lângă grajd.

Găinile se culcaseră în nucul din fundul curţei, şi bătrîna le vedea, în lumina scăzută, ca nişte pete colorate.

Şi iată că, deodată, năvăliră, prin fereastra deschisă, a odăii celei mari, glasuri şi rîsete vesele.

«Au musafiri» îşi zise mătuşa Aniţa, şi-şi aţinti urechea:

«Ei, şi cum vă mai proslăviţi, mă rog?» întrebă cineva voios. «Aista-i primarele... se gândi bătrîna.

«Da mătuşa Aniţa ce mai face? s'auzi acelaşi glas. Tot n'a crăpat? Măi, bată-vă sănătatea să vă bată, că bună negustorie aţi mai făcut... Măi, asta are să trăească cât zidul Goliei; are să vă îngroape ea pe voi...» Şi domnul primar începù a râde cu poftă mare:

«He, he, he, bată-vă sănătatea să vă bată, aţi nimerit-o, curat, ca Irimia cu oiştia 'n gard...»

Iar cucoana Zamfira, rostì, cu glasul plin de duioşie:

www.digibuc.ro

«Las', saraca, să trăească, că la mine, nu că mă laud, da ca în sânul lui Avram o duce... Ca pe mama mea o îngrijăsc, cucoană Olgă dragă...»

Bătrîna începù a plânge încetişor.

Ionică venì tiptil şi, deodată, sărì înnaintea ei, strigând, ca de obiceiu:

«Ştirba-baba-cloanţa, cloanţa-cotoroanţa.»

Apoi:

«Bauuu! Ce te uiţi aşa la mine, holero?»

Şi iar:

«Ştirba-baba-cloanţa, cloanţa-cotoroanţa.»

Şi, după ce se sătură de strigat, plecă.

În casă vorbeau, acum, mai încet. Iar mătuşa Aniţa plângea încetinel, şi două şuviţi de lacrimi, îi curgeau, lucind, pe obrajii sbârciţi.

De departe venì un muget prelung, ca un glas trist de corn, şi liniştea înserării se aşternù mai adâncă.

Şi, deodată, bătrâna simţì ca un junghiu, ascuţit, prin inimă, şi deschizând ochii mari, plini de spaimă, rămase aşa, încremenită de suflarea de gheaţă a morţii. Apoi, după câteva clipe, faţa i se alinâ într'un zâmbet de vis, ca o lumină din altă lume.

Deasupra capului ei, în cuibul de subt

www.digibuc.ro

streşină, se auzea ciripitul uşurel, dulce, al rîndunelelor. Şi bătrîna, cum stà aşa neclintită, cătând în sus, părea că le ascultă cisla tainică.

www.digibuc.ro

CEA DIN URMĂ IUBIRE

www.digibuc.ro

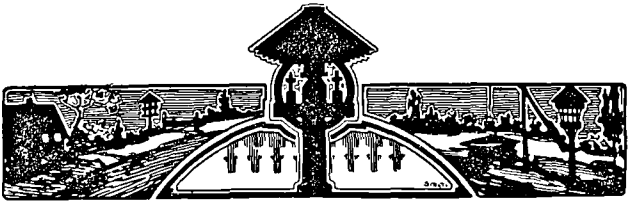

CEA DIN URMĂ IUBIRE

Vacanţia asta, m'am dus de-am stat la vie. E o vie rămasă de la părinţi, şi de câte ori vin aici, mă împresoară amintiri de demult. Ca şi tata şi mama, n'am vrut să schimb, nici eu, nimic din aşezarea odăilor scunde. N'am vrut să aduc lucruri de moda nouă, de la oraş, în locul celor vechi, ramase dela bunici. Patul mare, dela un părete la altul, acoperit cu lăicere, a rămas tot acolo, unde l-a fost aşezat bunica. Dulapul de nuc, la fel. Ornicul de lemn, din părete, tot în locul vechiu îşi plimbă limba de alamă. Lada braşovenească, tot subt ceasornic îşi odihneşte bătrâneţele. Iar pe jos, ot cu lut a rămas, ca pe vremea bătrânilor.

www.digibuc.ro

Când mă uit pe fereastra din spre răsărit, dau cu ochii, şi acum, de nucul uriaş, în care îşi aveà bunicul pătulul şi unde dormeà de cum se desprimăvăra şi până toamna, târziu, când cădeà bruma. De acolo, de sus, din pătulul bunicului, se vede peste dealul acoperit de vii, lacul Călugărului, despre care bunicul mi-a spus când eram copil, o poveste.

Ziceà că pe locul unde este astăzi iazul, erà odată, de mult, un schit şi la schitul acela, numai un călugăr. Acù călugărul a îndrăgit pe nevasta unui Român, dintr'un sat, din preajma schitului. Şi ce s'a gândit el, într'un rând ? Să-l omoare pe bărbat. Şi atunci Dumnezeu l-a blastamat să-l înnece apele, cu schit cu tot, dar să nu moară, ci să se pedepsească aşa, până la judecata cea de apoi.

Şi, când e timpul limpede şi nu bate pic de vânt, şi apele par încremenite ca de o vrajă, la vremea utreniei, prind a izvorî din adâncurile lacului, în liniştea nopţei, glasuri dureroase de clopote, abia auzite, ca de pe alte tărâmuri, şi dulci ca tânguirile unor clopote de argint.

În nopţile limpezi, îmi plăceà să dorm în

www.digibuc.ro

pătulul din nuc, şi, când mă trezeam, câte odată târziu, şi mi-aduceam aminte de povestirea bunicului, mi se părea că aud, ca prin vis, tânguirea unor clopote de argint.

Când stam, într'o noapte, de vorbă cu vierul, cu moş-Andrei, în cerdac, deodată văzui fulgerând, pe drum, o umbră neagră, o umbră de uriaş, pe un cal alb, mărunt. Dar fu numai, aşa ca o părere, căci, cât ai clipì, pierì în noapte, pe drumeagul moale dintre vii, şi moş-Andreiu murmurâ, cu nasul rumenit, o clipă, de cărbunele din lulea:

«Generalul.

— Ce general, moş-Andreiu?

— Domnul general, mă lămurì moşneagul, arătându-şi iar nasul în rumeneala cărbunelui.

— Bine, domnul general — domnul general, dar cum îl chiamă?

— Păi, eu ştiu cum îl chiamă, cucoane Alexandre... Toată lumea îi zice, pe aici, numai aşa, scurt: domnu general.»

Şi moş-Andreiu pâcâì, iar, din lulea:

«Dar ce caută el aici, acù, în puterea nopţei?

— Ci-că se are bine cu fata Neamţului.»

www.digibuc.ro

Neamțul lui moș-Andreiu erà un Franțuz bătrân, pe care acolo îl apucasem, de când eram copil, și știam că are o florărie, lângă lac:

«Și vine des generalul pe aici?

— Da, în fiecare sară aud țăcănind potcoavele buestrașului. Uneori, ci-că, doarme la vie, că și-a cumpărat viea de lângă baltă, știți, cea de-a fost a lui Neculai Mazilu.»

A doua zi, când am eșit în cerdac, Generalul a fulgerat, pe lângă gardul de nuele, pe buestrașul lui alb. Erà un bătrân de o frumuseță rară, îmbrăcat civil, cu mustața lungă, albă ca zăpada, cu fața tânără încă, și se țineà pe cal, ca un flăcău de douăzeci de ani.

Deși viea mea erà aproape de oraș, nu mă duceam nici odată. Când treburile îmi dădeau ragaz, veneam și trăeam aici, ca într'o săhăstrie, departe de furnicarul de patimi, departe de gazete, departe de prieteni, cari, când te întâlnesc îți zâmbesc cu dragoste; iar dacă, în clipa următoare, le ese în cale altcineva, te înjură; departe de eterna răutate și fățărnicie omenească, — stam acolo împresurat de amintiri scumpe, împresurat de frumusețea salbatecă a naturei, și nici un

www.digibuc.ro

resunet a zădărniciei, care clocoteşte şi se zbuciumă ca o mare, n'ajungea până în singurătatea mea.

Stăteam, uneori, ceasuri, în pătulul din nucul uriaş, peste care trecuseră vijăliile unui veac, şi în zumzetul melodios al albinelor, sufletul mi se cufundà, în pacea dumnezeească di'mprejur, ca într'un infinit albastru.

În nopţile senine, acolo, în nuc, dormeam, ca bunicul, şi când veneau minunatele nopţi cu lună ca ziua, de sus, din cuibul meu, îazul părea un lac din poveste, şi, dintr'odată vedeam răsărind, de undeva, din pădurea de stuf, o luntre neagră, cu două umbre, una uriaşă, alta mică, ce părea a unui copil, pe lângă ceealaltă. Umbra uriaşă vâslea, căci o vedeam lăsându-se pe spate şi plecându-se înnainte ; ceealaltă stà neclintită, şi eu îmi ziceam : «Generalul», mirat de romantizmul omului acestuia, alb-colilie.

Barca rătăcea aşa, ceasuri, peste oglinzile de argint, se făcea nevăzută, câteva clipe, în noaptea pădurilor de trestie, apoi răsăreà în pustietatea altui luminiş. Uneori, când stà neclintită şi umbra generalului, luntrea îmi părea o lebădă uriaşă, neagră. Şi, într'un

www.digibuc.ro

târziu, când barca pierea şi nu se mai arata, auzeam, dintr'odată, pe drumeagul moale, ţăcănitul buestraşului generalului.

Odată, într'un amurg, mi-am luat puşca şi m'am lasat spre iazul plin de taină, la ceasurile acelea.

Câteodată, pe pustietatea apelor neclintite, treceà o înfiorare, un ţipet speriat de pasere, un ţipet straniu, tresăreà undeva, din pădurile de stuh, apoi se întindeà linişte adâncă, o linişte, care, nu ştiu de ce, în faţa iazului, care se umpleà de întunerec, făceà să-mi treacă prin suflet un fior, o adiere misterioasă.

Şi iată că, dintr'odată, răsăriră, pe mal, cei doi îndrăgostiţi. Păşeau încet, la braţ, ca într'un vis, şi păreau că nu văd nimic împrejur. Şi aproape în aceeaşi clipă se arătă luna, însângerată, deasupra pustietăţii apelor, şi atunci părură amândoi că tresar şi, oprindu-se, rămaseră nemişcaţi, ca nişte stane, în faţa ei. Şi după un răstimp, scurt, generalul spuse ceva, întinzând o mână spre roata de foc, şi glasul lui cald mă pătrunse ca o mângâere, erà un glas mlădios, tânăr, cum numai un îndrăgostit poate să aibă. Îi puteam vedeà limpede, căci nu erau departe.

www.digibuc.ro

Mi se păreà, acum, mai frumos bătrânul acesta uriaş. Mai cu seamă ochii, — aveà nişte ochi neobişnuiţi de mari, negri şi umbriţi de gene lungi, lucioase şi răsfrânte niţel, în sus; faţa-i erà de o tinereţe uimitoare şi de subt marginele mari ale pălăriei, părul, alb ca neaua, îi izvorà în şuviţi creţe.

Dânsa erà de o gingăşie de floare plăpândă şi nu-i ajungeà, nici la umăr cu căpuşorul ei bălaiu, şi aveà o faţă albă ca de ceară, în buclele luminoase, ca nişte flăcări de aur.

Când trecură pe lângă mine, nici nu mă văzură.

După asta, n'am mai auzit, în noapte, ţăcănitul potcoavelor buestraşului. Nu-l mai vedeam fulgerând pe drumeagul dintre vii. Iar în nopţile cu lună nu mai vedeam rătăcind luntrea peste ape, şi mă întrebam mirat: ce-o fi?

Într'o zi, îl cercetai pe vier:

«Moş-Andreiu, da oare de ce n'o mai fi venind generalul?

— Apoi, spun o samă de oameni, c'ar fi bolnav la pat... Aşa am auzit zicând...» îmi spuse moşneagul.

www.digibuc.ro

După asta, veni un şir de zile ploioase. Şi eu stam, toată ziua, în casă, mângâiat de o vrajă neînţeleasă, de o vrajă isvorâtă din singurătate ; din ţărâitul monoton şi nesfârşit al ploei ; din lumina care pluteà, acum, ca înfumurarea unui amurg, ce nu se mai isprăveà, parcă ; din mireazma casei bătrâne, mirezma aceia nelămurită, care pluteà ca un suflet al mirezmei de odinioară. Şi câte-odată, mi se părea, că, în mirosul acesta nehotărît, deosebesc mai multe: de busuioc, de sulfină, de tabac, de lut, de fum.

Şi când ploile conteniră şi începui, iar, a sălăşlui în cămara verde a nucului, îmi adusei aminte de general, şi mă mirai că tot încă nu-l văd trecând.

Trecù aşa, la mijloc, vreme de o lună poate, şi, într'o noapte cu lună, văzui răsărind, în lumină, luntrea generalului. Şi mi se părù că, de data aceasta, lunecă mai repede, mai vioae, mai sprintenă, ca întinerită.

Din noaptea aceea, barca îşi începù iar rătăcirile obişnuite. Dar băgai de seamă, cu mirare, că nu-l mai văd pe general nici odată trecând. Cu toate acestea, luntrea răsărea,

www.digibuc.ro

în fiecare sară, şi în ea vedeam, bine, statura lui uriaşă. «S'o fi mutat la vie, îmi zisei, de asta nu-l mai văd săgetând printre gardurile viilor, ori poate şi-a schimbat drumul.»

Într'o sară, pe când mă coboram cu puşca pe umăr la iaz, deodată văzui ivindu-se, pe o cărare, de pe malul lacului, pe fata florarului, la braţ cu'n necunoscut, tot aşa de uriaş ca şi generalul; dar cu mult mai tânăr, c'o mustecioară neagră ca pana corbului. Mă uitai mult la el, şi simţii ca o tresărire, unde-va, în fundul sufletului. Îmi părù că necunoscutul acesta avea aceeaşi legănare, uşoară şi falnică, în mers, ca şi generalul. Şi când se apropiè, simţii, din nou, tresărirea aceea ciudată: aveà aceiaşi ochi negri, umbriţi de gene lungi, lucioase şi răsfrânte,—aceiaşi ochi minunaţi, neobişnuit de mari. Şi, de undeva, din necunoscutul sufletului mieu, izvorî o nelinişte tainică: pricepeam parcă ceva şi nu îndrăzneam să-mi mărturisesc.

Venise acuma toamna şi peste vii plutià o lumină stranie o lumină care puneà peste toate, ca un zâmbet trist, ce îmi aminteà

www.digibuc.ro

zâmbetul, care se aşterne pe feţele bătrânilor, când îşi amintesc de tinereţe.

Nopţile, însă, erau ca'n basme, şi eu dormeam, tot ca o pasere, în nuc. Şi, într'o noapte, pe când urmăream cu ochii rătăcirile luntrei, auzii, dintr'odată, un ţăcănit de potcoave şi prin trup îmi trecù ca o suflare de gheaţă.

Cât a trecut, nu ştiu. Ştiu, atât, că toată fiinţa mea aşteptà ceva, cu ochii la barca rătăcitoare, cu sufletul îngheţat.

Şi, deodată, luntrea avù ca o tresărire de pasere speriată, şi prinse a alergà nebună, căutând, parcă, un ascunziş. Şi când pierì în noaptea pădurilor de stuh, se auzì o detunătură, care clocotì, se împânzì până departe, se pierdù în liniştea adâncă a nopţei.

Până'n zori, n'am îndrăznit să mă cobor la eaz, mă opreà o frică misterioasă. Şi când s'a luminat şi m'am dus, l'am găsit pe general cu faţa în sus, pe malul lacului, subt o salcie, cu un revolver în mâna întinsă în lături ; stà neclintit, şi din tâmpla-i dreaptă izvorà o şuviţă de sânge şi picurà cu un sunet tainic, melodios, în apa în care stăruiea încă întunericul nopţii.

www.digibuc.ro

C L I P E

www.digibuc.ro

CLIPE

În rumeneala asfinţitului, scatiul lui Mihăiţă cântă uşurel, în guşă. În boamba de sticlă albastră, din mijlocul grădiniţei, se văd, mici ca nişte jucării: căsuţa albă, cu perdele verzi de ederă, cu cucoana Aglaia, în capot vioriu, în cerdac, cetind o carte, şi cu Mihăiţă şi Margareta alergând, printre straturi, după Fideluţ.

Împrejur e linişte ca într'o săhăstrie.

Din răzoarele împrejmuite cu petre văruite, se înnalţă stânjineii liliachii, ca nişte flăcări de spirt, şi criṇii albi, ca nişte candele de marmură, în care ard nişte luminiţi de aur.

Cucoana Aglaia ridică capul, peptănat frumos, cu părul negru, lins, pe tâmple:

www.digibuc.ro

«Mihăiţă, nu ţi-ai învăţat încă lecţiile, Mihăiţă... Să ştii, că dacă nu înveţi, nu-ţi cumpăr alune...

— Iaca-învăţ mamă...» strigă Mihăiţă, luând abecedarul din iarbă. Şi aşezându-se pe un scăunaş, în cerdac, începe cu glas tare, cântător, cu obrajii îmbujoraţi de fugă:

«I mare, i mic... I, n: in; n, i: ni...»

Prichindelul de Margareta, dă fuga şi scoate, din ghiozdanul atârnat de un cui, aritmetica lui Mihăiţă, şi aşezându-se lângă cucoana Aglaia, începù şi ea, foarte serioasă, cu glas subţirel, ţinând cartea pe dos:

«I, n: in; n, i: ni...»

Şi din când în când, ridică ochişorii,—albaştri ca două flori de in:

«*Asa-i*, mamiţico, că Ţuţu *stie* bine lecţia... Asa-i?

— Ştie,ştie, draga maicăi, cuvântează, cu glas melodios, cucoana Aglaia, trecându-i o mână prin cârlionţii aurii.

— Si-i cuminte Ţuţu, mamiţico, asa-i?

— Cuminte-cuminte!

— Si mamiţica are să-i *cumpele* lui alune *amelicane*...

www.digibuc.ro

— Are să-i cumpere, mamiţica, are să-i cumpere...»

Şi Ţuţu îşi pleacă ochişorii, şi'şi înnalţă iar glasul subţirel:

«I, n: in; n, i: ni...»

Căţelul, alb ca zăpada, cu două pete negre pe cap, ca două benzi de păr, stă tolănit, la doi paşi, şi-şi aţinteşte ochii licăritori când la Margareta, când la Mihăiţă. Scatiul ciripeşte, uşurel, în melancolia asfinţitului. Mirezmele crinilor umplù pălimarul; iar mirosul stânjineelor străbate arare, abia priceput, ca parfumul unor vechi scrisori de dragoste. Şi cucoana Aglaia întoarce, încet, gânditoare, filele, înnegrite de castele singuratece, de oameni cu pălării uriaşe şi mantii lungi.

«Gata! am învaţat mamă, strigă Mihăiţă sărind de pe scăunaş; uite, na...»

Şi începe, pe nerăsuflate:

«I, n: n, i: ni...

— Si Ţuţu, mamiţico, şi Ţuţu stie: i, n: in...

— Da, da şi el ştie, dragul maicăi, şi el. Vin să vă sărute maica ochişorii... Acù duceţi-vă şi vă jucaţi...»

Mihăiţă se repede în grădiniţă, Ţuţu după

www.digibuc.ro

el şi Fideluţ după Ţuţu ; se învârtesc în jurul straturilor, cu larmă mare :

«Prinde-l Margareto, prinde-l...» strigă Mihăiţă aţinând calea căţelului.

Fideluţ se fereşte în lături, şi face o roată mare, lătrînd ascuţit, arătându-şi limba roşie între dinţii lucioşi şi fluturîndu-şi urechile. Apoi se opreşte, o clipă, se tupilează la capătul unui strat, şi iar prinde a alergà voios, într'un nouraş luminos de pulbere. Mihăiţă se piteşte jos, ca o broască, şi deodată sare şi-l prinde, şi începe a-l muştrului :

«Sluj, sluj, că te bat, talharule... —*Sluz,* Fideluţ, că'ţi dă Ţuţu bataie...»

Fideluţ rămâne smirna, în două labe, uitându-se când la unul, când la altul, cu ochii lui lucitori, — parc'ar vrea să-i roage să-l lase în pace.

«Să stai aşa frumos!» se răsteşte, Mihăiţă ş'aleargă, într'un suflet, în casă.

Căţelul, când văzù dinnaintea lui numai mânuşiţa grăsulie a lui Ţuţu, se läsă în patru labe, şi Margareta începu a ţipà subţirel, supărată foc :

«Sluz, sluz, va, Ţuţu, Ţuţu va...»

www.digibuc.ro

Şi deodată îşi duse mânuţile la ochişori şi începù a plânge'n gura mare :.

«Fideluţ, nu va mamiţico...

— Sluj, jigodia naibi, ţipă cucoana Aglaia, din cerdac...

— Dă-dăăă, îl ameninţă Ţuţu cu ochişorii în lacrimi.

— Stai, că-ţi dau eu ţie talharule...» strigâ Mihăiţă, înfăţişându-se cu o chivără mică, de hârtie.

Căţelul se ridicâ, cuminte, în două labe. Mihăiţă îi aşează, frumos, chivăra în cap. Şi fetiţa începù a rîde, cu două gropiţi în obrăjorii înfloriţi, şi-a bate din palme, cu căpşorul pe spate :

«Vin aici Fideluţ...» ţipă Mihăiţă, plesnindn-se c'o mână peste genunchi.

Şi căţelul începù a păşi mărunt după el, cu chivăra pe ceafă:

«Frumos, Aşa... Frumos... strigă voios Mihăiţă, păşind îndărăt, cu mânile întinse înainte, aplecat spre căţel.

— *Fumos*, dă-dăăă, Ţuţu va...» ciripeşte fetiţa cu ochişorii licăritori. Iar cucoana Aglaia îl priveşte, de după perdelele de ederă, zâmbind fericită.

www.digibuc.ro

La capătul ulicioarei, în pulberea aurie a asfinţitului, se arată un moşneag de-o scheoapă, gheboşat, cu două coşuri în spate, strigând trăgănat, pe nas:

«Smochine, nohot, strafide... Alune americaneee...»

Margareta şi cu Mihăiţă aleargă la cucoana Aglaia:

«Moş-Andrei, mamă, moş-Andrei... Dă-ne cinci parale să ne luăm alune americane...

— Dă-i lui Ţuţu, mamiţico, *sinsi palale.*

— Smochine, nohot, strafide... Alune americaneee...» strigă moş-Andrei, târându-şi papucii vechi, pe ulicioara plină de praf, şi trăgând cu coada ochilor spre cerdac.

Cucoana Aglaia pune cartea pe parmaclâc, intră în casă şi le aduce un gologan de cinci, şi Mihăiţă, Margareta şi cu Fideluţ aleargă, voioşi, la portiţă:

«Moş Andrei...

— Mos Andii...

— Sluga dumneavoastră, glăsuieşte moş-Andrei, scoţându-şi pălăria pleoştită, şi îşi aşează coşurile dinnaintea portiţii.

— De cinci parale alune americane, moşule.

— Si Ţuţu va...

www.digibuc.ro

— Vă dă, moşu, la amândoi, vă dă...»

Şi moş-Andrei umple, cu vârf, un păhăruţ alb, şi-l răstoarnă în rochiţa vişinie a lui Ţuţu, apoi altul, în buzunarul lui Mihăiţă:

«Cocoşeii moşului, cocoşei, ia să le mai dea, moşul, ceva bun...»

Şi le întinde, c'un zâmbet luminos pe faţa zbârcită, câte o smochină. Apoi îşi iea coşurile pe umăr, îşi scoate iar pălăria:

«Sluga dumneavoastră ..»

Şi porneşte târându-şi agale papucii şi strigându-şi trăgănat marfa, în melancolia asfinţitului .

Ţuţu şi cu Mihăiţă dau fuga în cerdac, şi, aşezându-se cuminţi pe scăunaşe, prind a-şi curăţi şi a-şi ronţăi, fericiţi, alunele; şi din când în când, dau şi căţelului, care le stă sluj, înnainte, şi se uită când la unul când la altul, aşteptându-şi partea.

www.digibuc.ro

PĂPURICĂ

www.digibuc.ro

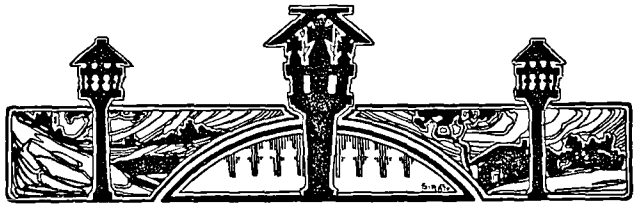

PĂPURICĂ

În liniştea ce s'a aşternut, în liniştea adâncă, în care s'aude numai fâşiitul uscat, misterios al frunzelor, vine ca de undeva de sus, de la o stea, adierea de durere a «Ruğăciunei».

Şi, ca întotdeauna, cântarea aceasta a goarnei, care îmi pare tânguirea tainică a unui suflet chinuit, îmi trezeşte, din tainiţile lor, icoanele vieţei mele de cazarmă.

Mă văd tuns chilug, în hainele largi, vechi, ponosite, de recrut, de abia ridicând cizmele grele, cari îmi răniseră picioarele. Văd subsolul întunecos, în care făceam instrucţie iarna, şi stam, toată ziua, într'un frig umed, de pivniţă. Aud ţârâitul ploii de afară şi

www.digibuc.ro

picuratul apei dintr'un uluc, de lângă fereastră, care sună întocmai ca o picurare molcomă de talangă. Simt acelaş gol şi aceiaşi strângere dureroasă de inimă. Priveam ameţit la cei dimprejurul meu, zâmbeam trist, în silă, de glumile soldaţilor vechi:

«Măi frate-meu, mă, ea sama, prin întunerecul ăsta de iead, să nu turteşti vr'un boboc, mă!»

Bobocii eram noi, recruţii.

«Mai avem trei sute şaizeci de pâini, şi ne-am dus măăă!»

Şi eu zâmbeam ca un om bolnav, zâmbeam şi dacă nu mi-ar fi fost ruşine, dacă aşi fi găsit un colţ unde să mă ascund de sutele de ochi cari scânteeau împrejurul meu, de bună seamă c'aşi fi plâns.

Şi când am mai văzut pe domnul căpitan, cu tot dinadinsul m'am gândit să dezertez, şi câte-va zile mi s'au învârtit prin cap fel de fel de planuri de fugă; mă gândeam să trec undeva graniţa, în Bucovina, ori în Basarabia, şi să muncesc acolo din greu, la pământ, să tai lemne, — ori-ce să fac, numa armată nu.

www.digibuc.ro

De dimineaţă, ne muştrulueà domnul sergent major:

«Măi, băgaţi voi de seamă ce vă cânt eu aici ori nu, ha? Măi, când o întrà Don Căpitan, ş'oi strigà: «drepţi!», să înmărmuriţi, să zic că sunteţi nişte aleà, de ceară, de la panoramă... Şi când o zice Don Căpitan: «Buna dimineaţa băeţi!» Ştiţi cum să strigaţi: «trăiţi!»: să se dărâme cazarma pe voi, măi... Să ştiţi că cu mine şi cu Don Căpitan, nu vă jucaţi: ori faceţi miliţie la cataramă, ori dizertaţi... Vai de căpriorii celui care o strigà, numai aşa, cu jumătate de gură... Îl sfărm, îl fac piftie... Ală, mă, mai bine să easă din front, acuşica, şi să se ducă să se spânzure ori să se'nnece... Pst, vine Don Căpitan... Luaţi sama... Drepţi!»

Domnul Căpitan intrâ, cam lăsat pe spate, purtându-şi, cu mândrie parcă, burta uriaşă, şi zdrângâindu-şi sabia:

«Buna dimineaţa băeţi!

— Trăiţi!» urlarăm noi, din răsputeri, fulgeraţi de ochii domnului sergent-major. Şi în tăcerea care urmă, auzii sabia domnlui căpitan apropiindu-se de mine. Îi auzii glasul, un glas aspru şi întunecat:

www.digibuc.ro

«Tu, bobocul ăla de colo. ce stai, mă, aşa de pocit? Scoate peptul înnainte, lipeşte bine călcâile, degetele ale mici la vipuşca pantalonilor, palmele puţin deschise în afară... Da tu, nespălatu ăla de colo, de ce nu ţi-ai făcut nasturii ca lumea, ha? Să-ţi faci, mă, nasturii, pân' or fi ca stelele de pe cer, că te ia muma dracului, te jupoi, măi, când te-oi mai prinde cu nasturii nefăcuţi... Cismele — lună să vă fie, să'mi fac mustaţa în ele ca-în oglindă... Nasturii — stelele de pe cer... Cămaşa pe voi, — lebădă, mă, le-bă-dă... Da tu, mă ţigane, iar nu ţi-ai făcut cismele?»

Şi domnul căpitan se apropiè de un ţigan mărunt, cu părul şi mustaţa căruntă, şi-l privì cu nişte ochi rotunzi, de pasăre de pradă:

«De ce nu ţi-ai făcut, mă ţigane, cizmele?»

Dânsul tăcea şi-l privea aiurit, cu nişte ochi mari, negri, adânci şi umezi ca nişte minunaţi ochi de femee,—nişte ochi cari ardeau ca de friguri. Îl chema Papurică, şi fusese prins acù, la bătrâneţe, că nu făcuse armata ; stătuse, câţi-va ani în garda pieţei şi acum, de câte-va luni, îşi făcea oştirea.

«Te jupoi de piele, mă, zbieră domnul că-

www.digibuc.ro

pitan, arătându-şi albul ochilor; astea's cizme făcute măăă?»

Şi trăgând o înjurătură, începù a-l pălmui, şi după fiecare plesnitură de palmă, domnul căpitan înjurà şi-l întrebà:

«Astea's cizme făcute, măi ţigane!»

Iar Păpurică stà drept şi nici nu clipeà, stà cu faţa încremenită ca şi cum n'ar fi simţit nimic, numai ochii îi ardeau.

Şi nu erà zi lăsată de la Dumnezeu, în care Păpurică să nu fie bătut. Toţi îl pălmueau, de la domnul căpitan până la domnul caporal Stavarache. Soldaţii cum îl vedeau, prindeau al cîrii de departe; iar el parcă nici nu-i auzeà, s'aşezà unde-va, într'un ungher, şi stà acolo, nemişcat, cu ochii aţintiţi în gol, cu faţa sarbădă, cu fruntea încreţită.

Mă miram că nu dezertează. Mă întrebam la ce se gândeşte, când stă astfel, neclintit ca o stană. Şi uneori îmi ziceam că într'o zi o să-l găsim unde-va spânzurat ori împuşcat, întins într'un lac de sânge.

Căutai să intru cu el în vorbă, să-l descos, să vedem ce-i în sufletul lui amărât; dar nu putui aflà alt-ceva, de cât că-i ferar, că-i dintr'un sat de lângă Ploeşti, că-i însurat şi că

www.digibuc.ro

are nouă copii, — despre ce îndura, însă, în cazarmă nu-mi spunea, nici odată, nimic.

După trei luni de batae, domnul căpitan văzând că Păpurică nu poate, în ruptul capului, să înveţe mânuirea ca lumea, îl dădù la gornişti.

Acolo scapase de bătăi. Într'o săptămână învăţase toate semnalele şi le cântà mai bine ca gorniştii vechi. Şi în scurtă vreme, goarna ajunsese la el o adevărată patimă.

Întotdeauna, în orele libere, îl vedeam cântând încet, din trompeta astupată cu palma, bâzâiind tot felul de cântece, unde-va, în umbră, într'un ungher, ascuns parcă. Şi eu mă apropiam de el şi-l ascultam, închideam ochii, şi nu mă mai săturam de cântările lui stranii. Zarva soldaţilor se departà, se topia încetul cu încetul, până când o auzeam ca prin vis numai. Şi bâzâitul goarnei mi se părea glasul unui bondar de argint, care rătăcea pe unde-va pe sus, pe de-asupra capului, se departa, cine ştie unde, şi se cobora.

Câteodată, când umbrele înserării umpleau subsolul umed, se porneau, împrejurul lui Păpurică, roate furtunoase; jucau soldaţii, ca

www.digibuc.ro

eşiţi din minţi, în păinjinişul de lumină a unei lămpi somnoroase.

Se frământau chiuind, cu capelele pe ceafă, pe o sprinceană, cu cozorocul la spate. Pe când jos, în umbră, în mijlocul vîrtejului, un soldat mărunt şi iute ca un spiriduş, jucă pe vine, împrejurul lui Păpurică, se învârtea ca un titirez, saltà ca o minge.

Nu-l mai bătea nimeni acum pe bietul Păpurică; de instrucţie scapase, de teorie, de gărzi, de corvezi, asemenea. În serile în care se lua solda, gradele îl luau la chefurile lor de la cantină, să le cânte din goarnă, şi-i dà şi lui de băut; iar domnul sergent-major, când ameţia bine, prindea a-l bate pe umăr, ca pe un prietin vechi, şi oftà cu jale:

«Când te-i duce tu, măi Păpurică măi, să ştii, măi dragă, că numai are nici un chichirez viaţa de ostaş...»

Dar, cu toate c'o ducea mai bine acum, Păpurică nu se schimbase: tot aşa de tăcut şi întunecat erà ca şi la început, tot prin unghere, în umbră, îi zăream lucind goarna şi ochii, ca şi cum s'ar fi ascuns de noi.

Şi când veniră zilele dumnezeeşti ale

www.digibuc.ro

primăverei, când lumina se revărsă iarăş tânără ca'n întâia primavară, când din văzduh până pe pământ strălucì zimbetul ei de fericire, băgai de seamă că Păpurică e neliniştit. Ochii îi luceau acum mai tare, şi parcă se urzà un plan acolo, subt fruntea încreţită. Acum nu mai cântà în subsol, cântà afară, pe-o bancă, la soare, cu ochii peste câmpia verde, urmărind, parcă, până departe, săgeţile negre ale rândunelelor, sorbind cu nările umflate, cu capul lasat pe spate, mirosul de verdeaţă şi de pământ umed.

Cazarma bătrână zâmbeà cu toată faţa ei brazdată de ploi, — zâmbeà fericită, ca şi cum seva, deşteptată din somnul adânc al iernei, se înnălţase şi în trupul ei de piatră, şi-l întinerise.

Câmpia se întindeà nemărginită, în faţa cazărmei, până în zare, unde o pădure se zugrăveà ca un chenar negru, între pământ şi cer.

Şi ochii aprinşi ai lui Păpurică, mi se părù, de mai multe ori, că spre linia aceia neagră stăruesc, ca şi cum ar fi aşteptat să-i

www.digibuc.ro

vie cineva, de acolo, din adâncurile codrului înviat.

Şi iată că într'o zi, pornirăm într'un marş de noapte. N'am să uit, nici odată, marşul acela, subt cerul stropit cu foc, între cele două brâie de vapae ale felinarilor, din vârful baionetelor, prin mireazma de faguri a câmpiei, care mă făceà să sorb, cu lăcomie, până în adâncul fiinţii mele, aerul rece şi umed.

La început mă chinuià, mă striveà, parcă, greutatea raniţei, care de ce mergeam mi se păreà mai grea. Pe urmă, însă, n'o mai simţii, mi se păreà că mi-o desprinsese cineva din spate. Şi păşeam sprinten, fericit, cu sufletul îmbatat de poezia nopţei.

În faţa unui han ne oprirăm. Ofiţerii se strânseră împrejurul colonelului, subt umbrar, şi, prin vijălia fanfarelor, ce se vedeau lucind, mai la o parte, în noapte, răzbăteau, până la noi, râsetele lor nesfârşite, ţăcănitul paharelor, printre care câte unul, mai gol, sunà ca un clopoţel de argint.

Colonelul ne trimese două buţi de vin, şi gamelele treceau din mână în mână, după ce sorbeau, mai întâi, din ele gradaţii.

În mijlocul nostru, se înnălţă un foc mare,

www.digibuc.ro

de pae rumenind, până departe, câmpiia neagră şi trimeţind jerbii de scântei spre stele, ca nişte solii ale pământului către lumile pline de taină ale văzduhurilor. Şi când muzica prinse a zice un brâuleţ furtunos, de odată, ne pomenirăm frământând pământul la o laltă cu ofiţerii, în rumeneală de incendiu a focului, în care vedeam zbuciumându-se tot regimentul, zburând vârtejuri negre de ostaşi, fulgerând săbii.

Şi după ce ne potolirăm, şi ofiţerii răsăriră iarăşi în lumina de subt umbrar, ştergându-şi fruntele asudate şi aşezându-se în preajma colonelului, care râdeà săltându-şi burta şi răsucindu-şi mustăţile mari, albe, argintate de para lămpii, — după ce ne potolirăm, căpitanii începură a-şi scoate la iveală, umflându-se în pene, tot ce aveau ei mai de preţ prin compănii.

Un evreu-spaniol, c'o faţă de domnişoară anemică, cântà ca o primadonă. Făceà nişte triluri limpezi şi răsunătoare ca nişte triluri de privighetoare, şi urcà aşa de sus, că dacă nu l-aşi fi văzut, aşi fi jurat că tremură un glas de femee.

După asta, se ivì, în lumina umbraru-

www.digibuc.ro

lui, un soldat cu mustaţa rasa, care făcù pe jidanul. Făceà ochii mici, închidea dintr'un ochi şi-şi încreţeà tot obrazul din partea ochiului închis, îşi lungeà gâtul şi parcă spuneà ceva foarte tainic, îşi vârà degetele cele mari subsuori, cu palmele deschise în afară, întindeà o mână cu trei degete împreunate. Şi colonelul îşi săltà burta. De subt umbrar, isbucneau hohote mari de râs. Şi după ce sfârşì şi-acesta, îl auzii pe căpitanul nostru strigând:

«Să vie Păpurică cu goarna.

— Mă Păpurică... Mă deşcă, te cheamă don căpitan.» Şi cârâiturile porniră, se înnălţară de pretutindeni, întretăeate de râsete Dar Păpurică nu răspundeà, nu se vedeà nicăeri, parcă intrase în pământ:

«Sergent-major, să mi-l aduci, acum, în pas gimnastic, pe Păpurică... să auzi, din nou glasul domnului căpitan.

— Am înţeles, să trăiţi, domnule căpitan...» strigă domnul sergent-major. Şi-l auzii, apoi, întrebând, înjurând, alergând. Şi după câteva minute, îl văzui apropiindu-se, speriat, de domnul căpitan, care îl priveà cu nişte ochi ca doi licurici, şi-l auzii zicând, abia tră-

www.digibuc.ro

gându-şi sufletul, încremenit la trei paşi, cu mâna la capelă:

«Să trăiţi, domnule Căpitan, Păpurică nu-i nicăeri: am alergat, l-am căutat în toate părţile — nu-i...»

...Astfel a fugit Păpurică, şi, după vr'o două luni, a venit singur la cazarmă şi domnul Căpitan ia tras o bataie soră cu moartea, — i-a tras palme, pumni în fălci, în piept, până când l'a înnăbuşit, pe bietul Păpurică, sângele pe nas şi pe gură, şi s'a rostogolit jos, pe ciment. Dar nici atunci nu l-a lasat, la călcat cu cizmele, şi după fiecare izbitură, strigà, ca eşit din minţi, cu vinele frunţii umflate:

«Auzi, să mă facă el de râs în faţa colonelului... Să mă facă el de rîs în faţa colonelului...»

Şi loviturile cădeau una după alta, scurte, repezi, în trupul care se zbăteà gemând, jos, pe cimentul rece, patat de sânge.

Când l-au ridicat de acolo, leşinase; stà cu ochii închişi, neclintit, subt zăbranicul umbrilor, cu faţa galbenă, ca încremenit de frigul morţii.

www.digibuc.ro

Şi într'o dimineaţă, înnainte de începerea instrucţiei, domnul sergent-major ne-a cetit cu glas mare, că Păpurică e condamnat la doi ani de garda pieţii.

Eu, deacolo, după câteva luni, m'am liberat. Îmi mai aduceam câte odată aminte de gornistul Păpurică, de ochii lui adânci, cari în totdeauna luceau ca de friguri; de minunatele sale cântări din goarnă, din subsolul mohorît şi umed ca o pivniţă: apoi de lumina strălucită a primăverii, de fuga lui şi de bătaea crâncenă, salbatecă, — şi, după câtăva vreme, puberea uitării, care peste toate se aşterne, s'aşternu şi peste bietul Păpurică.

Dar târziu, după vr'o zece ani, rătăcind odată, într'un amurg de toamnă, pe uliţi singuratice, mă pomenii în faţa cazărmii. Şi împins atunci de dorinţa de-a mai vedea cazarma, de dorinţa aceia neînvinsă, care doarme în inimile tuturora de a mai vedeà locurile, în cari ai trăit odata, de mult, fericit ori amărît, — mă pomenii intrînd pe poarta cazărmii.

Simţeam acum în suflet o nelinişte fă-

www.digibuc.ro

cută dintr'o simţire plăcută şi-o apăsare dureroasă, — ceva ca o lespede rece pe inimă.

Şi cazarma atât de tristă, de mohorîtă, pe vremea mea, mi se păreà acù mai tristă, mai mohorîtă, mai îmbătrânită. Pretutindeni întâlneam feţe necunoscute; dar cari parcă erau tot acelea de demult. Şi iată că de odată mă pomenii faţă în faţă cu «don» Caprar Stavarache, care purtà acum cu mândrie tresele de sergent-major. Ne cunoscurăm îndată şi ne zâmbirăm ca nişte prieteni vechi, şi ca să-l fac să înşire verzi şi uscate, intrarăm în cantină.

Cantinierul, domnul Niţă, nu se schimbase de loc, curgerea vremei lunecase peste grăsimea lui fără să schimbe nimic. Pe cucoana Frosa însă, jumătatea dumisale, cu foarte mare greutate o recunoscui, căci o ştiam slabă şi palidă ca o fetiţă de pension, şi acum parcă se luase la întrecere cu domnul Niţă, — numai ochii îi rămăseseră aceiaşi, ochii cari păreau izvodiţi din catifea neagră. Îmi adusei aminte deteancul de romane, cari hodinea în tot deauna în capătul tejghelii, şi coborînd privirile le văzui la locul ştiut. Îmi amintii, pe

www.digibuc.ro

urmă, de fostul nostru sergent-major, care-şi făcea viaţa mai mult aici la cantină, subt straja ochilor de catifea a cucoanei Frosei, şi-l întrebai, zâmbind, pe domnul sergent-major Stavarache, dacă mai e pe aici, şi dânsul îmi răspunse, cu acelaşi zâmbet, că s'a liberat de mult.

Şi alte intrebări veniră, şi în dărătul fiecăria simţeam că se îngrămădesc altele, ca mai mulţi inşi cari se îmbulzesc la aceiaşi uşă. Şi deodată îmi adusei aminte de gornistul Păpurică:

«Îţi mai aduci aminte de Păpurică?»

Şi domnul sergent-major Stavarache îşi aşeză paharul pe masă şi zise, dintr'odată înveselit:

«A, stai să-ţi spun ceva frumos... Dumneata nu ştii că Păpurică face şi acuşica armată... A, stai să-ţi spun chestia cu Păpurică, că e foarte frumoasă...»

Şi-mi povesti că Păpurică, cum vine primăvara, fuge de unde o fi: de la cazarmă, de a garda pieţii, — se face nevăzut. După o lună, două, se întoarce singur. Şi din pricină că dezertează mereu, nici astăzi nu şi-a sfârşit oştirea, căci timpul din închisoare nu

www.digibuc.ro

se ţine în seamă. Când sfârşi de povestit, îl rugai să mă ducă să-l văd:

«A, de ce nu, cu plăcere, făcù, foarte vesel, domnul sergent-major; haide să-ţi arăt pe tata Regimentului...»

Şi o luarăm spre compania în care îmi făcusem miliţia.

Împrejur, la picioarele noastre, frunzele arămii ale unui castan, luneçau ca nişte fiinţe vii, c'un fâşâit uscat, care îmi măreà pustiul din suflet, — lunecau tainic pe lângă zidurile mohărîte ale căzărmii, ca nişte gângănii care îşi caută un adăpost.

Când coborîi în umezeala rece a subsolului, avui un fior de frig, un fior însă pe care nu-l simţii numai în trup, ci şi în inimă.

Şi cum intrai în întunericul bolţilor, zării în fund, într'un ungher, pe o bancă, un bătrân, cu părul şi mustăţile albe colilie, — numai sprincenile îi erau negre, — cu fruntea încreţită, c'o goarnă petrecută prin mâna dreaptă.

Domnul sergent-major întinse mâna, cu a ceiaşi veselie mare, şi zise:

«Iată-l pe deşca Păpurică... Pe tata Re-

www.digibuc.ro

gimentului... Ce mai faci Păpurică? Îl mai cunoşti pe dumnealui?»

Bătrânul ridică ochii, aceiaşi ochi adânci şi plini de foc, mă privì o clipă, şi clătinând din cap, rostì încet:

«Nu...

— Cum nu-l cunoşti, a făcut armata cu tine, sunteţi acelaş leat, măi deşcă.»

Păpurică se uită din nou la mine, apoi răspunse cu glas moale:

«O fi, da nu-l cunosc.

— Ei, bată-te să te bată, te-ai ramolit tată Păpurică.»

După un răstimp, îl rugai să cânte ceva. El nu zise nimic, duse goarna la gură, o astupă cu palma stângă şi începù.

Erà acelaş bâzâit înnăbuşit, erà un cântec vechiu, care îl cântà şi pe vremea mea; dar acum erà parcă, mai dureros, mai întunecat, mai straniu. Numai ochii aţintiţi în gol, rămăseseră aceiaşi: aveau aceiaşi adâncime şi aceiaşi vapae de friguri, în noaptea lor de peşteră.

www.digibuc.ro

MAICA MELANIA

www.digibuc.ro

MAICA MELANIA

Iată ce ne-a povestit bunica, într'o seară, târziu, într'o seară de acelea care par'că anume sunt făcute ca s'asculţi o întâmplare de demult:

La vr'un an după moartea mamei, pe mine tata m'a dat la mânăstirea Filioara, cu gând că dacă m'oi face mai mare, m'oi călugări, că bietul tata erà om sarac, n'avea nici o putere, şi se temeà că fără nici o-leacă de zestre n'o să mă poată mărità.

Mă dăduse la maica Melania, care erà din sat dela noi, fata dascalului Vasile Râmbu. Măcar că eram numai un boţ cu ochi, m'am deprins repede cu viaţa de la mănăstire. Mă duceam la toate slujbele, nici de la prive-

www.digibuc.ro

ghiuri nu lipseam. Mă învaţase maica să cânt câteva cântări bisericeşti, şi în biserică bâzâiam şi eu lângă ea, cu ochii spre bolta afumată, pe care îl zăriam, prin fum, pe Dumnezeu, c'o barbă albă ca omătu, revărsată până la brâu, făcând cu dreapta semnul bine-cuvântărei în văzduh.

Maica Melania erà bună ca o bucăţică de pâne caldă. Seara mă lua lângă ea, pe pat, şi mă 'nvaţà, cu rabdare, să slovenesc rugăciunile şi vieţile sfinţilor, în nişte bucoavne mari, legate cu piele castanie închisă, cum e cafeaua prăjită, care, când le răsfoiam, mirosiau a biserică. Par'c'o văd ş'acù înnaintea ochilor pe maica Melania. Aşa femeie voinică şi înnaltă, îs bătrână şi n'am mai văzut, ş'oi murì şi n'oi mai vedeà; mă rog erà cât un plăeş. Da la faţă erà mai mult slabă decât grasă, şi aşa erà de albă, că parcă n'avea un picuş de sânge în obraji. Şi-avea doi ochi albaştri şi tăiaţi în chip de migdale, cu nişte gene şi nişte sprincene negre ca pana corbului, măiculiţă, să moară o lume întreagă după ei... D'apoi părul, mamă-mamă, ce păr balan aveà... Aur nu păr, dragii bunicei, şi sara, cân se pieptănà,

www.digibuc.ro

mai-mai, îi băteà călcâiele... Aşa frumuseţe de femeie era maica Melania...

Acù să vedeţi ce se-întâmplă... Într'o noapte, — ploà aşa, ca acuma, de gândeai că vine potopul, — numai deodată aud bubuind cineva în poarta mănăstirei. Maica lasă horbota din mână, că lucrà şi-ascultă. Da eu, de frică, nici nu suflam: înlemnisem în fundul divanului. După un răstimp, iar aud trei bătăi.

«Oare cine o fi la vremea asta?» zice maica încet. Şi deodată răsună alte trei bubuituri, da aşa de groaznice, că parcă izbise cineva c'un topor, nu cu pumnul, şi prin vuetul ploii mi s'a părut c'aud un glas mânios. Atunci maica a deschis uşa şi-am zărit jos, în întunericul din ogradă, rătăcind o lumină, alergând speriată de colo-colo, căutând parcă un loc, să se ascundă.

După asta, am auzit un zuruit de chei, glasuri, paşi alergând, chiftind prin apă. Şi pe urmă lumina a perit, şi-am auzit huruitul drugului dela poartă, apoi porţile, ţipând în ţâţâni şi izbindu-se, detunând de pereţii bolţii de subt clopotniţă.

www.digibuc.ro

Am văzut câteva maici trecând, în fugă, prin lumina uşei, şoptind ceva, cu spaimă, şi am înţeles o vorbă, spusă mai tare: «Ilieş!» Jos, în ogradă, s'auzeau, acù, paşi de cai, glasuri. Şi deodată maica Melania s'a repezit la mine, m'a luat în braţe, şi-a prins a alergà prin ploaie, prin întunericul cerdacului. Am simţit că deschide o uşă şi că păşeşte pe lăicere, apoi o alta, şi m'am trezit în lumină, într'o chilie mare, plină de maici. Şi prin îmbulzeala aceea, am zărit pe maica stariţa, într'un jilţ, speriată, cu nişte mătănii de chilimbar, într'o mână, vorbind ceva. Şi deacolo, văd că maicele prind a se îngrămădi spre uşă, şi'a eşi într'o zăpăceală ne mai pomenită, şi cu ele á eşit şi maica Melania, cu mine în braţe, şi iar am trecut prin întunericul cerdacurilor, prin bataia ploii, şi deodată m'am pomenit în odaea cea mare a arhondaricului.

Maicele se ţeseau în toate părţile, — eşau, intrau grăbite, cu feţele speriate, şi eu stam lipită de pieptul maicei Melania şi mă uitam la ele, cu inima cât un purice. Câteva au aşternut, cât ai clipì, un lăicer în mijlocul odăii, — un lăicer portocaliu, cu nişte

www.digibuc.ro

flori roşii ca sângele ; două au intrat, într'un suflet, c'o masă mare, rotundă, cu trei picioare scurte, şi-au aşezat-o pe scoarţă, la mijloc, o alta a acoperit-o c'o pânză albă ca helgia, de parcă ninsese Dumnezeu masă.

Şi, deodată, numai ce văd, că răsare în prag un Român cumplit, cât uşa de înalt: cu pletele şi cu musteţile negre ca păcura, cu nişte ochi cari parcă scaparau, c'o cuşmă alba, dintr'un miel, dată pe ceafă, cu chimirul plin de pistoale şi c'o săneaţă lungă, în spate.

Şi-o maică atunci a şoptit: «Ilieş!» Şi când a păşit Ilieş în odae, parcă a umplut toată casa. După dânsu s'au arătat şi tovărăşii, unsprezece la număr, toţi cu puşti şi cu chimirurile pline de pistoale. Ş'au aşezat săneţele într'un unghier. I-am auzit spunând ceva ; dar de frică n'am înţeles ce. Şi nu mult după asta, o maică s'a arătat c'o mămăligă cât roata carului, altele au intrat cu străchini cu lapte dulce, cu brânză, cu ouă, şi la urmă s'a ivit şi'un argat cu două cofe cu vin. Atunci hoţii s'au întors cu faţa spre icoane şi s'au închinat, şapoi s'au aşezat jos, împrejurul mesei, pe care aburea, până 'n grindă, mămăliga. Şi eu,

www.digibuc.ro

măcar că muream de frică, mereu mă boldeam la Ilieş. Parcă-l văd şi pe el. Erà îmbrăcat cu 'n cojocel înflorit, şi pe piept i se încrucişau două zale de argint, dela buzunarele de sus la cele de jos. Şi într'un rând, a scos dintr'un buzunar un ceasornic de aur şi s'a uitat ş'a zis ceva, mai târziu a scos altul, tot de aur, din celălalt buzunar, şi atunci o maică tânără, care erà nepoata lui Ilieş, i-a spus: «Dă-mi mie un ceas, că ai două...» Şi el de colò a zis: «Nu, nu se poate, c'amândouă îs luate cu sânge...»

Acù, dacă s'au pus la cale, s'au culcat cu toţii, acolo, în odaea arhondaricului, şi când a răsărit luceafărul de ziuă au încălicat şi s'au dus. Da frica noastră n'a fost proastă, toată noaptea n'am închis ochii...

Într'o noapte, cum stam cu ochii deschişi prin întuneric, ca un huhurez, deodată mi se pare că bate cineva, încetişor, în geam. Ascult mai cu luare aminte, cu inima sărită: aud bine trei bătăi tainice. Şi îndată după asta, o simt pe maica Melania că se dă jos, uşurel, din pat, o văd că se apropie, binişor, de fereastră, dă un colţ de per-

www.digibuc.ro

dea la o parte şi se uită. Da mie aşa de tare îmi bătea inima, că mi se părea că zvâcneşte mai sus, aici lângă gât. O auzeam pe maica umblând tiptil, desculţă, prin casă. Am văzut-o îmbrăcându-se cu rasa. Am auzit scârţâind uşa, şi, după asta, şoapte în cerdacul de cătră pădure. Vedeam, printr'un colţ de geam, c'afară e lună ca ziua. Şi într'un târziu, de-acolea, am auzit cântând cocoşii de ziuă, şi nu mult după asta, a scârţâit iar uşa, ş'am zărit-o, printre gene, pe maică strecurându-se în chilie, desbrăcându-se şi vârându-se în aşternut. Mă întrebam, în mintea mea de copil, cu cine vorbise în puterea nopţii, şi nu puteam adormi.

Apoi, cu încetul, gândurile au început a mi se încâlci şi-am adormit.

Dimineaţa, când m'am trezit, am dat cu ochii de maica Melania: stà, ca de obiceiu, pe scaunul de lângă fereastră şi — împleteà la horbotă. M'am uitat lung la ea şi nu ştiam ce să cred: am visat ori, cu adevarat, a bătut cineva, în puterea nopţii la geam, şi ea a eşit tiptil în cerdac şi s'a întors în ziuă. Îmi veneà s'o întreb, îmi veneau pe

www.digibuc.ro

limbă vorbele, şi, nu ştiu de ce, n'o puteam întrebà.

A doua noapte, n'am putut adormi până târziu tare. Auzeam afară un greer ţârîind undeva, răguşit, şi eu ascultam cu luare aminte, m'aşteptam, din clipă în clipă, s'aud bătând în geam, ca în seara trecută; dar n'am auzit nimic în noaptea aceia, şi, de la o vreme, m'a furat somnul.

A trecut aşa, ca o săptămână, poate mai bine, şi n'am simţit nimic. Şi, într'o noapte, când s'adorm, iar aud trei bătăi încete în fereastră, şi o văd pe maică îmbrăcându-se şi strecurându-se, ca o umbră, în cerdac.

Acù ploà afară de prăpădenie, şi când vântul isbeà mai tare ploaia—în geam, picăturile sunau ca nişte halice. Câteodată, auzeam vântul la uşe, ca răsuflarea unei fiare, care vrea să intre în casă. Şi numai puteam de frică, stam ghemuită supt ogheal şi nici nu suflam. Şi târziu, când a intrat maica în chilie, vântul rece, care m'a izbit în faţă, mi s'a părut c'aduce un ropot de cal, din spre pădure.

Maica mi se păreà acuma, nu ştiu cum, măi frumoasă, — mai ales ochii şi glasul i se

www.digibuc.ro

schimbaseră: ochii îmi păreau mai adânci şi mai frumoşi, şi glasul aveà o înmlădiere mai mare, de dragoste, când îmi vorbeà, şi sunà mai subţire, mai tânăr. Câteodată mi se părea că se gândeşte la ceva. Uneori că-i cu ochii plânşi. Când erà lună, stà, până târziu, în ceardacul din spre pădure. Însfârşit, aşa un drac, de-o şchioapă, cum eram, simţeam că maica Melania s'a schimbat. Ceva îmi dădea mereu ghes să aflu cine bate'n fereastră, şi-în fiecare noapte stam cu urechea la pândă, gata să mă uit pe geam. Parcă întrase, mă rog, un spiriduş în mine şi nu mă lasà să închid ochii, şi mereu îmi şopteà: «Oare cine-o fi bătând în fereastră? Oare cu cine-o fi şoptind maica în cerdac?»

Auzeam fel de fel de zgomote: un fâlfâit de aripi, în pădure, une-ori ca un umblet tiptil de jivină, prin frunzele uscate. Câteodată, trosnind uşor o creangă.

Şi a trecut aşa vreme de două săptămâni şi n'am simţit nimic. Şi, într'o noapte, târziu, după întâiul cântat al cucoşilor, aud un sunet de copite în pădure, şi îndată după asta o simt pe maica, strecurându-se afară,

www.digibuc.ro

înnainte de-a bate cineva la geam. Atunci eu m'am ridicat într'o mână, am dat la o parte un colţ de perdeà, numai atât cât îmi trebuià ca să privesc cu'n ochiu, şi m'am uitat. La început, n'am văzut de cât pădurea, neagră ca tăciunele, şi în fundul pădurei, printre ramuri, luna ca o secerere de aur, aninată de-o creangă. După aceasta am auzit fâşâind, jos, subt stejarul de lângă cerdac, şi când mi-am plecat ochii, am zărit ceva albind, ş'apoi am desluşit, în întuneric, un om îmbracat ţărăneşte, călăre pe un cal mărunt, care stà neclintit, ca de piatră. Şi cum stam aşa şi priveam, cu'n ochi, deodată văd că omul se prinde, cu amândouă mânile, de creanga de deasupra capului, şi se rìdică repede, ca fulgerul, în picioare, pe şea, şi după aceasta, s'apucă c'o mână de parmaclâcul cerdacului,—şi eu atuncea, de frică, am lasat iute capul pe pernă şi-am închis ochii.

Şi toată toamna şi toată iarna, am simţit, în puterea nopţii, paşi tainici prin chilie, am auzit scârţâitul uşei, care uneori samana cu'n scâncit slab de copil, şoapte în cerdacul din spre codru, şi câteodată, târziu, aproape de

www.digibuc.ro

zorii zilei poate, calul nechezând încetişor, tainic, chemându-şi stăpânul, aducându-i parcă aminte că se apropie ziua şi trebuesc să plece.

Şi iată că vine şi primavara. Cerdacurile văruite ale mănăstirei, îmi păreau mai albe. Chiliile parcă-şi zâmbeau voioase. Dinspre pădure veneà miros de verdeaţă, şi cucul începuse să-şi strige numele prin desişuri. Câteodată codrul clocoteà, până departe, de strigătul vacarului mănăstirei: «Hăi, haram... Na, boală, mâncate-ar *lupchii*!»

Apoi se făceà linişte, o linişte care părea că vine de sus, din văzduh, şi în ea s'auzeà numai glasul cucului şi sunetele tălăngilor, dela cireada mănăstirească: unele răsunau mai gros, mai închis şi mai răguşite parcă; altele subţire, limpede, ca nişte clopoţei de argint, şi toate, la un loc, întruchipau un crâmpeiu de cântec.

Maica Melania mă trimeteà, mereu, să mă joc c'o nepoţică a unei maici, şi toată ziua alergam, numai în colţuni, prin cerdacurile albe.

Într'o noapte, simţesc că maica se apropie, în vârful degetelor, de patul meu şi mă să-

www.digibuc.ro

rută binişor pe frunte. Eu mă fac că dorm şi prind a răsuflà mai tare şi mă întreb de ce m'o fi sărutat. Aud, după asta, uşa deschizându-se şi închizându-se şi deschid ochii şi ascult. Printr'o fereastră intrà o dungă de lumină, ca un colb de argint. Afară, undeva în pădure, cântà o privighetoare şi, câteodată, o auzeam aşa de limpede, ca şi cum ar fi cântat în ştejarul de lângă cerdac. Dar nu auzeam şopotind, ca'n alte rânduri. Mă uit eu, într'un târziu, pe fereastră, — nu văd calul la locul ştiut. Prind de-acolo a cântà cucoşii de ziuă, aştept să se întoarcă maica Melania în chilie, — nu se întoarce. Începe a se zări de ziuă, — nu vine. Zic: «Poate s'a întors şi n'am băgat eu de samă, poate m'a furat somnul.» Mă ridic într'un cot şi mă uit, — patul gol. Şi s'a făcut ziua albă şi maica nu s'a mai întors. Eu atunci, am început a plânge şi am dat fuga la o maică şi i-am spus că nu ştiu unde-i maica Melania; dar de ce ştiam eu, am tăcut molcom. Într'un ceas a aflat toată mănăstirea că maica Melania nu-i nicăeri, şi s'a făcut o zarvă nemai pomenită. Veneau care de'n-cotro de mă cercetau, dacă nu

www.digibuc.ro

cumva ştiu ceva, şi eu plângeam de sărea cămaşa de pe mine şi răspundeam că nu ştiu nimic. M'a chemat, la urmă, maica starița, m'a descusut, m'a iscodit; dar, pace, n'a fost de chip să afle ce ştiam. Ceva nelămurit, turbure, ceva de care nu'mi puteam da samă, nu mă lasă să spun.

După întâmplarea asta, pe mine m'a luat o maică bătrână, maica Pamfilia, care nu ştiu ce avea: câteodată, aşa din senin, mă lua în braţe şi începeà a mă sărutà şi-a plânge încetişor.

'Mi-erà dragă şi maica Pamfilia; dar tot mai dragă maica Melania, şi când mi-aduceam aminte de ea, începeam a plânge şi mă duceam de m'ascundeam într'un ungher al cerdacului, ca să nu mă vadă nimeni.

Acù venise toamna şi nu mai vorbeà nimeni, de mult, de maica Melania. Şi într'o zi, iată că se zvoneşte, în mănăstire, că l-a împuşcat potera pe Ilieş şi pe un tovarăş de-al lui, în Poeana Cerbului. Unde te-întorceai, auzeai: «L-a împuşcat pe Ilieş!» Şi maicele porneau, cârduri-cârduri, spre poeană, să-l vadă. Şi-o ia şi maica Pamfilia pe potecă, aşa bătrână cum erà, haĭ-haĭ... haĭ-

www.digibuc.ro

hai... razamată în cârjă, cu mîne de mână. De sus cerneà bură de ploae, şi codrul miroseà a frunze putrede şi a mucegai. Poeana erà numai la câteva obraţe. Am cotit la dreapta, pe lângă un pâlc de mesteacăni, şi cum urcam pe cararea îngustă, deodată ni s'arătă, de după o perdea de brazi, Poeana Cerbului, neagră de călugăriţe. Deabia-deabia am putut răzbate printre ele şi poteraşi.

Auzeam şoapte, împrejur. Vedeam maici clătinând speriate din cap, bătându-se cu mâna peste gură. Şi când am ajuns, parcă mi-a stat inima: în mijlocul poenii, sta întins pe spate, într'o baltă de sânge, cu braţele în cruce, Ilieş, cât un brad, şi din tâmpla dreaptă îi curgeà o şuviţă de sânge; iar când m'am uitat la tovarăşul lui, am dus amândouă mânile la ochi şi-am început a plânge ca o nebună, tremurând din tot trupul, ca de friguri; că ştiţi cine erà tovarăşul? Erà maica Melania, îmbrăcată bărbăteşte, cu mijlocul strîns într'un chimir plin de pistoale, cu cuşmă albă, de miel, ca şi Ilieş. Căzuse cu capul pe braţul drept al lui Ilieş, şi parcă dormeà. Şi la pept camaşa îi erà desfăcută şi în partea stângă avea o rană roşie, ca o garofă

www.digibuc.ro

crescută din inimă. Şi repede, ca într'un fulger, pe când cineva mă luă în braţe, ca să mă coboare la mănăstire, — nu departe de Ilieş, am zărit, printre lacrimi, un cal mărunt, c'o coamă creaţă, revarsată până aproape de pământ; sta cu capul plecat, parcă plângeà; şi cu'n picior, de ďinainte, încovoeat, băteà în pământ... Parcă vroea să sape cu copita, acolo subt gorun, o groapă ca să-şi înmormânteze stăpânii.

www.digibuc.ro

MUTUL

www.digibuc.ro

MUTUL

Era foarte vesel vierul, moş-Vasile, că pusese mâna pe un câne:

«Să stai aşa, fără nici o javră, în pustietatea asta, ţi-i oare cum, spunea el vecinului; dormi odată mai grea, — ca omul ostenit, se înţelege, — şi, dacă n'ai un câne să te vestească, te pomeneşti că te calcă hoţii întro noapte, şi-ţi ia, nene, purcelu, şi ce bruma îi mai cade la îndemână, şi tu nici habar n'ai... Aşa, dacă ai o javră, îl auzi lătrând, şi, din lătrat, înţelegi îndatamare, dacă e ori nu cineva. Şi, dacă nu ţi se pare lucru curat, pui mâna pe puşcă, eşi, binişor, afară şi: «Care e acolo, mă, că-l curăţ de pe faţa pământului!»

www.digibuc.ro

Dădu-se de câne în vie. Cânele, când a dat cu ochii de el, a rupt-o de fugă, apoi s-a oprit şi s-a uitat îndărăt. Moş-Vasile a prins a striga: «Na căţel... Na căţel...» pleznind din degete. Cânele sta în loc, da din coadă şi se uita la el; dar nu îndrăzneà să se apropie.

Erà un biet câne slab, numai pielea întinsă pe oase, — o umbră de câne. Unul din cânii aceia nenorociţi, care trăesc, mai mult, cu ce găsesc prin gunoaele maidanelor şi rătăcesc ca nişte arătări, goniţi, cu înverşunare, de ceilalţi câni, sătui.

Când văzu că vierul n'aruncă cu nimic în el, se mirâ parcă, sta şi-l priveà cu ochi lui umiliţi şi plini de suferinţă, de câne flămând, bătut şi alungat de toată lumea.

Vierul o luă spre casă. El stătu, o clipă, în loc, apoi pornì în urma lui. Când moşneagul se oprià şi-l strigà: «Na căţel... Na căţel...», se opreà şi dânsul; când porneà moş-Vasile, porneà şi el. Şi tot aşa, până au ajuns în bătătură. Atunci bătrânul dădù fuga în casă, luă, de pe fund, o bucată de mămăligă, şi-i aruncâ, numai o fărâmă; cânele

www.digibuc.ro

o înghiţi, tremurând din tot trupul şi bătând din coadă. Apoi ridică capul şi se uită la bătrân, aşteptând să-i mai arunce.

Moş-Vasile: «Cuciu-cuciu-cuciu... Na căţel na căţel...» Şi-i azvârli altă bucăţică de mămăligă, mai aproape. Cânele se apropiè cu frică, oprindu-se, din când în când, şi uitându-se la moşneag, şi-o înghiţi şi pe a doua.

Şi tot astfel, încetul cu încetul, îl vârâ în cramă, şi izbì, repede, uşa. Cânele, speriat, dădu să fugă; dar n'avu pe unde. Bătrânul luă, dintr'un cui, lanţul şi cureaua cânelui care-i turbase şi: «Cuciu-cuciu... Cuciu-cuciu... Saracu căţel... Saracu căţel...» se apropiè de el şi începù a-l mângâia. Atunci cânele se lăsă la pământ, şi începù să-i lingă mânile, tremurând şi uitându-i-se în ochi; iar moşneagul îi încătărămă binişor cureaua, şi, de-acolo, îl legă în faţa pridvorului, murmurând, foarte vesel: «Ha-ha-ha, te-am căptuşit, pungaşule...»

După vr'o săptămână însă, băgă de seamă că nu latră:

«Măi, al ciorîlor, de ce n'o fi lătrând oare?» se gândì moş-Vasile.

www.digibuc.ro

Trecu şi a doua săptămână, — cânele, pace, nu latra.

Când eşia bătrânul din bojdeucă, prindea a sări în două picioare, arătându-şi limba roşie, între dinţii lucitori, bătând cu labele, de dinainte, aerul, uitându-se cu ochi vioi acù, în care luceau două luminiţi de argint.

Într'o zi moşneagul spuse vierului de alăturea:

«Ştii, nene Ioane, că nu latră de loc câinele?

— Cum se poate?

— Zău, nu.

— O fi bolnav.

— Da n'are nici pe dracu: mănâncă cât şapte... O mămăligă, cât roata carului, dacă i-aşi da, — toată ar mânca-o...

— Ei, atunci, eu i-s popa... Dacă nu l-oi face, la noapte, să latre, să nu-mi mai dai ziua bună, toată viaţa dumitale.

— Te cinstesc, nene Ioane, zău te cinstesc... Să mă bată Dumnezeu, dacă nu-ţi dau, din toată sărăcia, o ocà de rachiu... Da cum ai să faci, mă rog?

— Treaba mea, cum am să fac.»

După ce se înnoptă bine, moş-Vasile îşi

www.digibuc.ro

aprinse luleaua şi se aşează în pridvor. Cine ştie unde, departe, în liniştea ce s'aşternuse, s'auzeau nişte lătrături întârtate. La via de peste drum, picură, din când în când, o talangă. Şi, dinspre baltă, veneà o boare de vânt, cu miros de peşte şi de papură putredă.

Moşneagul pufăià din lulea, în întuneric, şi, când trăgeà mai tare, i se vedeau, o clipă, în rumeneala cărbunelui, mustaţa lasată a oală şi nasul:

«Măi, al ciorilor, da ce dracu o să facă zmintitu ăla de Ion?» se gândeà moş-Vasile.

Şi, deodată, auzì ceva zgrepţănând, în dosul cramei. Şi, îndată după asta, căzù o piatră, drept lângă botul cânelui, care dormeà Cânele sărì speriat, dar nu lătră. Şi, dintr'o dată, eşi, ca din pământ, o momâie, cu un cap cât o baniţă şi un cojoc întors pe dos, şi prinse a se frământà şi-a bate într'o căldare. Câinele se vârî lângă perete, cu coada între picioare, cu spinarea zbârlită, încovoiată, şi-şi arătà dinţii, însă nu hămăea.

Moşneagul, la început, rise cu lacrămi; se îndoià de şale şi se plesneà cu mânile

www.digibuc.ro

peste genunchi. Apoi zise, ştergându-şi lacrimile, cu amândouă palmele:

«Măi, al ciorilor ce eşti, nene Ioane, că m'ai băgat în boale, aşa m'am speriat...»

Nenea Ion, dacă văzù că nu latră cânele, începù a-l lovì c'un băţ de corn, peste cap, peste şale. S'apropia, îl izbeà, apoi se trăgeà repede înnapoi, şi cânele se repezeà la el, clănţănind din dinţi, pe urmă se vârà iar în perete, cu spinarea încovoiată, cu ochii şi dinţii lucind, în lumina lunei. Iar moş-Vasile nu mai puteà de râs.

După ce se liniştì însă, se mâniè şi, luându-şi cârja, din pălimar, începù a trage şi el:

«Aşa javră, să mă bată Dumnezeu, dacă am mai văzut... Eu, dacă ar fi al meu, l-aşi omorâ...» zise vìerul cellalt, aruncând băţul cine ştie unde.

Bătrânul tăcea şi trăgea, ca eşit din minţi, cu 'n val ferbinte de mânie, în pept. Şi cânele tremura, se răpezea clănţănind, apoi se ghemuia în perete.

Moşneagul, după ce se sătură de bătut, scuipâ într'o parte, trase o înjurătură, îşi

www.digibuc.ro

dădu pălăria pe ceafă, şi şuerâ prelung. Pe urmă zise:

«Câne să fiu, dacă nu-l omor în bătae...»

Cellalt vorbi:

«Hm, a dracului comedie... Nu se poate să nu latre javra naibei... Asta nu se poate... Nu s'o fi deprins încă la dumneata, moş-Vasile...

— Poate...» răspunse moşneagul.

Şi mai aşteptă încă vr'o două săptămâni.

Când se trezea uneori, noaptea, asculta să vadă, nu cumva o să-l audă hămăind. Auzea, ca prin vis, lătrînd undeva departe, îl auzea pe cânele vierului de alături, — pe al lui, însă, nu; la dânsul se auzea numai ţîrâitul nesfârşit al greerilor.

Şi moşneagul înjura printre dinţi şi scuipa, plin de năduf.

Mai fuma o lulea de tutun, mai tuşia, se mai uita pe fereastră, să vadă de nu-i cineva la purcel, se mai ceoşmolia în pat, apoi adormia şi prindea a horăi.

Într'o zi, îi dădù prin gând să facă o momâie şi, din când în când, noaptea, târziu, îl speria, doar o lătra; dar cânele tăcea

www.digibuc.ro

molcom, şi bătrânul, cătrănit, îl bătea ca eşit din minţi.

În altă zi plănui să-l chinuiască cu foamea şi câteva zile îi dădu numai apă. Când eşia moş-Vasile, cânele se ridica, i se uita în ochi, îşi tremura nările, îi urmărea toate mişcările.

Iar moşneagul mormăia, c'o lucire de oţel în ochi, c'o lumină de plăcere crudă, pe faţa zbârcită şi neagră:

«Nu-ţi dau, javră, să mănânci, până când nu-i lătra... Degeaba te uiţi la mine, luate-ar hengherii...»

Şi cânele, într'un târziu, lasa capul, în jos, se culca cu botul pe labe şi închidea ochii.

Apoi într'o zi, când socotì că l-a răzbit foamea, moş-Vasile se aşeză să mănânce în pridvor. Îi arata, din când în când, o bucată de mămăligă, şi cânele se sbăteà în lanţ, chinuit de foame, ridica botul şi adulmeca mâncarea care aburea în strachina de subt nasul roş al bătrânului, îi urmărea mâna păroasă, mare şi neagră, cu vinele umflate, de la strachină la gură şi de la gură la strachină.

Şi, numai după ce-l chinui astfel, multă

www.digibuc.ro

vreme, se îndură să-i arunce o bucată de mămăligă, pe care cânele o înghiţi tremurând, cu lăcomia din întâiele zile.

Se împlinise acum o lună jumatate decând îl aveà.

Moşneagul vroià să-l împuşte ; dar vierul de alăturea îi zise :

«Nu-l împuşcà, moş-Vasile... Să facem noi altceva... Da ştii, ceva frumos de tot... Să mori de râs...

— Ce să facem ? întrebă morocănos bătrânul.

— Uite ce... — dacă nu ţi-o plăcea, mă rog, păcatul meu o fi, — să-i legăm de coadă un ibric, o bucată de tablă, ştii ceva care să hodorogeaàscă tare, ş'apoi să vezi frumuseţă, când i-om da drumul, ca din puşcă o să pornească moş-Vasile, să mă bată Dumnezeu, dacă nu ţi-o plăceà...»

Moşneagul râdeà, arătându-şi un dinte negru:

«Măi, bată-te să te bată... Da ştii că-i bun planul tău ? Ia stai să caut, neică, o rugină, de ibric, ceva...»

Şi moş-Vasile intrâ în bojdeucă, şi se auzì hodorogind printre cioveie. Nu trecù mult,

www.digibuc.ro

şi se ivì râzând, c'o tavă veche, de tinichea, şi cu 'n capăt de frânghie:

«Ce zici, e bună, nene Ioane?

— Sfântă, moş-Vasile... Stai, că-ţi facem noi de petrecanie, javră afurisită...»

S'apropiară de câne. Cânele începu a se gudura, şi prinse a linge mânile moşneagului:

«Stai, că vezi tu pe dracu...» mormâì moş-Vasile.

Îl scoaseră în drum. Îi legară zdravăn tavaua de coadă şi, când îi dădù drumul, moşneagul îl pocnì peste şale, cu'n ciomag. Şi cânele, ameţit de durere, îngrozit de hodorogeala tavei, pornì ca o săgeată, într'un nor de pulbere, şi cu cât vuià mai tare tinicheaua, cu atâta fugeà mai năpraznic, mai înspăimântat, şi, cât ai clipi, se făcù nevăzut, la cotitura drumului.

Iar în urmă, în mijlocul uliţei, cei doi prieteni râdeau cu lacrimi, se frângeau de şale înnainte şi înnapoi, se apucau cu amândouă mânile de coaste, se băteau peste şalvarii bulgăreşti.

Şi nenea Ion, din când în când, strigà, cu lacrimile pe obraz:

www.digibuc.ro

«*Trinul*, moş-Vasile, să juri că-i trinul... Să mă trăsnească Dumnezeu, dac'am mai văzut aşa fugă, de când maica m'a făcut...»

Şi de atunci, de câte ori se întâlneau, îşi aduceau aminte de goana nebună a cânelui, şi se porneau pe râs.

Dar iată că, într'o dimineaţă, după vr'o lună de zile, când eşi moş-Vasile din casă, dădù cu ochii de câne:

«Ptiui, bată-te Dumnezeu...» făcù moşneagul, crucindu-se.

Cânele fluturâ din coadă, şi se apropiè, târâş, până la picioarele bătrânului, încalţate cu nişte iminei mari, albiţi de pulbere. Atunci moşneagul înjurâ şi-i trase, din răsputeri, un picior în deşert, şi cânele fugì. Dar când ajunse în mijlocul viei, se oprì, întoarse capul, şi începù a bate din coadă:

«Huooo, arătarea dracului!» ţipâ moşneagul, zvârlind cu bulgări după el.

Cânele mai fugì câţiva paşi, şi iar se oprì, şi 'ntoarse capul.

Atunci moş-Vasile intrâ în casă, eşi îndată cu puşca, îl luă la ochi, şi trase. Cânele se rostogoli cu pântecele în sus, dădù de câteva ori din picioare, apoi ramase neclintit,

www.digibuc.ro

cu labele zgârcite. Moşneagul se apropiè şi-l lovì cu piciorul, ca să vadă dacă n'a murit, şi, după aceasta, foarte liniştit, se îndreptă spre bojdeucă, ca să ia un hârleţ să-l îngroape.

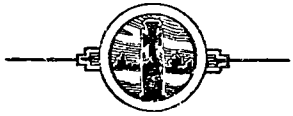

www.digibuc.ro

CAZACUL

www.digibuc.ro

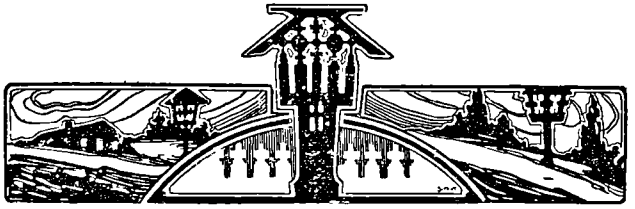

CAZACUL

De obicei, tata-Ioachim stă hursuz, deoparte, — parcă tot îi ninge şi-i plouă, — şi nu s'amestecă în vorba muşteriilor ; clipeşte somnoros din ochii mititei şi albaştri ca două picuşuri de cer, şi, din când în când, se ştireşte şi se uită într'o parte, cu sprincenile albe, încruntate.

În astă sară, însă, e cu voe bună, a cerut şi el o cană cu pelin, şi s'a aşezat lângă cei doi muşterii, — un căpitan pensionar, care mereu îşi trage şi îşi suge mustăţile, şi un profesor, eşit şi el la pensie, care, acuşi-acuşi, îşi scarpină nasul, în aşa fel, că parcă-l mângâe, cu foarte mare dragoste. Se-întâl-

www.digibuc.ro

neau amândoi, în fiecare seară, aici, la o cană cu pelin, căci: «Pelin ca a lui tata-Ioachim, zic dânşii, nu găseşti în toată ţara Românească, măcar să umbli cu opinci de oţel!»

Nu degeaba spuneà, câteodată, moş-Ioachim, apasat şi mândru, bătând cu pumnul în masă:

«Aici e crâşmă cinstită, domnule, crâşmă bătrânească, nu de moda nouă... Eu mai bine îmi taiu o mână, de cât să pun metaluri în vinuri...»

În crâşma curată ca un pahar, cu icoane în păretele dinspre răsărit, rumenite de sâmburele de aur al candelei, pluteşte, în mirosul amar al pelinului, mireazma de cuişoare a garofelor din fereastră. Afară, în noapte, ploaea a contenit şi acum se aude numai picuratul melodios, tainic, al streşinilor.

Căpitanul povesteşte o întâmplare de pe vremea războiului, deschizând ochi mari, îngroziţi, ridicând glasul, umflându-şi obrajii şi făcând: «buuum», când vorbeà de bubuitul unui tun, apăsând buzele şi strigând: «paaac!», când erà vorba de pocnitul unei puşti, coborând vocea, şi vorbind cu tainä

www.digibuc.ro

mare, câteodată. Şi când căpitanul îşi isprăvì povestirea, tata Ioachim, după ce mai trase un gât de pelin şi-şi netezi de două ori musteţile, întorcând capul într'o parte şi-într'alta, zise :

«Acù să vă spun şi eu o păţanie a mea, cu'n proclet de cazac.

De abia venisem din ţara de sus, şi iaca şi războiul. Unde te întorceai, muscali cât păr în cap, de nu-ţi puteai trage sufletul de ei. Un rând plecà, acolo, la Plevna, şi altul veneâ, şi numai erà de chip să te hodineşti, de tropotul cailor, de zângănitul săbiilor, de trompete, de muzici, de coruri,— că ei cântă şi din gură, — să cutremurau, mă rog, uliţile de oştire, şi zi şi noapte. Acù, într'o Vinere, mă iau eu, ca de obiceiu, şi mă duc la obor, că făceam pe vremea aceea şi comerţ cu grâne. Dacă mă duc, încep a mă purtà printre cară, să vedem de nu-mi cade ceva, şi numai ce văd într'un loc, strânsă ceoatcă, o groază de lume, şi aud un bocet gros, ca dintr'un fund de poloboc. Măi, ce naiba o fi acolo? Şi mă vâr şi eu printre lume, şi hai-hai, dăi cu coatele, în dreapta şi în stânga, cu chiu cu

www.digibuc.ro

vai, răzbat până în faţă. Ce erà? Îi murise calul unui Cazac, — un cal mare şi negru cum e tăciunele, — stà trântit, de-a curmezişul drumului, cu ochii închişi. Şi, bietul Cazac, şedeà jos, gramadă, şi-i sărutà capul şi-i îmbrăţuşà gâtul, şi plângeà, saracul, cu zece rânduri de lacrimi:

«Murit *conia* (adică calul). Conia, conia, conia, murit conia... Omoară la mine cu nagaica...»

Da un negustor de colo:

«Îl omoară 'n batae... Îi şi el creştin ca noi... Să punem, oameni buni, mână dela mână, să-şi cumpere cal... Hai, iaca eu dau, domnilor, două carboave...»

Şi dă drumul la două piese, în şapca cazacului, că-i căzuse şapca jos, în colb.

Un altul, de alăturea, scoate o pungă, umflată ca o broască:

«Eu dau o carboavă, domnilor... Care mai dă?».

Şi Cazacul îşi făceà samă, mugeà, saracul, ca un taur:

«Murit conia... Conia, conia, conia... Omoară la mine cu nagaica...»

Dau şi eu drumul la doi lei. Şi aşa,

www.digibuc.ro

care un leu, care doi, care câţiva gologani, care o carboavă, răpede şi degrabă, s'a umplut şapca Rusului. Şi numai ci-l văd că-şi ia banii şi-i pune în buzunarele pantalonilor,—da tot plângând. Îşi pune, deacolo, şapca'n cap, şi ce să vedeţi ? Când a şuerat odată : calul, ca fulgerul, s'a ridicat, şi nici nu ştiu când s'a zvârlit Rusul în şea. Şi când s'a înnălţat *conia* naibii, în două picioare şi când a rupt-o de fugă, ştii cum fugeà, bată-l pocnitul ? I s'atingea burta de pământ ! Şi Cazacul dracului, ca un ghem numai se vedeà, aşa stà de'ngrămădit asupra oblâncului, — şi, cât ai clipì, a perit din ochii noştri, şi ne-a lasat cu gura cascată.

Un negustor, de colo, unde prinde, nene, a ţipà ca'n gură de şarpe şi a înjurà şi-a face un tămbălău, de nu se auzeà nici în cer, nici în pământ, că : «Trebuie să mergem să ne plângem, domnilor... Să mergem, domnilor, cu toţii.. Auzi, domnule, pungăşie rusească... Auzi, ziua n'ameaza mare, să-şi bată el joc de atâţia negustori...»

Aşi, pe dracu, vorbă de clacă. Cui să te plângi domnule ? Cum să-l găseşti ? Când căzăcime erà câta frunză şi earbă şi în fiecare

www.digibuc.ro

minută plecau spre Pievna, şi alţii curgeau puhoi de peste Prut... Pe urmă, şi aşa cum o făcuse de cu schepsis, ne plăceà şi nouă. Ziceam şi noi: «Halal să-i fie, nene...» Auzi dumneata ce să-i dea lui prin cap să facă? Al dracului Cazacul, da calul mai al dracului! Să stea el, nene, nemişcat, vreme de un ceaş, să juri, mă rog, că-i mort...

Comèdia asta s'a întâmplat toamna, târziu. Trecuse ca o lună, venise iarna, şi pe cazac îl credeam, acù de mult, la Plevna, ziceam că poate s'o şi fi sfârşit cu el. Şi într'o noapte, o fi fost aproape de miezul nopţii, intră în crâşmă o matahală plină de omăt. Şi când vine mai bine în lumina lămpii, ce să vedeţi dumneavoastră? Cazacul! Da biat, da biat: deabia bleştea... Îmi trânteşte pe tejgheà o ploscă, de fer, şi zice:

«*Davai* spirt.., davai *crepcu... Nimai* crepcu, ni davai... (adică: dă-mi şpirt, dă-mi de cel tare... Nu ai tare, nu-mi da...).

— Crepcu, crepcu, zic eu; da conea ce mai face?» Şi fac cu ochiul cătră muşterii,— trei zăplani de vizitei. Cazacu se uită la mine şi zâmbeşte, cu gura până la urechi, da nu zice nimic.

www.digibuc.ro

«A dracului conea!» mormăesc eu, şi-i întind plosca.

Cazacul o ea, şi văd că dă să plece, fără să-mi dea gologanii.

«Hei, *batuşca*, strig, paralele...

— Plătim la mata mâne, batuşca.

— Halt, nu mai e pleaşcă, batuşca dragă...

— Zău, plătim la mata mâne...».

Şi dă să iasă:

«Dă-mi, domnule, banii, ce socoţi că-i ara'n pradă!» Şi dau să pun mâna pe ploscă. Atunci Rusul să'ncruntă şi mornăeşte, nu ştiu ce, în limba lui, ş'odată trânteşte plosca, peste tejghea, în perete, şi din perete plosca sare, nene, în nişte clondire, de câte o vadră clondirul, pline toate cu băuturi spirtoase, — şi praf mi le face! Dau să pun mâna pe el, — Cazacul ţuşti pe uşă, şi să te duci băete. Eu după el, cu cei trei vizitii.

Şi erà o lună plină, de se vedeà ca ziua, şi un ger, şi un ger — mamă-mamă, să-ţi crape măselele în gură, nu ceva... Şi zapada: scârţa-scârţa, scârţa-scârţa... Şi haida-haida, haida-haida, tuspatru, unu după altul: fugeam de prăpădeam pământul...

www.digibuc.ro

Da şi Rusul, nu glumeà, parcă erà pe conea, aşa se duceà, bată-l pocnitul! Acù, la capătul uliţei, era o fântână, şi erà un gheţuş, — sticlă! Şi cum veneam noi, în bataia lunii, luceà ca un pod de argint... Şi când ajunge namila de Cazac acolo, odată îi lunecă cizmele şi se-întinde pe spate, cât era de lung... Da ştii ce buşai a tras, nene? Am crezut că se zguduie strada!

Şi, hop, şi noi, din urmă, grămadă peste el. Ne muncim noi, ne opintim să-l ridicăm, — că voiam să-l aducem aici, la prăvălie, şi să-i împuşcăm o mamă de bătae, de să spue şi Ruşilor din groapă ce-a păţit! (Acolo, vezi, ne temeam cojocul, că toată noaptea horhăeau Muscalii beţi.) Ne muncim noi, ne chinuim, — Rusul, pace, nici nu se clintea, parcă erà mort. Îi mai tragem câte-va chiftele marinate,—degeaba, nu-i de chip să-l urnim... Şi tot întinzându-l noi aşa, îi rupem mantaua pe umeri. În sfârşit, cu chiu cu vai, îl luăm pe sus: doi de picioare, doi de mâni, şi pornim cu el. Când să ne apropiem de crâşmă, auzim, înaintea noastră, vorbă, râsete şi zdrângănit de săbii. Haiti, de-o fi nişte Muscali, ne vede Sfântul... Şi, la colţul u-

www.digibuc.ro

liţii, numai iacătă că răsar nişte matahale negre, şi văd lucind, în lună, nasturii şi săbiile, şi cât pe ce să-l lăsăm pe Cazac, şi s'o luăm la sănătoasa. Şi, deodată, aud un glas gros:

«Măi, care-i acolo?

— Oameni buni,» zic. Şi mă gândesc: «Taci că-i bine, nu-s Muscali!».

S'apropie ceia: erau cinci ofiţeri de-ai noştri. Unu'ntreabă:

«Ce fel de oameni buni? Unde-l duceţi pe creştinul ăsta?»

Şi când să răspund, de-a firà părului, ce-am păţit, Rusul, odată, se smuceşte, şi scapă din mânile noastre şi cade gramadă, în genunchi, la picioarele ofiţerilor. Şi unde prinde, nene, a boncălui, şi ale îmbrăţuşa cizmele:

«Omorât la mine... Omorât... Omorât la mine...

— Ce-aveţi cu el, măi? Pentru ce l-aţi bătut?, strigă unul.

— Da nu l'am bătut, pacatele noastre...

— Cum nu l'aţi bătut?

— Daţi-mi, vă rog, voe să vă spun cum s'a întâmplat... Eu sunt, domnilor, un om sarac, Dumnezeu mă ştie cum o duc de azi

www.digibuc.ro

pe mâne: dumnealui me-a făcut o pagubă de, cel puţin, o sută de lei...

— Trebuea, domnule, să te duci să te plângi la mai marii lui, da nu să-l omori în bătae...

— Daţi-mi voe, vă rog, să vă spun cum...»

Da Rusu naibii de colo:

«Omorât la mine, omorât...»

Şi-şi arată mantaua ruptă:

«Cum nu l'aţi bătut, cum nu l'aţi bătut? Dar asta ce-i, ha? Asta s'a rupt singură, ha? Singură s'a rupt? Mă rog, eu atât vă spun: aţi intrat în mare dandana... Dumneavoastră nu ştiţi că ne aflăm în timp de campanie, ha, nu ştiţi?»

Văd că, cei trei tovarăşi, spălă putina.

«...Dumneata domnule, trebuea să te duci să te plângi la mai marii lui, da nu să-l omori în batae... Dumneata nici nu visezi în ce daraveră ai întrat... Mă rog, ai să vezi dumneata mâine...»

Şi Rusul, bată-l trăsnetul, parcă'l bocea pe conea. De acolo, ceia s'au luat şi s'au dus cu Muscalu.

«Măi, da asta ce-o mai fi pe capul meu? Ce dracul o să păţesc?» Mă duc eu acasă, mă culc, da parcă a fost de chip s'adorm:

www.digibuc.ro

toată noaptea m'am răsucit, ca pe jaratec... Trece o zi, trec două, — dacă văd că tot nu se întâmplă nimic, îmi mai vine inima la loc, zic: «Dacă n'am păţit, până acum nimic, poate o da Dumnezeu ş'oi seapà, pacatele mele...»

Acù, ce să vedeţi Duminecă, dimineaţa, cum stăteam în uşa prăvăliei, odată ese, ca din pământ, Cazacul, cu pricina... Da eu, de colo, când l'am văzut, am sfeclit-o... Când mă uit, mai bine, la el, bag de samă că zâmbeşte la mine, parc'ar fi vrut să zică:

«He-hei, ce mai faci batuşca, nu te-am văzut de un car de vreme?»

Când ajunge în dreptul meu, eu dau să intru în prăvălie, zic: «Acu-mi trage Rusul un capac, de aud cânii din Giurgiu!» Cazacu se opreşte:

«*Zdraste gaspadin!*

— Buna dimineaţa» zic eu, da ştii, cam de departe, şi cu jumatate de gură. Mă uit, mai bine, la dânsul. Cazacul roşu, cum îi gotca, şi vesel, lucru mare, — parcă apucase pe Dumnezeu de un picior!

Ridică un umăr şi prinde a căutà, ş'a se munci şi'a mormăi. Însfârşit, cu chiu cu

www.digibuc.ro

vai, vârî mâna, până'n cot, într'un buzanar al pantalonilor, şi, de-acolo, începe a cotrobăi prin el, şi cotrobăeşte şi cotrobăeşte, şi se uită la mine şi zâmbeşte, şi, deodată, scoate o basma mare, de mătasa, albastră ca cerul, şi mi-o pune în mână.

Zice:

«Iartă la mine, batuşca... Noi plătim la mata... Zău plătim tot la mata... Iartă la mine, batuşca...»

Ş'odată, nici una nici două, mă-îmbrăţuşază şi prinde a mă săruta.

Zic:

«Da nu-mi datoreşti nimic, nu face nimic...

— Nu, noi plătim la mata, batuşca...»

Îl poftesc în prăvălie, ca să-l cinstesc, Rusul:

«Nu, batuşca, noi cinstim la mata...»

Şi scoate o rublă şi-o trânteşte pe tejghea:

«Davai vin...»

Aduc eu un chil de vin, de care aveam mai bun. Cinstim noi. Cazacul, la fie-care pahar, mă luà de gât, s'aplecà asupra mea, mă sărutà, întâi pe-un obraz, apoi pe cel-lalt, şi spuneà:

«Noi plătim tot la mata, batuşca!»

www.digibuc.ro

Şi-într'un târziu s'a razamat de spatarul scaunului, şi unde a prins, nene, a cântà, în limba lui; da ştii cum cântà de cu jale? Să mă bată Dumnezeu dacă am mai auzit aşa cântare... Ştii parcă se topeà inima'n mine ascultându-l... Uite, na, îs om bătrân şi n'am mai auzit aşa cântare... Acù ce-o fi zis el în limba lui, nu ştiu,—ştiu atâta că mereu tot pomenea cuvântul *stepa*... Stepa, Stepa şi iar stepa...

Pe la aprinsul lumânărilor, când să plece, iată că intră nevastă-mea, cu băetu-în braţe, cu Ilieş; erà numai de doi anişori, şi erà balan ca un pui de Rus. Şi numa ce-l văd pe Cazac că se-întoarce, de la uşă, şi ea băeatu-n braţe şi-l ridică pânâ-'n grindă, apoi îl coboară şi-l sărută, odată, apasat. Şi, după asta, l-a lipit binişor de pept, şi mi-a aratat, cu mâna, că are şi el unul acolo, departe, în ţara Muscălească, şi atunci au prins, a-i luneca încet, pe faţă, două lacrămi De acolo, când a plecat, iar m'a sărutat şi mi-a spus:

«Noi plătim tot la mata, batuşca...»

Parcă'l aud şi acù, bată-l pocnitul: «Murit conia... Conia, conia, conia...»

www.digibuc.ro

L E F T E R

www.digibuc.ro

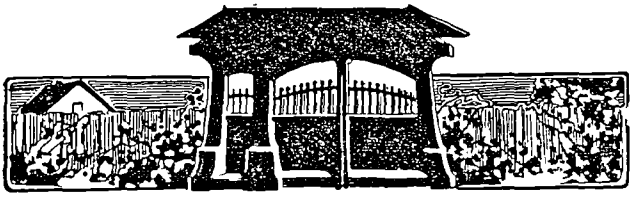

LEFTER

In cerdacul alb al schitului Slătioara, în ceaţa albăstrie a asfinţitului, în ceaţa aceea fină a înserărilor de primăvară, care pare o pulbere cernută de deasupra, din văzduhurile limpezi, se vedeà toată valea Şomuzului, cu sclipirea departată a fulgerului de argint al apei, — se zăreà perdută, topită, uşoară, ca făurită dintr'un fum luminos, gata să se risipească la cea d'intâi adiere de vânt.

Stam acolo, în cerdacul arhondaricului, pe-o bancă, cu'n prieten din copilărie, cu'n prieten de care mă leagă o dragoste de frate.

Primavara, cu lumina ei de aur, ca venită din rai, cu mirosul ei de verdeaţă şi

www.digibuc.ro

de pământ răscolit de pluguri, trezeà, în adâncurile fiinţilor noastre, un dor neînvins de pribegie, un dor care parcă izvorà din amintirea unei rătăciri străvechi, din amintirea pribegiilor strămoşilor, prin cetatea munţilor, prin cetatea durerilor neamului nostru, pe subt bolţile întunecate ale codrilor, în picuratul tălăngilor şi murmurul fluerilor.

Şi de cum se desprimavara, porneam pe drumurile albe de ţară, aşa fără ţintă, la voea întâmplării, ca doi oameni fără de căpătâi, hoinăream cu sufletele pline de tinereţa şi lumina primăverei, şi zările parcă ne chemau cu taina lor.

Aşa porniserăm şi primăvara aceasta, şi acum poposisem aici, la schit, unde trebuià să ne fie şi masul.

Şi cum stam aşa, tăcuţi, împresuraţi de liniştea ţarinilor, iată că jos, în curte, răsări un om în strae albe, ţărănaşti. Veneà încet, plin de praf, spre scara arhondaricului. În cap aveà o pălărie cenuşie, pleoştită ca un clopot, acoperită cu mai multe şiruri de nasturi de alamă; în picioare o pereche de iminei, albiţi de pulberea drumurilor; iar în spate o traistă şi-o armonică.

www.digibuc.ro

«Aista-i, bietul Lefter, zise prietenul meu, şi adăugă, după o clipă; e nebun, saracul; dar nu face nimărui nimic: rătăceşte numai dela mănăstire la mănăstire, dela praznic la praznic, şi cântă, din gură şi din armonică, cântece bisericeşti ori vorbeşte de îngeri, de Dumnezeu, de rai, — asta-i nebunia lui...»

Lefter se ivi în cerdac, şi-îşi scoase pălăria, cu 'n zâmbet sfios, alunecându-şi privirile într'o parte:

«Vă sărut mânile...

— Bine-ai venit sănătos, Leftere, răspunse prietenul meu; îţi mai aduci aminte de mine? Mă mai cunoşti?

— Cum-nu, cuconaşu Mihăluţă,» rostì dânsul, cu acelaş zâmbet de sfiociune şi cu aceiaşi privire fugară.

Apoi înghiţì odată, şi zise repede:

«Vă cunosc de când eraţi, ea aşa de *mâţâţel* numai... D'apoi cum...»

Eu mă uitam la el. De câte ori vorbeà, ochii îi fugeau într'o parte.

De subt pălărie îi curgeau, până pe umeri, pletele încâlcite şi înbâcsite de colb, castanii ca matasa uscată de porumb. Pe faţa

www.digibuc.ro

osoasă, încreţită şi arsă de soare, mustăţile şi barba rasă, se aratau ca nişte vârfuri dese de bolduri negre; iar în ochii albaştri-şterşi pluteà o lumină mare, neobişnuită, lumina din ochii oamenilor bolnavi ca el.

Apoi bagai de seamă că, de câteori vorbeà, ridicà un picior şi-l frecà de celalt, iar mânile le ţineà în dreptul chimirului, cu degetele împreunate, cum le ţin preoţii şi călugării.

«Să-l auzi ce frumos cântă!» îmi şoptì prietenul. Apoi tare:

«Cântă-ne ceva, Leftere.

— V'aşi cântà, da să nu bănuească părintele stareţ...

— Părintele stareţ nu-i aici, a plecat la târg.

— Atuncea, eaca, vă cânt...»

Îşi dădù armonica, de la spate, în faţă, şi vârându-şi degetele, cele mari, în cheotori, îşi încreţì fruntea şi-şi ridicâ ochii spre cer. Apoi, după câteva clipe, i se ivì pe faţă o lumină dulce, o lumină ciudată, coborâtă parcă din altă lume, şi aplecându-şi capul pe un umăr, începù a cântà, cu glas subţire, din cap, un psalm.

Uneori, cântarea coborà adâncă, gravă,

www.digibuc.ro

şi atunci părea că-i vibrează în glas o undă de clopot. Pe urmă, iar se-înnălţa, din ce în ce mai subţire, topindu-se ca o şuviţă de fum; iar armonica îi ţineà isonul încetinel, cu glasul ei de orgă. Şi, la sfârşit, aşa de încet tremură, şi adierea voçei şi a armonicei, aşa de perdut, că parcă se înnălţà, spre stele, sufletul cântărei.

«Ai cântat ca un serafim, Leftere, zise prietenul meu.

— Nu, cuconaşule Mihăluţă, ca un serafim nu pot eu cântà, vorbì dânsul, cu o umbră de mâhnire în glas; dumneata n'ai auzit cum cântă serafimii, eu i-am auzit odată, odată numai, în noaptea anului nou, când se deschide cerul, şi cântecul cela numai odată l-am putut cântà, acum nu-l mai pot... L'am cântat Înnalt Prea Sfinţitului Mitropolit Iosif, la mănăstirea Varatec... Şi dacă am cântat, Înnalt Prea Sfinţia Sa m'a întrebat: «De unde ştii Leftere cântecul acesta?» Şi eu i-am răspuns: «Dela îngerii lui Dumnezeu am învaţat, Înnaltę Prea Sfinţite...» Şi atunci dânsul a scos un galben şi mi l'a pus în mână... Şi cu galbenul cela mi-am cumpărat eu armonica asta...

www.digibuc.ro

— Tot aşa posteşti, Leftere?

— Da, cuconaşule Mihăluţă, trei zile postesc, nu pun nimic în gură, că-i mare pacat... Numai cu apă trăesc trei zile, d'apoi cum... Şi trei zile mănânc... Da, c'aşa mi-a spus, într'o noapte, un înger, trimis de Dumnezeu...».

De-asupra pădurei, care se zugrăveà, ca o dungă de păcură, pe zare, luna se ivì uriaşă şi însângerată, într'o ceaţă viorie, şi lumina ei, de vis, umplù câmpiile cu'n abur luminos, c'o pulbere de argint parcă:

Lefter privì, o clipă, luna, şi zise încet:

«Ştii ce gândesc eu, cuconaşule Mihăluţă? Gândesc că luna trebuie să fie ochiul lui Dumnezeu... Aşa dau eu cu gândul... Şi soarele, tot ochiul lui Dumnezeu... Noaptea doarme soarele şi veghează luna şi ziua doarme luna şi veghează soarele... D'apoi cum...»

Pe urmă, după câteva clipe, adăugâ:

«Stelele trebue să fie ochii arhanghelilor, serafimilor şi îngerilor...»

Tăcù, şi ramase, un răstimp, cu ochii la lună, ca un lunatec. Apoi zise, ca şi cum ar fi vorbit cu el însăşi:

www.digibuc.ro

«Poate acù, în minutul acesta, Dumnezeu se uită la noi păcătoşii...»

Şi-îşi scoase, cu evlavie, pălăria, şi făcù trei cruci mari, tremurându-şi buzele. Pe urmă, şi-o puse în cap, şi ramase tăcut, nemişcat, ca o stană, cu faţa în bataea lunei.

Într'un târziu, ne culcarăm, într'o chilie a arhondaricului.

Prietenul meu adormise de mult; dar eu nu puteam adormì, mă gândeam la Lefter, care rămăsese afară, în cerdac, în pulberea unei.

Mă întrebam: «De ce-o fi nebunit oare?»

Ferestrele, din spre pridvor, erau deschise, şi o boare răcoroasă îmi scăldà fruntea şi-mi aducea mireazma de miere a câmpiilor.

Luna revarsà, pe podelele negre, o baltă de argint. Auzeam, ca prin vis, un glas de pitpalac ori un cârâit de cristel. Târziu, izbucnì aproape, în curtea mânăstirei cu spaimă parcă, o trâmbiţare răguşită de cucoş. Apoi altele răspunseră de departe, din sat, slabe, abia auzite, ca aduse de vânt, de pe alte tărâmuri.

Somnul începù să mă fure încet: îl sim-

www.digibuc.ro

ţeam ca o ameţeală dulce, în creştetul capului, ca o fericire molcomă, ce mi se strecură, pe furiş parcă, în mădularele obosite, şi când erà s'adorm de-al binele, un murmur nedesluşit îmi deschise ochii. Ascultă-i, cu luare aminte, — veneà din cerdac. Şi, după câteva clipe, cunoscu-i glasul lui Lefter; părea că spune o rugăciune. După un răstimp, auzii lămurit, în liniştea adâncă a nopţii:

«Scrie, Doamne, numele meu în cartea vieţei, dărueşte-mi sfârşit bun, rourează inima mea cu roua bunătăţii tale, Doamne...»

Apoi iarăşi, câtăva vreme, nu putuì desluşi nimic şi, pe urmă, înţelesei vorbele acestea:

«Sfinte îngere, păzitorul meu, acopere-mă cu aripele bunătăţii tale şi goneşte de la mine toată lucrarea cea rea, şi roagă pe Dumnezeu pentru mine, păcătosul...»

Pe urmă murmurul rugăciunei conteni, şi izvorâ o cântare stranie; dar aşa de încet adiea, aşa de perdută, aşa de dulce, că parcă undeva, în văzduh, plutea, printre stele, pe boarea nopţii, un înger cântând.

Apoi, după câteva minute, glasul amuţi, şi, într'un târziu, simţii că Lefter a adormit, îi auzeam răsuflarea regulată. Şi erà să

www.digibuc.ro

adorm şi eu, când, deodată, izbucni un ţipet cumplit de durere — un ţipet de acelea care nu se uită nici odată, care te fac să simţi ca o suflare de ghiaţă în toată fiinţa, ca o suflare a morţii. Iar după aceasta, auzii vaete şi svârcoliri în cerdac,subt fereastră:

«Nu mă omorî, domnule sergent-major, nu mă omorîîî, nu mă omorî... Valeu, capu, valeu, capuuu, valeu...»

Şi, pe urmă, vaetele amuţiră, zvârcolirile conteniră, şi auzii numai gemete, mai întâi puternice, apoi mai stânse, ca venite de undeva de subt pământ.

www.digibuc.ro

NEPOTUL

www.digibuc.ro

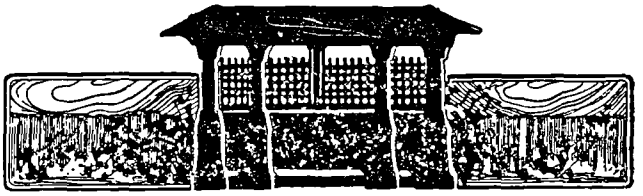

NEPOTUL

Cucoana Mărioara a plecat la o prietenă, şi acasă a ramas numai bunica cu nepotul.

Bătrâna, stă în fundul divanului, neclintită ca o stană, cu mâinile supuse, cu ochii albaştri, şterşi, ca eşiţi de soare, aţintiţi în gol; parcă ascultă ceva departat, în noaptea neagră de afară. E învelită într'o caţaveică străveche, căci de dimineaţă o încearcă nişte fiori de friguri, o ameţeală uşoară, subt frunte, şi un vâjâit nesfârşit în urechi; iar oasele bătrâne o dor ca de-o oboseală mare.

Nepotul stă alăturea, şi pare că ascultă şi el ceva. E un deavol ca de şapte ani, cârn, tuns chilug, şi în ochii negri, neastâmparaţi, îi lucesc două halice de argint.

www.digibuc.ro

Este-singurul copil al cucoanei Mărioarei, şi orice nebunii ar face, dânsa zâmbeşte c'o dragoste nemărginită în ochii mari şi catifelaţi, tăeaţi în formă de migdale; iar dânsul simte dragostea lor caldă, şi face tot felul de năzbutii, tot ce-i trece prin căpăţâna lui rotundă ca o minge.

Cu bunica şi cu motanul, are el ce are, mai ales, şi pe-amândoi îi chinuieşte, cu aceiaşi lumină de fericire, în ochii lui de drac împeliţat. Pe motan, îl prinde cam greu, căci el, când dă cu ochii de dânsul, sare cu coada bârzoi, tocmai colo, sus, pe sobă, unde stă şi acuma şi toarce somnoros; dar în schimb îşi răzbună pe bunică.

Afară cerne ploae măruntă, de toamnă, şi zgomotul ei se aude, ca o ferbere înceată: parc'ar ferbe, în odaea de alăturea, un samovar.

În încăperea scundă, lumina lămpii, din perete, pluteşte tristă, turbure, ca o ceaţă uşoară. Undeva, în întuneric, prinde a ţârâi un greer, întâi încetinel, la răstimpuri mai mari, cu frică parcă, apoi mai tare, mai des: cântă limpede, în chilioara lui saracă, întoarcerea toamnei.

www.digibuc.ro

Dar nepotul s'a săturat de stat smirna: întoarce capul, şi se uită, cu un zâmbet şiret, la bătrână.

Ea stă, tot neclintită, ca tăeată în peatră, şi el se apleacă încet, la urechea ei, şi trâmbiţează odată prelung, din răsputeri, întocmai ca un cucoş: «Cu-cu-ri-guuu...»

Bunica tresare, speriată, ducând o mână la ureche; iar nepotul râde cu lacrimi.

«De ce nu eşti cuminte, maică? vorbeşte bătrâna cu glas blajin; fii cuminte, că's bolnavă, dragu bunică-i...»

Şi-l priveşte blând, cu ochii ei buni şi calzi.

«Da ce ţi-am făcut eu, buniţă? Ei comedie, de ce te legi, de geaba, de mine? se răsteşte nepotul.

— Fii cuminte, dragul bunicăi, că tare mi-i rău... Nu ţi-i milă de bunica ta... Nu ţi-aduci aminte, puiu buniţei, cum te-am îngrijit, când ai fost bolnăvior... Tare ai mai fost bolnăvior, maică...»

Şi nepotul tace, un răstimp, învăluit de amintiri. Simte, o clipă, în nări, un miros slab, de doctorii, şi o undă de milă, pentru bătrîna slabă ca o sfântă, îi adie prin suflet.

www.digibuc.ro

O vede stând nemişcată, la căpătâiul lui, în lumina, candelei... O simţea, ca prin vis, schimbându-i, uşurel, şervetul ud, de pe frunte, învălindu-l, dregând focul, apoi aşezându-se, binişor, pe scaunul de lângă pat, şi rămânâd aşa, neclitită, ca o stană... Auzea picuratul moale al ceasornicului, care i se păreâ că vine de sus, de-afară, din cer... Auzea oftatul vântului şi oftatul bunicei, şi adormeà.

Gândurile acestea trecură repede, trecură pe deasupra sufletului, aşa cum trec rîndunele peste oglinda apelor, abia înfiorîndu-le.

Ascultâ niţel ţârîitul greerului, care răsunà acù puternic, ca subt o boltă de peatră.

Apoi, se aşează greceşte, în fundul divanului, îşi sprijini coatele pe genuchi, şi răzămându-şi bărbia în palme, prinse a privì lung la chipul bâtrânei, — părea că se uită, cu deamănuntul, la fie-care zbârcitură şi, din când în când, zâmbea foarte vesel, ca şi cum ar fi văzut ceva nespus de caraghios. După ce o cercetă aşa, câte-va clipe, o întrebă, cu glas dulce:

«Buniţă-buniţă...

www.digibuc.ro

— Ce-i dragul bunicăi?

— De ce eşti mata aşa de urîtă?

— Dacă's bătrînă, maică.

— Ştii, buniţă, când stai aşă, parc'ai fi, curat, o bufniţă...»

Ochii ei şterşi se întunecară, o clipă, ca de o umbră izvorîtă din suflet, şi bătrâna oftă încetişor şi-şi aţinti, din nou, privirile în gol.

Deavolul de nepot se coborî din pat şi caută ceva pe masă. Apoi, cotrobăind într' un buzunar, scoase un capăt de ţigară, frecă un chibrit, de perete, şi-l aprinse tacticos, ca un fumător vechi. Ochii aţintiţi, asupra focului ţigării, îi luceau, în umbră, ca doi ochi de drac, şi când trăgea mai tare, vârful nasului i se rumenea şi parcă zâmbeà voios, în lumina fugară. După ce şi-o aprinse bine, se aşează, foarte serios, pe un scaun şi începu a pufăi, închizând din ochi şi aruncând fumul în sus, cu buzele ţugueate; iar din când în când, trăgea cu coada ochilor la bătrână.

Ea nu băgase de seamă, sta, nemişcată, în fundul patului, învălită în caţaveica mâncată de molii.

www.digibuc.ro

Şi, după un răstimp, nepotul se ridică încetişor. Halicile de argint din ochii neastâmpăraţi, de diavol, îi luceau mai tare, şi parcă crescuséră. Trase,tare, un fum, cu gâtul întins şi bărbia scoasă înainte, şi apropiindu-se, tiptil, de bătrână, cu obrajii umflaţi, îi pufăi tot fumul în faţă. Dânsa duse o mână la gură şi prinse a tuşi, cu ochii în lacremi; iar după ce se linişti, ramase, cu ochii rotunjiţi şi aţintiţi asupra nepotului, ca asupra unei arătări. Şi bătându-se dintr'o odată, peste gură, clătină din cap, murmurînd şi făcându-şi cruce ca'n faţa necuratului:

«Maica ta, Hristoase!»

Nepotul se răstignise iar pe scaun, şi fuma, cu sprincenele niţel încruntate, ca un om mare, cufundat în gânduri.

«Vai de mine, maică dragă, da azvârle ţigara, că-i ruşine...» vorbì iar bătrâna.

Deavolul pufăea înainte, ca un Turc, şi să făceà că n'aude.

«Pentru trebuşoara asta, să ştii c'am să te spun maică-ta, adăogă bunica.

— Ce-ai spus, mă rog? Ai să mă spui

www.digibuc.ro

mamei? izbucnì nepotul, aruncând un rotocol de fum; n'ai de cât, drum deschis, ce crezi că mama are să se uite în gura ta!».

Şi de-odată îşi aduse aminte c'a văzut-o pe bătrână bând dintr'o sticlă, în care pluteau nişte buruene, şi strigâ:

«N'ai de cât să mă spui... Drum deschis... Parcă eu n'am să te spun mamei că te-am văzut bând rachiu...»

Şi clătinând din cap, cu ochii ca doi licurici:

«Ce crezi că eu îs prost, nu ştiu ce ai acolo, în ladă, ha? Să pofteşti să mă spui, dacă te ţine cureaua, că eu, eacă aşa, am să spun mamei: «Spune minciuni, mamă, n'o crede, îi beată... Să vezi, mamă dragă, cum eşi mata din casă, scoate, ea aşa, un şip cu rachiu, din ladă, şi se pune la băut...» Şi am să încep a plânge, şi am să-i spun că, după ce te îmbeţi, mă baţi, aşa de geaba, fără să-ţi fac nimic... Şi mama pe mine are să mă creadă, nu pe tine... Aşa, sâc, sâc... Că pe mine mă iubeşte mama, nu pe tine... Ce crezi că eu îs prost, nu vad că pe mine mă iubeşte, nu pe tine?...»

www.digibuc.ro

Şi bătrâna, cum sta aşa, neclintită, şi se uită la el, simţi deodată ceva fierbinte urcându-i-se în gât, şi în ochii albaştri luciră două lacrimi şi începură a lunecá încet, pe obrajii zbârciţi.

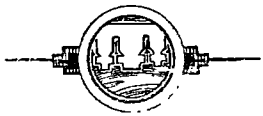

www.digibuc.ro

LA GARDA PIEȚEI

www.digibuc.ro

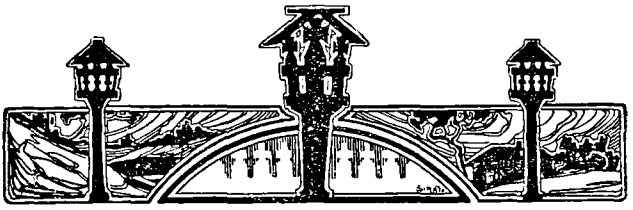

LA GARDA PIEŢEI

Doi soldaţi, — un bacaloriat, Florea Ionescu, şi un actor, Dumitrescu-Focşani, — mergeau amărâţi, spre Comănduire, descinşi, cu nişte pachete, cu schimburi, subţioară, duşi de caporalul Stavarache.

Li se înfundaseră acum.

Aveau obiceiul s'o şteargă regulat, când erau de gardă la Comănduire. Ş'aşa făceau mai toţi, fiindcă garda dela Comănduire, nu vedeà niciodată rondul. Nici unui ofiţer nu-i dădeà prin gând, că să poate să plece cineva, tocmai de-acolo de unde pornesc rondurile. De asta, când erà vorba de gărzi,

www.digibuc.ro

toţi se îndeseau la Comănduire, căci cum înnoptà:

«Domnule caporal, mă-înţelegi...»

Şi domnul caporal înţelegeà, fiindcă de câte ori dădeà mâna cu cei care o ştergeau, simţeà ceva rece şi rotund în palmă.

Alaltăeri, cei doi prieteni, după ce, bine înţeles, dădură mâna cu domnul caporal, spălară putina.

Adouazi dimineaţă însă, pe când se întorceau la Comănduire: hop, căpitanul! S'o ea la sănătoasa, n'aveau cum, că-i zărise şi-i aşteptà în mijlocul trotuarului, cu picioarele răşchirate, cu mânile în şolduri şi cu mustăţile zbârlite parcă:

«Ce ne facem, murmurâ actorul.

— Ne-am dus dracului, răspunse celalalt.

— Ia poftiţi încoace, dumneavoastră...» rostì domnul căpitan, făcându-le semn, cu degetul arătător, să treacă strada.

Şi când furà la doi paşi, îşi încruntâ sprincenele stufoase, şi se răstì:

«Ce fel de gardă faceţi dumneavoastră, ha?»

Cei doi prieteni, stăteau zmirna, cu feţele

www.digibuc.ro

albe ca varul, cu gurile încleștate, și se uitau desmetici:

«Ce fel de gardă faceți dumneavoastră? răcni, din nou domnul căpitan, dându-și chipiul pe ceafă și aplecându-se înnainte, cu mâinile în șolduri.

— Să trăiți, domnule căpitan, am fost, aci aproape, de-am băut un ceai, răspunse, cu jumatate de glas, actorul, cu dreapta la capelă.

— Ați fost de-ați băut un ceai, ha? Bine, las că vă satur eu de ceai, las că vă arăt eu ceai...

— Pe onoarea mea, dom...

Ia ascultă, mie să nu-mi spui minciuni, ai înțeles.

— Pe...

— Să taci din gură, când vorbești cu mine... Marș, pușlamalelor...»

A douazi, s'au pomenit, amândoi, cu cincisprezece zile de garda pieții. Ș'acum, domnul caporal Stavarache, îi duceà să-i dea în primire la Comănduire, de unde trebuiau să fie trîmiși la Garda Pieții.

Mergeau tăcuți, cu fețele galbene și trase,

www.digibuc.ro

căci toată noaptea nu putuseră închide ochii.

Ajunseseră, în curând, în dreptul unei case cu zidurile mohorâte şi intrară, printr'un gang întunecos, într'o încăpere scundă, în care miroseà a hârtie veche, a mucegai şi a praf, şi domnul caporal îi dădù în primire unui aghiotant, care le însemnă, încruntat, într'o condică: numele, vina şi pedeapsa. După asta, domnul caporal Stavarache, drept ca o lumânare, strigâ, din baerile inimii: «Trăiţi, domnule aghiotant!» şi, făcând stânga'n prejur, se făcù nevăzut.

Aghiotantul se ridicâ de pe scaun, răsucindu-şi nepăsător mustăţile, cu-amândouă mâinile odată, cu coatele ridicate în dreptul umerilor şi cu ochii aţintiţi, parcă, asupra nasului, şi, deschizând uşa, strigâ:

«Caporal de gardă!»

Apoi se duse la fereastră, şi, răsturnând capul pe spate, căscă, întinzând braţele în lături, cu pumnii strânşi, şi îndoindu-se de şale.

Uşa se deschise îndată şi caporalul de gardă, călcând apasat, se oprì, scurt, în

www.digibuc.ro

mijlocul cancelariei, lipind călcâile, și, ducând dreapta la chipiu, strigă:

«Trăiți!»

Dar așa de groznic, că parcă-i crescură, o clipă, ochii în cap.

«Du-i jos, zise domnul aghiotant, arătându-i, cu mâna, pe cei doi soldați; și, când or plecà diseară ceilalți la Garda Pieții, să plece și dânșii, ai înțeles?

— Țăles, să trăiți, domnule aghiotant!»

Trecură prin ganguri pline de întuneric, din pereții cărora izvorà un frig umed, coborâră pe scări de piatră, într'un subsol mai mohorât. Zăvorul unei uși grele, de stejar, scrâșnì ascuțit și, când ușa se deschise, cu un țipăt de durere, îi izbì un miros greu, și împinși de la spate, întrară într'o încapere boltită, cu pereții înnegriți de fum; iar ușa se izbì, în urmă, cu un vuet adânc, care răsună până departe în gangurile umede. Zăvorul scrâșnì din nou și pașii caporalului se depărtară.

Cei doi prieteni, se uitau, cu spaimă, împrejur. În lumina vânătă, care intrà prin geamurile murdare ale unei ferești zăbrelite, pe-un pat lung de scânduri, ce țineà de

www.digibuc.ro

a un părete la altul, dormeau, pe rogojini, câți-va soldați, îmbracați în niște mântăli pline de petece.

Cei doi soldați, se rezemară de un părete și-și plecară capetele în piept:

«E îngrozitor, murmură, după un răstimp de tăcere, Dumitrescu-Focșani, clătinând din cap: cincisprezece zile de pușcărie, cincisprezece zile să dormi pe scânduri acoperite cu rogojini, să mănânci borș cu mămăligă... Ce borș? Apă chioară, monșer... E îngrozitor...»

Și ramase, cu ochii mari, negri, catifelați, ațintiți în gol. Celalalt nu zise nimic, sta rezemat de părețele înnegrit, și priveà, ca'n niște depărtări adânci, cu ochii albaștri, în cearcăne vinete. În liniștea cumplită care-i împresura, se auzea răsunând, afară'n gang, pașii regulați ai santinelei, care se primbla, cu pușca pe umăr, pe di'nnaintea ușei. Câteodată, ca de pe altă lume, ajungea până la ei, huruitul înnăbușit al unei trăsuri. De undeva, veneà flueratul domol, trist, al unei santinele. Și un soldat, fără pic de sânge în fața istovită, îmbătrânită, parcă, deschise, în umbră, niște

www.digibuc.ro

ochi aiuriți, bolnavi, arzători și, aţintindu-i asupra bolţei afumate, oftă adânc şi pe obrajii sarbezi, prinseră a alunecà, încet, două lacrimi.

Şi când umbrele amurgului umplură încăperea mohorîtă, răsunară prin ganguri paşi grei, se auziră glasuri, zăvorul scrâşni iar şi aghiotantul, cu capela pe o sprinceană, c'o mână la spate şi cu cealaltă la piept, intrâ zbierînd, cu vinele gâtului umflate :

«Dreepţi! Haide, măăă, sus, că vă ia muma dracului...»

Soldaţii săreau spăriaţi, se frecau buimaci la ochi, şi luându-şi legăturile cu schimburi, se coborau de pe pat, şi se îngrămădeau unii în alţii.

«Haide-ţi, măăă, aşezaţi-vă, mai repede, pă două rânduri, că vă ia muma dracului !... Dar tu, ăla cu mustaţa rasă, ce-ţi aduci picerele ca de după deal, haa ? Trezeşte-te, că te trezesc, acuşica eu... Dreepţi !»

La uşă, luceau baionete, se vedeau soldaţi trăgând grăbiţi, cu lăcomie, din capete de ţigară, sugându-le parcă.

Şi, după ce aghiotantul făcu apelul, por-

www.digibuc.ro

nină, pe două rânduri, între baionete, la Garda Pieţei.

Pe uliţi, lumea se oprea în loc şi se uità lung, în urma lor.

«Vai de sufleţelul-lor, sărăcuţii!» oftă o babă, clătinînd din cap, c'o mână la gură.

Când intrară în curtea închisoarei, erà noapte de-al binele.

Un felinar aprindeà luciri fugare pe baioneta unei santinele, care se plimbà, cu puşca pe umăr.

Undeva un copac susura tainic, trist, în liniştea adîncă.

Un aghiotant burtos, prinse a ceti la lumina felinarului, lista celor trimişi de Comănduire, şi când ajunse la cei doi soldaţi, se uità la ei şi zîse cu glas dulceag:

«Dumneavoastră, eşiţi, vă rog, din rânduri şi daţi-vă mai la o parte...»

Iar după ce isprăvi de cetit, îi numărâ în gând, şi strigâ apoi serjentului de gardă să-i vâre înnăuntru, adăugând cu glasul dulceag de adinioarea:

«Afară de dumnealor.»

Şi apropiindu-se pretieneşte, de ei:

«Mă înţelegi, pe dumneavoastră nu vă pot

www.digibuc.ro

pune la un loc cu țăranii, nu vă pot culca pe paturi cu rogojini. Mă, ceauș...

— Trăiți, domnule aghiotant.

— Mă, să te duci, în pas gimnastic, și să pregătești două paturi cu saltele de lână, în odaia din fund, m'ai înțeles?

— Țăles...

— Așa, făcu domul aghiotant, frecându-și palmele ; să n'aveți nici o grijă.»

Apoi, după un răstimp, adăugă:

«Numai cu mâncarea o să stați cam rău, natural c'o să dau eu ordin bucătarului să vă aleagă ce-i mai bun; dar, ori cum, știți, e mâncare de la cazan.

— Nu s'ar putea, vă rog, să dăm parale cuiva să ne aducă din oraș? zise actorul, simțind că-i vine inima la loc.

— A, ba da, de ce nu? Pentru dumneavoastră o să se poată, răspunse aghiotantul; avem chiar aci, la doi pași, un birt, unde se gătește minunat. Tot ce poftiți, se găsește. Desigur, că n'ați mâncat încă, nu-i așa?

— Ba chiar așa-i, domnule aghiotant. Dacă ați fi d-voastră așa de bun, făcu tot Dumitrescu — Focșani.

www.digibuc.ro

— Mă rog, mă rog, nu se începe nici o rugăminte...»

Şi, bătând de trei ori din palme, strigâ:

«Să vie, acuşica, un ceauş aci, în pas gimnastic.»

Un soldat eşi ca din pământ:

«Trăiţi...

— Mă, să te duci acuşica, în pas gimnastic, colea, la birt, şi să aduci lista de bucate. Ai înţeles, mă?

— Ţaleş, să străţi!» strigâ soldatul, rupând-o de fugă.

Iar domnul aghiotant îşi dădu o sfârlă în cozoroc, de-şi săltâ capela pe ceafă, şi punând mânile în şolduri, răcni:

«Ai venit mă?.»

Apoi întorcându-se, către cei trei tovarăşi, prinse a râde, săltându-şi burta. Pe urmă zise:

«A, da ce stăm noi aci... Haideţi, vă rog, sus...»

Când ajunseră la uşa scării, soldaţii se opriră ca să-l lase pe domnul aghiotant să treacă întâi; dar domnul aghiotant nu vrù, în ruptul capului:

«A ba nu, ba nu, mă rog, dumneavoastră întâi..»

www.digibuc.ro

Urcară câteva trepte şi dădură într'o sală lungă, în care lumina unei lămpi afumate păreà o ceaţă. De undeva veneau glasuri, cineva doineà încetişor, din gură.

«Uşa din fund, vă rog» zise domnul aghiotant.

Când ajunseră la uşă, cei doi prieteni iar se opriră, ca să lase pe aghiotant să treacă întâi; dar domnul aghiotant iarăşi nu voi.

Odaia erà albă, spoită parcă atunci. Soldatul, pe care-l trimesese să pregătească paturile, aşterneà cearşafuri curate.

«Gata băete? întrebă domnul aghiotant răsucindu-şi musteţile lungi.

— Îndată, să trăiţi...

— Când îi gătì, să dai fuga să aduci acì o masă şi nişte scaune...»

Uşa se deschise şi soldatul cellalt întrâ, într'un suflet, cu lista de bucate şi se oprì scurt în faţa aghiotantului:

«Ce mi-o dai mie, mă, dă-o dumnealor.

— Sperăm că o să ne faceţi deosebita plăcere să staţi la masă cu noi, zise actorul.

— Ca să nu vă refuz...

— Vă rog, ne faceţi foarte multă plăcere» rosti grăbit Florea Ionescu.

www.digibuc.ro

Domnul aghiotant luă lista, îşi dădu capela mai pe ceafă, scoase un picior înnainte, şi, încruntându-se, prinse a murmura pe nas:

«Ciorbă de pui, borş rusesc, friptură la grătar. Ei, hai, să eau un borş rusesc şi o friptură la grătar.

— Numai atât, mai luaţi ceva, vă rog, domnule aghiotant, făcu Dumitrescu-Focşani.

— Ei, haide, să mai eau şi nişte ochiuri la capac.

— Şi ceva, un dulce, vă rog.

— Ei haide să eau şi-o strudelă cu mere... D-voastră?

— Şi noi, tot aşa» ziseră amândoi, într'unglas.

Şi îndată, după asta, actorul zise râzând:

«Uitam tocmai ce e mai principal: vinul... Are vin bun, domnule aghiotant?

— A are nişte tămâios, să bei la nemurire, răspunse aghiotantul.

— Atunci şi un litru de tămâios, zise Dumitrescu — Focşani; a dar uitam cafeaua? Obişnuiţi cafea, nu-i aşa?.

— Ca să nu vă refuz, hai fie şi cafea...

— Şi patru cafele, camarade, vrasăzică.»

Şi întorcându-se ear către aghiotant:

www.digibuc.ro

«Fumați, domnule aghiotant nu-i așa?

— A de fumat, fumez ca un Turc... De câteori n'am vrut să-l las, așa, n'a fost de chip...

— S'aduci, te rog, camarade, ș'un pachet de țigări regale,» făcu actorul, și scoțând o hârtie de două zeci, i-o întinse soldatului, gândindu-se: «Ce noroc că am bani!»

Soldatul, care isprăvise cu paturile, intrâ c'o masă și o așezâ în mijlocul odăii, subt lampă. Un altul, se înfățișă cu patru scaune. Și nu trecù mult, și se ivì și ceaușul, cellalt c'o tabla pe care fumegau trei farfurii.

Și, domnul aghiotant și cu cei doi soldați, după ce-și desbrăcară mantalele, s'așezară la masă:

«A, da știți că e bun borșul ăsta, zice actorul, ca să spue ceva.

— Nu v'am spus eu că gătește minunat?» vorbi domnul aghiotant.

Când veni cu friptura, Dumitrescu-Focșani luă sticla și umplu paharele, și după ce ciocni, îl duse la gură, sorbi numai nițel, îl luă apoi dela buze și ploscăi din limbă:

«Da știți că e minunat vinul ăsta?.»

— A, e strașnic... Nu v'am spus eu? zise

www.digibuc.ro

domnul aghiotant; aşa tămâios, să mă credeţi, nu găsiţi în tot Bucureştiul, pe onoarea mea.»

Când ajunseră la cel din urmă pahar, actorul rostì:

«Da, ştiţi, că e minunat!... Şi nu-ţi face nici un rău, ca alt vin, nici nu te simţi.

— A, cât despre asta, garantez, grăeşte domnul aghiotant; absolut nici un rău.

— Îmi daţi voe, domnule aghiotant, să mai comand un litru?

— Mă rog, eşti ca la dumneata acasă.

— Să vie un sclav atunci, cuvântâ Dumitrescu-Focşani, cu glas răsunător, ca pe scenă.

— Un ceauş aici, strigâ domnul aghiotant, bătând din palme.

— Inc'un litru, camarade, dacă eşti bun, zise actorul, întinzând sticla ceauşului; dar, mă 'nţelegi, în doi timpi şi trei mişcări...»

Când isprăviră a doua sticlă:

«Dar ştiţi, absolut nici un rău nu face vinul ăsta», zice Dumitrescu-Focşani, cu limba grea.

— Absolut, face domnul aghiotant, cu gura încleiată.

www.digibuc.ro

— Ştiţi ce? vorbeşte iar actorul; eu am o propunere de făcut: ce-ar fi dacă ne-ar mai aduce înc'o sticlă?»

— Aprobăm, rosteşte cu hotărâre celălalt soldat.

— Ne daţi voie, domnule aghiotant?

— Mă rog, mă rog, ca la dumneavoastră acasă, răspunde domnul aghiotant şi, bătând de trei ori din palme strigă; un ceauş aici.»

Şi dintr'odată actorul se ridică şi-şi trase tunica în jos, zicând:

«Imi daţi voe, domnule aghiotant...

— Mă rog, ca la dumneavoastră-acasă,» răspunse domnul aghiotant, fără să priceapă de ce e vorba.

Dumitrescu-Focşani se depărtă niţel de masă, îşi trecu dreapta prin păr, pleacă niţel capul, şi rămase aşa, câteva clipe, neclintit, cu sprîncenele încruntate, apoi, ridicând capul, se ştirì, ducând o mână la gât, şi începu să spue o anecdotă.

Işi încreţea un obraz, închizând dintr'un ochiu, ridică dreapta, împreunînd trei degete, îşi lungea gâtul.

Iar domnul aghiotant râdeà cu lăcrimi, săltându-şi burta, se răsturnà pe spate, s'a-

www.digibuc.ro

pleca înnainte, fluturînd din cap şi bătându-se cu palma peste genunchi.

Şi când isprăvi, dintr'odată domnul aghiotant sări de pe scaun, ca muşcat de şarpe, şi, întinzând o mână, rostì grăbit:

«Numai un moment, vă rog...»

. Şi să repezi pe uşă. Iar cei doi prieteni începură a jucà prin casă, ridicând picioarele ca nişte paiaţe.

Şi, deodată, uşa se deschise şi intrâ domnul aghiotant, prăvălit pe spate, cu jumătatea d-sale la braţ şi cu doi copii de mână. După asta, se ivì o bătrână măruntă, cu alţi doi copii. Apoi alt aghiotant, cu nişte mustăţi ca două flăcări, de asemenea cu consoarta. Şi, la urmă, un Ţigan, c'o bancă lungă, zâmbind, cu gura întinsă până la urechi, şi uitându-se peste umerele celor dinainte, cu nişte ochi ca doi licurici.

www.digibuc.ro

LUNATECA

www.digibuc.ro

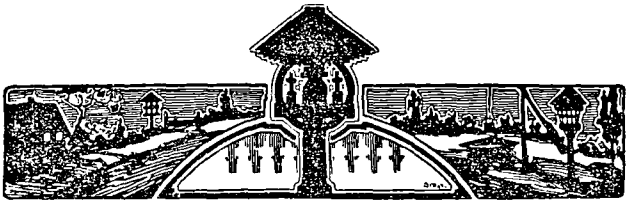

LUNATECA

CRÂMPEE DINTR'UN JURNAL

22 Aprilie 1887.

Îs fericită! Îmi vine să cânt de fericire, s'alerg ca un copil, prin livada plină de taina înserării. Parcă nu-mi vine a crede că e cu putinţă să fie aevea, că întradevăr i-am învins pe tata şi pe mama şi sunt acum a lui, sunt d-na Mărioara Vişan... Mărioara Vişan, ce frumos sună!

Nu voeau, în ruptul capului, să mă dea după Alexandru. Mama, mai ales, ce absurdă a fost... Tot tata, saracul, e mai bun. Dânsul, la urmă, când a văzut c'am ajuns străvezie, a spus mamei hotărât: «Ia ascultă, Ilencule, nu vreau să-mi omor fata, nu vezi c'a ajuns

www.digibuc.ro

ca o umbră. Nu vezi că se prăpădeşte pe zi ce merge. S'a isprăvit, eu i-o dau... Poţi să ţipi, poţi să te baţi cu pumnii în cap, cât ţi-o plăceà, dragă. Mâne pornim formalităţile!»

Dacă nu mă dădeau lui Alexandru, eram hătărâtă să fug cu el. Nu mai puteam. Îmi veneà, uneori, să ţip ca o nebună, să ţip şi să mă zvârcolesc pe jos: «Nu mai pot fără el, nu mai pooot, nu mai pot, de ce mă chinuiţi aşa, de ce mă chinuiţii, de ce mă chinuiţi? Omorâţi-mă mai bine, omorâţi-mă. Haide, mamă, omoară-mă...»

Şi îngropându-mi capu'n perini, plângeam muşcându-le,—plângeam cu suspine amare, care-îmi zguduiau toată fiinţa.

Şi acuma, când stau şi mă gândesc la întâlnirile noastre, mă mir de îndrăzneala mea şi a lui, mi se pare, câte odată, că nu-i adevarat, că toate le-am cetit undeva, demult, într'o carte.

Veneà calare dela moşia lui, care erà cale de două ceasuri de a noastră. Urechiuş îl aduceà, întotdeauna, ca vântul, în buestru-i leganat, pe drumeagul care şerpueşte printre

www.digibuc.ro

ţarini,—de asta mi-i aşa de drag şi-i dau zahar în fiecare dimineaţă.

«Măi, Urechiuş, măi, îţi aduci tu aminte?» îl întreb, netezindu-i coama neagră şi creaţă, ce-i ajunge mai până-în pământ,— şi ochii lui Urechiuş lucesc ca şi cum m'ar pricepe.

Stam în pat, cu urechea aţintită la zgomotele de afară, şi inima îmi zvâcnea nebună în piept, când mi se părea că aud în noapte, un ţăcănit de potcoave. În odaia de alături se auzeà răsuflarea adâncă a mamei şi horăitul tatei.

Un greer ţârâeà undeva încetişor, un altul îi răspundeà, şi trilurile lor cristaline, scurte, îmi păreau nişte chemări tainice, — parcă se chemau, se căutau, în noapte, doi greeri îndrăgostiţi.

Şi la fiecare zgomot: o fâşâire de vânt, pocnetul unei mobile, — tresăream.

Cum stăteam astfel, deodată, auziam sunând uşurel, în geam, o petricică, şi atunci, aşa de tare îmi zvâcneà inima, că mă înnăbuşeam. Mă sculam binişor din pat, păşeam în vârful degetelor, ca o umbră, până la fereastră, acolo duceam două degete la

www.digibuc.ro

gură şi-i trimeteam o sărutare, făcându-i semn din cap, că vin.

Mai întâi, ascultam o clipă, să vedem dacă bătrânii dorm.

Apoi, mă strecuram în sală, şi de-acolo prindeam a coborî treptele de lemn, numărându-le, în gând. Mi se părea un veac până când vedeam scoborâte cele şaptesprezece trepte. Când trosneà vreo una, mă opream, cu sufletul îngheţat de spaimă, şi ascultam, un răstâmp, răsuflarea bătrânilor. Când mă vedeam în şăliţa de jos, răsuflam adânc — eram scapată! Într'o clipită eram afară, şi-i cădeam pe piept, închizând înfiorată ochii şi culcându-mi capul pe umărul lui.

Până în adâncurile fiinţei mele, mă pătrundeà o beţie dulce, o sfârşeală fără de nume, care mă făceà să nu mai simt lumea dimprejur, să nu mai simt răcoarea ascuţită a nopţii. Ca într'un vis, numai, mă înfiorà gura lui de foc, pe ochi, pe obraji, pe gât: ca într'un vis, simţeam încleştarea braţelor sale de oţel, care-mi frângeau mijlocul,—şi-mi veneà să gem de fericire; ca dintr'o depărtare mare, îmi sunau în urechi şoaptele lui:

«Ce dragă-mi eşti, Mărioară!

www.digibuc.ro

— Şi tu mie, şopteam eu, c'un glas ca o adiere.

— Aş murì fără tine!

— Nici eu n'aşi mai puteà trăi fără tine!»

La început, câteva săptămâni, m'am aratat numai la geam; cu toate rugămințele sale, nu vroeam să es. La gândul acesta, simţeam o frică tainică, o frică care izvorà de departe, ca şi frica de întuneric, o adiere nelămurită, ce veneà, parcă, din negura trecutului altor vieţi, care s'au stâns şi, totuşi trăesc în adâncurile sufletelor noastre, — o adiere a căreia taină mă făceà să rămân neînduplecată la chemările lui.

Dar într'o noapte cu lună ca ziua, într'o noapte dumnezeească, în care lumina lunei pluteà ca o pulbere de argint, între cer şi pământ, şi se aşezà ca o zapadă viorie peste acoperişuri, — într'o noapte de acestea, în care, parcă, e o chemare tainică şi îţi vine se şopteşti: «Vino!» şi să deschizi braţele, cu o dorinţă neînvinsă de-a strânge la piept, — n'am mai ramas neînduplecată la chemările lui.

Ce ciudată putere are asupra mea luna, cum mă îmbată lumina ei!, — aveau drep-

www.digibuc.ro

tate fetele de la pension să-mi spue : «Lunateca.». Când o văd răsărind, îmi vine să strig, ca un copil : «Uite luna !» Iar, uneori, când stau aşa, cu capul răzămat într'o mână, şi o privesc, în liniştea adâncă a nopţii, deodată îmi trece peste suflet, ca o suflare rece, întrebarea : «Nu sunt oare lunatecă ?». Şi atunci, cuprinsă de teamă, închid strâns ochii, ca să nu mai pătrundă prin ei lumina ei de vis; dar, după o clipă, iar îi deschid, şi las să mi se reverse, ca prin nişte fereşti, văpaea care îmi îmbată toată fiinţa.

În lumina aceasta ameţitoare, îmi veneà uneori, dorinţa să fug cu el, să simt vântul zborului buestraşului peste câmpiile adormite în lumina lunei. Şi, uite, parcă şi acum îmi pare rău că n'am fugit cu el, în una din nopţile acelea. N'am fugit, dar într'o noapte de acestea cu lună ca ziua, s'a întâmplat ce sunt sigură că nu s'ar fi întâmplat, nici la lumina zilei, nici în întunericul nopţii.

Şi acuma iată-mă's a lui!

Trăim amândoi ca într'un vis. Ne strângem, câte odată, în braţe, ca eşiţi din minţi, şi rămânem aşa, înlănţuiţi, neclintiţi, ca nişte

www.digibuc.ro

stane, cu ochii închişi, înfioraţi de o fericire supra-omenească.

Uneori, dânsul îngenunchiază la picioarele mele şi îmbrăţuşindu-mi mijlocul, rămâne aşa, fără să spue o vorbă, cu genele plecate, cu obrazul lipit de peptul meu, ca şi cum mi-ar ascultà bătăile inimei.

Când e afară lună, îmi aduc aminte de întâlnirile noastre:

«Pe vremea asta ne întâlneam,» îi şoptesc, lipindu-mi obrazul de obrazul lui, şi în liniştea adâncă, ce mă împresoară, îmi aud bătăile inimei.

Ce nebuni mai suntem amândoi!

Astă noapte a fost iarăşi o lună ca'n poveşti şi n'a fost de chip să stăm în casă. Luna ne scoate din casă ca pe nişte lunatici. Nu m'aş mirà, de loc, dacă, într'o bună dimineaţă, ne-ar spune cineva că ne-a văzut rătăcind pe creştetul acoperişului.

Astă noapte ne-a abătut să ne plimbăm cu barca, pe râmnicul nostru din livadă. Grădina-i albă de floare, şi ea şi lacul păreau de argint. Barca părea ninsă pe margini. Mirezmele de fagure ale livezii, mă făceau să sorb aerul rece până în adâncurile plămâ-

www.digibuc.ro

nilor. Toate privighetorile din livezile nemărginite ale satului, din livezile de argint, se luaseră parcă la întrecere, vrăjite de vapaea lunei, iar noi alunecam, înfiorați, pe oglinda strălucită a râmnicului, care ne trimetea din adâncuri o înfiorare tainică.

Oh, ce păcat că nu sunt și câteva lebede pe râmnicul nostru... Ce minunat ar fi să le vezi alunecând noaptea pe lună! Am să-l rog pe Alexandru să-mi cumpere niște lebede.

15 Aprilie 1888.

Numai un an a trecut de când ne-am luat, și cum s'a schimbat Alexandru! Parcă nu mai e el acel care îngenunchia la picioarele mele, ca d'innaintea unei icoane. Pare plictisit, amărât, îmbătrânit.

M'au podidit, într'o zi, lacrimile și i-am spus:

«Nu mai mă iubești, văd eu bine că nu mai mă iubești!

— Copilării, dragă...» mi-a răspuns, abia atingându-și buzele de fruntea mea, gândindu-se aiurea. Și văzându-mă că nu mai mă liniștesc:

www.digibuc.ro

«Dar ce ai, frate, ce ai?

— Nu mai mă iubeşti, nu mai mă iubeşti Alexandre...» făceam eu zguduită de suspine.

Atunci dânsul se încruntă şi se răsti la mine:

«Ia ascultă, Mari, nu mai mă amărâ şi tu, că sunt eu destul de amărât, crede-mă. Uite, anul ăsta nu s'a făcut nimic: grâu, — nu, porumb, — nu, fân, — nu, — a fost un adevărat dezastru.

Ş'apoi ce, îţi închipuiai, poate, că toată viaţa erà să stau la picioarele tale? Da ştii că ai haz, drăguţă? Eeei, dacă nu isprăveşti, rămâi sănătoasă, m'am săturat, până 'n gât de nevricalele tale...»

Şi a eşit, trântind uşa.

1 Maiu 1888.

Vrasăzică a fost totul un vis, de-o clipă... Şi eu, naiva, care îmi închipuiam că n'are să se mai sfârşească!

În câte nopţi cu lună am stat la geamul care dă în livadă ş'am plâns în taină, pe când dânsul dormea ca un buştean.

Viaţa de ţară mă omoară, acum, cu monotonia zilelor ei nesfârşite. De când s'a dis-primăvarat, Alexandru se scoală în zori, în-

www.digibuc.ro

calică pe Urechiuş şi pleacă la câmp, şi vine tocmai seara. Mănâncă repede, lacom, vorbind, cu gura plină: de treburile moşii, de câte pluguri a scos, de câte fălci a arat, ce are de gând să samene în cutare parte şi ce în alta.

Iar eu stau şi-l ascult încruntată. Cum mănâncă, se culcă şi începe a horăi de răsună toată casa. Şi eu stau, până târziu, neclintită pe un scaun, în lumina lămpii, şi-mi trec prin suflet gânduri de moarte, şi lacrimile îmi alunecă încet, ferbinţi, pe obraji, ca dintr'un izvor nesecat. Livada îmi trimete, ca pe nişte mângâeri, adierile sale încarcate de mirezme, şi când răsare luna şi, aprinde oglinda râmnicului şi face, parcă, să crească, dintr'odată, în lumină, grădina albă de floare,— atunci simt că înnebunesc, atunci îmi vine să mă prăbuşesc asupra lui, şi să prind a-l lovì cu pumii peste faţă, peste ochi, strigându-i, ca eşită din minţi: «Scoală, bestie, scoală şi priveşte, uite-te, spune, e pentru dormit făcută noaptea asta?»

Şi întinzând braţele în lumina de afară, le strâng la pept, ca şi cum a-şi îmbrăţişà pulberea de argint a lunei.

www.digibuc.ro

20 Aprilie 1894.

Asfinţitul de astăzi, nu ştiu de ce, m'a făcut să plâng. Cum eram singură mi-am răzămat capul de uşorul fereştrii deschise, care dă în grădiniţă, şi-am plâns mult, mult... Ce bine-i, câteodată, să stai aşa, singură, şi să plângi, cu sufletul înfiorat de amintiri! Într'un târziu am prins a-mi răsfoì jurnalul, căruia i-am mărturisit, ca unei prietene scumpe, toate tresăririle sufletului meu. Niciodată, parcă, n'am mai simţit, ca în seara asta, nevoia de-a face mărturisiri. Dacă ar fi acum, lângă mine, o prietenă bună, mi-aş răzămà capul de peptul ei şi, zguduită de suspine, i-aşi mărturisì tot, tot... I-aş spune că într'o noapte, cu lună, n'am mai putut stà în casă. Simţeam că mă înnăbuş. Citisem cântecul lunei, a lui Paul Verlaine, şi când discul ei se ivì, ca deasupra unei păduri, deasupra livezilor, — începură a-mi murmurà încet, la urechi, tainic, ca rostite de glasul unui îndrăgostit, versurile poetului:

«La lune blanche,
Luit dans les bois,
De chaque branche
Part une voix...»

www.digibuc.ro

Şi ca la o chemare, am deschis uşa, am coborât în grădină, şi am prins a mă primblà, ca o lunatecă, pe malul lacului.

Şi, iată, că dintr'odată, mi se părù că aud, undeva, printre copaci, un pas, şi, cuprinsă de spaimă, mă oprii şi ascultai cu încordare, simţind că mă înnăbuşă bătăile inimei. Şi cum stam aşa, încremenită, cu ochii aţintiţi în partea de unde mi se păruse că aud paşii, deodată răsărì pe carare, de după un desiş, o umbră albă, — veneà încet spre mine, şuerând o frântură de doină, şi'n clipa următoare izbucnì, în noapte, un glas ameninţător :

«Care-i acolo, mă?»

Încercai să răspund:

«Eu sunt» ; dar nu putui, căci spaima îmi sugrumà gâtul, ca o mână nevăzută. Şi când glasul ameninţător se înălţă a doua oară, cunoscui că-i vocea lui Sandu — un flăcău care făcea pe vizitiul, — şi ca dintr'un basm îmi coborî în minte icoana lui, şi mă mirai cum de nu-l bagasem în seamă până atunci.

Erà un flăcău cu mustaţa deabià înfierată cu pletele ca pana corbului, — un flăcău

www.digibuc.ro

frumos ca un ciobănaş desprins dintr'o pânză de-a maestrului Grigorescu:

«A, dumneavoastră eraţi, zise el, când se apropiè; s'avem ertare, mă rog, că nu v'am cunoscut.

— Nu face nimic, zisei eu, şi adăugai, aşa ca să zic ceva; da unde-ai fost, Sandule?

— Păi, am fost de-am mai schimbat priponu calului, că ştiţi îl ţin noaptea, pe răcoare, în grădină, că-i o iarbă mândră, care nu se mai află...»

Ce s'a petrecut în sufletul meu, când l-am văzut, la doi paşi de mine, nu ştiu? Ştiu atât, că mi-a venit, deodată, rău, că mi s'a pus ca o ceaţă pe ochi, şi m'am lasat pe banca de lângă râmnic; şi, atunci, cu un glas care, parcă, nu era al meu, — cu un glas străin, am murmurat:

«Sandule, ajută-mi, te rog, să mă ridic, că nu ştiu ce am, mi-i rău...»

Şi când braţele lui m'au ridicat, ca ameţită de lumina viorie, care mă împresură, de mirezmele de miere, ce se înnălţau împrejur, — atunci... atunci... n'am mai ştiut ce fac.

...A doua zi, am plecat şi n'am mai fost, din primăvara aceea, nici odată la ţară.

www.digibuc.ro

O VIAŢĂ

www.digibuc.ro

O VIAŢA

Bătusem, vreme de două ceasuri, malurile bălţii, şi nu putusem împuşcà nimic. Văzând că nu-i de chip să-mi cadă ceva, mă suii pe dealul de lângă iaz, de unde puteam vedeà toată întinderea apelor, — cu gând că, dacă voi zări vr'un pescar, să-l strig şi să-l rog să mă ducă undeva, în vr'un luminiş, unde o şti dânsul că-i bătelişteа vânatului.

Cânele adulmecà vântul, care aduceà miros de peşte şi de stuf putred, şi eu cercetam balta.

Asfinţitul coborâse, parcă, peste ape, nişte plăci uriaşe de aur. În liniştea nemărginită a înserării aceleia de toamnă, eazul părea

www.digibuc.ro

pustiu. Din când în când, pe deasupra pădurei de stuf şi-a luminişurilor, zăream, cine ştie unde, departe, zburând un cârd alb de pescăruşi, cari, de pe mal, păreà un stol de fluturi.

În dreapta, se deschidea o câmpie ruginie, topită în pulberea albăstrie a asfinţitului; se întindeà, tristă şi pustie, până la munţii de jaratec, din zare. Şi pretutindeni pluteà o lumină aurie, în care erà parcă un zâmbet melancolic — lumina asfinţiturilor de toamnă, care te face să visezi la lucruri vechi, dispărute, să visezi c'o uşoara strângere de inimă, care te doare şi, cu toate acestea, îţi place, ca mângâierea molcomă a unei mâni iubite.

Mă aşezasem jos, într'o rână, şi cânele se culcase la picioarele mele, cu botul întins pe labe, cu ochii mâhniţi, ca învins de o jale adâncă.

Şi cum stam aşa, de după pădurea de stuf, tocmai de la marginea cealaltă a iazului, se ivi o ceobacă. Pescarul sta neclintit, în picioare, ca un stâlp, şi luntrea plutea lin, lunecà parcă singură, ca o fiinţă vie, pe oglinda întunecată a apei.

Mă sculai în picioare, şi începui a strigà din

www.digibuc.ro

răsputeri şi a face semn cu mâna. Iar cânele sări ars şi începù a latrà îndârjit, spre pescar.

Barca se 'ndreptă spre mal. Eu mă coborîi ş-o aşteptai, şi, când fu aproape, întrebai :

«N'ai putea, mă rog, să mă duci în vr'un luminiş cu vânat?

— De ce nu, răspunse pescarul, cu glas potolit, lipind ceobaca uriaşă de mal, este în pădurea ceea de papură un ochiu, unde totdeauna-i vânat».

Întrai cu cânile, şi pornirăm spre zidul de stuf.

În dreapta şi în stânga bărcii grele, apa făcea un freamăt uşurel, tainic, în liniştea adâncă, ce ne împresură. Şi în urmă, pe oglinda lucie, întunecată acum, rămânea o horbotă albă, de spumă.

Cânele sta ridicat, în picioarele de dinnainte, neclintit, şi mirosea, cu botul, umed, înnălţat, mişcându-şi nările în toate părţile.

Pescarul vâslea în faţa mea. S'aplecà înnainte şi se lasà pe spate, cu mişcări regulate. Eu mă uitam la el. Avea o faţă osoasă, brazdată, încreţită înnainte de vreme, arsă de vânturi şi de soare, şi nişte ochi albaştri-şterşi,

www.digibuc.ro

cari aveau o lucire ciudată, o lucire de om bolnav, în fundul orbitelor adânci, pline de umbră.

Erà îmbrăcat c'o cămaşă murdară, cu nişte pantaloni rupţi, cârpiţi; printr'o spărtură, i se vedeà genunchiul gol şi erà desculţ; în cap avea o pălărie ponosită, de pae.

«De unde eşti dumneata? îl întrebai.

— Apoi eu sunt din Moldova, din Huşi tocmai.

— Şi de mult ai venit prin părţile locului?

— Aicea sunt numai de doi ani; da din Moldova am plecat de mult, de pe vremea răsboiului. Am colindat multe oraşe, domnul meu. Ş'aşa cum mă vedeţi, am fost trei ani subcomisar în Călăraşi. Dacă aveam noroc, puteam s'ajung departe, iubite domnule, puteam s'ajung o *persoană,* căci aşa gol şi prăpădit, am şi eu niţel condei.»

Apoi, după un răstimp de tăcere, zise, arătând cu mâna:

«Iaca în ochiul ceala, trebue să fie, numai decât, vânat...»

Şi oprì luntrea, lângă papură, în dreptul unei cărări de apă, care duceà la luminiş. Ridicai cucoaşele şi aşteptai, neclintit, cu

www.digibuc.ro

ochii aţintiţi asupra luciului apei. Nici o aburire de vânt nu mai adià. O fâşâire nu se auzeà, un creţ, un fior, cât de mic, nu se vedeà pe apă; stà încremenită ca subt o pojghiţă de ghiaţă. Cânele părea de piatră, lângă mine, numai nările i se mişcau, lărgite.

Deodată se iscâ .o cută argintie, şi se pierdù în papură. Strânsei puşca, gata s'o ridic la ochi. Cânele avù un tremur de nerabdare, şi se tupilă, cu ochii la pândă. După o clipă, altă cută se ivì, şi pe urmă răsărì capul unei raţe. O luai la ochi, şi mai aşteptai câteva clipe. Raţa se arătă întreagă, pluteà domol, lin, şì dedesubtul ei se vedeà limpede, în oglinda întunecată a apei, altă raţă, răsturnată cu capul în jos. Aprinsei, şi bubuirea puştei răsună tristă, până departe, peste apele pustii, sfărămând liniştea adâncă a înserărei. Raţa bătù din aripi. Câinele se zvârli, ca la arsura unui bici, şi mi-o aduse; iar câteva raţe, speriate, se înnălţară, ca într'o suflare de vijelie, şi se zugrăviră ca nişte umbre negre, pe asfinţitul înflăcărat.

Pornirăm spre alt luminiş, în freamătul

www.digibuc.ro

tainic al apei, şi stătui la pândă până târziu; dar nu se mai arătă nimic, pe luciul de oglindă. Sus, în văzduh, şi jos, în taina apei prinseră a izvorî steluţe sfioase. Şi, încu rând, noaptea coborî înnegrind, posomorând balta. Câte odată, în liniştea nemărginită ce stăpâneà pustiul apelor, prin pădurea de papură, treceà un freamăt uşor, abia auzit, uneori, peste apa încremenită a lumişului, din faţa noastră, se iscà un fior, — parcă rătăceà o fiinţă nevăzută. De odată se ridică un vânt rece, încreţind faţa iazului, trecând cu'n fâşit aspru prin pădurile de stuf, şi stelele din apă începură a tremurà, cuprinse de spaimă parcă, şi-a picurà lacrimi de aur în adâncuri. Spusei pescarului să mă ducă la mal, şi el prinse a vâslì tăcut.

Împrejur, s'auzeà numai fâşâitul nesfârşit al vântului şi freamătul molcom al apei, în vâsle. O curiozitate neînvinsă, îmi dà mereu ghes să-l descos pe omul acesta, să-i aflu viaţa.

După un răstimp, lung, pescarul zise uitându-se la cer:

«Are să înceapă, acuşi, a plouà... Intot-

www.digibuc.ro

deauna, când vin norii din spre ţara muscălească, plouă.»

Atunci numai băgai de seamă că'n zare se înnălţau nori uriaşi, ca nişte munţi de cărbune.

De la marginea bălţii, de lângă şleahul care duce la Olteniţa, hanul vechiu ne priveà cu cele două fereşti luminate. Şi pe apa neagră acum, ca o baltă de păcură, lumina izvodeà, până departe, două cărări tremurătoare de foc.

Când ne-apropiarăm de mal, freamătul papurii amuţi deodată, ca la o poruncă. Şi, după câteva clipe, în liniştea adâncă ce se întinsese, începură a picurà, de sus, picături rare de ploae, c'un plescăit dulce, moale, tainic, melodios. Şi când intrarăm în lumina gălbue a hanului, ploaia prinse a răpăi, ca o cernere de halice, pe acoperişul de draniţă.

Hangiul erà o namilă de om, cu nişte sprincene şi nişte mustăţi groase şi negre cum e catranul, şi o pereche de ochi de hoţ.

Scosei din torbă un pui fript şi o franzelă, şi-l îmbiei pe pescar să mănânce cu mine.

www.digibuc.ro

Il întrebai, apoi, ce beà, şi îmi răspunse că ţuică. Şi după ce se puse niţel la cale şi băù câte-va ţuici, i se deslegă limba:

«Eu, domnul meu, am avut epocile mele, aşa rupt şi prăpădit cum mă vezi. Dacă ţ'oi spune c'am fost şi eu odată om între oameni, c'am fost, se cheamă, negustor, c'am avut pe vremea războiului cârciumă, n'ai să mă crezi. N'am eu păr în cap, iubite domnule, câţi Muscali au băut spirt la mine... Ei numai spirt beau... Şi încă spirt neamestecat, spirt sadea, beau până li se făceau ochii în cap ca sângele...

Acuşa ai să mă întrebi dumneata cum de-am pierdut prăvălia, eu, care vra să zică, am niţel condeiu, să cheamă, dacă n'am doi ochi, am măcar unul... Nevasta mi-a rupt gâtul, dragă domnule, dacă nu erà muerea eu eram astăzi om între oameni, eram o persoană...

Într'o bună dimineaţă, mi-a fugit c'un căpitan de Cazaci, că muere frumoasă c'a a mea nu erà, iubite domnule, în tot Bucureştiul. Când eşiam cu ea Dumineca la plimbare, toată lumea se opreà în loc şi se uità după ea, — aşa femee am avuţ eu, domnul meu...

www.digibuc.ro

Dacă mi-a fugit, parcă a venit un vânt rău peste mine: mă înbătam, pardon, ca un porc, şi dacă mă înbătam începeam a mă boci, în gura mare, după muere... Şi'n trei ani mi s'a dus pe apa Sâmbetei prăvălia... Şi fiind-că aveam niţel condei, şi fiind-că învârtisem niţică politică în mahala, am fost numit subcomisar la Călăraşi, — da, iubite domnule, eu care mă găsesc în momentul de faţă desculţ, am fost doi ani subcomisar... Da, da, eu, păcătosul de mine...

Când a venit ălălalt partid, m'a suflat... Erà în luna lui Ianuarie, care vrea să zică în puterea ernei. Şi eu, domnule, n'aveam nici o liţcae... Când eşti fără slujbă, pe datorie nu-ţi dă nimeni, nu-i aşa? Şi ca să pot trăi de azi pe mâne, mi-am vândut hainele şi lucrurile din casă. Întâi îmi lăsasem patu, masa şi un scaun. Pe urmă le-am dat şi pe astea, ş'am trăit aşa, cu chiu cu vai, o lună. Am bătut în timpul ăsta, la toate uşile şi am cerut o slujbă, şi, daca am văzut că nu găsesc nimic, m'am gândit să viu în Bucureşti: «Bucureştiul, oraş mare, zic, poate-o da Dumnezeu ş' oi găsi

www.digibuc.ro

o bucăţică de pâne...» Şi într'o zi mi-am vândut paltonul, şi, într'un pardesiu subţire ca frunza, m'am suit în tren, ş'am venit la Bucureşti... Când am ajuns, pe la miezul nopţii, mai aveam un franc în buzunar... Nu vedeam înnaintea ochilor de flămând, şi-am intrat într'o cîrciumă, de lângă gară, şi-am mâncat de cinci parale pâne şi de cinci masline, şi zece bani am dat negustorului, să mă lase şi pe mine să dorm acolo, undeva jos. Am dormit pe-o rogojină, între cerşitori şi hamali, şi a doua zi am plecat şi am rătăcit prin oraş ca un câne a nimărui... Zic: «N'o să mănânc de-acù de cât pâne, de zece bani, pe zi, şi pentru dormit nu mai dau parale, oi face şi eu cum oi putea, ca să mi-ajungă banii opt zile. Poate în timpul ăsta o da Dumnezeu, ş'oi găsì ceva...» Ş'am prins a umblà din cafenea în cafenea, din berărie în berărie, şi-a întreba de la masă la masă, dacă n'are care-va nevoe, de-un vechil la moşie, de-un contabil:

«Sunt om cinstit, domnul meu, am fost negustor; dar n'am avut noroc şi-am perdut... Am fost subcomisar la Călăraşi, sunt om cu niţel condei se chiamă...

www.digibuc.ro

— Nu ne trebue, îmi răspundeau toți, măsurându-mă de la pălăria de pae, până la picioarele vârâte în niște ghete rupte.

Iar dacă nu plecam și începeam din nou:

«Nu cataţi, vă rog, domnule, că mă găsesc ast-fel în momentul de faţă, aşa mi-a fost soarta; dar sunt om cinstit, am fost negustor...»

Se încruntau şi zbierau:

«Haide, haide... Nu înţelegi, omule, că n'am? ce vrai să pun chelnerul să te dea de spate-afară?»

Şi eu plecam umilit, la altă masă, şi începeam, iarăşi, acelaşi vorbe, ca să aud aceleaşi răspunsuri. Iar noaptea rătăceam, tremurând în pardisiu, mă strecuram pe lângă ziduri, ca un hoţ, ferindu-mă de gardişti.

Intram prin cârciumile şi cafenelele murdare şi pline de fum, de pe lângă gară, şi acolo mă strecuram unde-va, într'un ungher, ş'aţipeam o clipă, şi-mi mai dezgheţam ciolanele, până când venea stăpânul ori vr'un băiat:

«Dumneata ce doreşti, domnule?

www.digibuc.ro

— Nu doresc nimic...

— Dacă nu consumi nimic, eşi afară, aicea nu-i azil de noapte...» Şi mă lua de spate şi mă da pe uşă-afară.

Şi iar începeam a rătăci prin frig, prin viscol, ca un câne flămând şi izgonit de toţi. Une-ori gerul mă ardeà, mă tăea, parcă, până în măduva oaselor, şi atuncea prindeam a alergà prin zăpadă, cu picioarele degerate ca să mai mă-încălzesc... Câteodată, vedeam, la lumina lunei, înnălţându-se fumul din coşuri. Vedeam ferestí luminate, ş'atunci îmi veneà să ucid pe cine-va, simţeam dintr'odată în braţele îngheţate o putere grozavă, şi-mi veneà să strâng pe cine-va de gât, pe cine-va din acei cari stăteau la căldură şi lumină, cari aveau patul lor moale, cari dormeau sătui, pe când eu rătăceam flămând şi îngheţat, şi n'aveam unde să-mi plec capul...

Ş'aşa m'am chinuit o lună jumatate înche iată, am dormit prin secţii, în azilul de noapte, cu cerşetorii şi vagabonzii, am dormit într'o ruină a Creditului, domnul meu, şi, la urmă, după trei zile de foame, după trei zile în cari n'am pus în gură nici o bucăţică de

www.digibuc.ro

pâne, într'o noapte, am întins mâna, la un colț de stradă, în întuneric. Am cerșit așa, o bucată de vreme, numai noaptea. Apoi m'am deprins, ș'am început a cerși ziua mare...»

După ce mai băù un gât de țuică, zise:

«Însfârșit, la vreo lună, a dat Dumnezeu ș'am intrat la Teatru. Făceam controlul la stalul al III-lea și curățenie în partea mea, și-aveam un franc și jumătate de parale pe sară... Câdeodată mă chema domnul Manolescu și-îmi spuneà să mă duc să mă'mbrac, c'am să es pe scenă, — Dumnezeu să-i hodinească pulberea, acolo unde e, că bun suflet de om mai erà, și straşnic actor; acela zic și eu că erà actor, iubite domnule...

Acuşa, acolo la teatru, am stat patru ani, că, dacă s'a schimbat directorul, m'a dat afară. Dacă m'a dat afară, am intrat fecior la o casă mare. Și-am rabdat palme, am rabdat înjurături de la boer, că boerul erà rău ca un câne.... Cuconița era bună ca o bucățică de pâine caldă. Și par'că numai pe mine mă pălmuea? O pălmuea și pe ea. Și erà frumoasă, sărăcuța, și plăpândă ca o floare... De multe ori, când cânta la pian, deodată o podideau lacrimile, și prindea a

www.digibuc.ro

plânge cu sughiţuri, şi uneori dădea un ţipăt şi cădea pe spate, leşinată, şi i se făceau mânile ca ceara... Acolo am stat numai o lună, şi într'o noapte am fugit. După asta, am intrat camerist la agenţia maritimă, la Constanţa.

Acolo, cucoana domnului agent principal, mă puneà să fur, noaptea, coşuri cu struguri de Constantinopol, cu căpşune, mă rog, tot felul de trufandale. Aşa erà obiceiul acolo, la agenţie, luau ca dintr'a lor, de la domnul agent principal până la cel mai mic funcţiouar, — toţi mâncau trufandale...

«Cucoană, ziceam eu, da oare n'om păţi ceva?

— Ce să păţim, omule, da ce nu-i domnul cel mai mare aici?»

Bine o mai ducea, sireacul domn agent-principal, multe icre negre şi multe bunătăţi străine îi mai înghiţea burta cea de şapte şchioape... Hoţie ca acolo n'am văzut de când maica m'a făcut... Nici la agenţie n'am făcut mulţi purici: cum s'a disprimăvărat, am eşit. Am văzut că hamalii de la port, câştigă bune parale, — şi m'am făcut hamal... Vedeţi, iubite

www.digibuc.ro

domnule, că de toate am fost, numai popă n'am fost... Ei, negustorule dragă, dacă nu te superi, înc'o ţuică, că mi s'a uscat gâtlejul.

Când a venit iarna şi n'am mai găsit de lucru în port, m'am întors la Bucureşti... Banii i-am sfârşit repede şi degrabă... Dacă am sfârşit banii, m'am apucat, iar, de cerşit. Când vedeam că am seara mai mulţi gologani, mă înfundam într'o cârciumă şi beam până cădeam subt masă şi adormeam. Când nu dormeam subt vr'o masă, dormeam într'o casă pustie, de la marginea oraşului.

Pe la sfârşitul ernei, a dat Dumnezeu şi-am intrat în Văcăreşti şi-am stat doi ani încheiaţi acolo. Nu vă uitaţi aşa la mine, domnul meu, că n'am omorât pe nimeni.. Aveţi niţică răbdare, vă rog, să vedeţi cum am ajuns la Văcăreşti... Nu-i aşa că-i frumos romanul vieţei mele, iubite domnule? Negustor, subcomisar, cerşitor, controlor la teatru, fecior în casă, camerist la agenţia maritimă, hamal, puşcăriaş, acuşa pescar şi mâne, poate, tot puşcăriaş, domnul meu, pentru că eu am de regulat o socoteală cu'n domn comisar... Să vă spun cum am ajuns să mă mut cu domiciliul la Văcăreşti.

www.digibuc.ro

Într'o noapte, mă pomenesc că mă ridică, dintr'o cârciumă, doi gardişti, şi mă duc, în palme şi'n ghionturi, la Poliţie, şi m'aruncă într'un beci... De acolo, la vr'un ceas, mă simt luat pe sus, şi mă trezesc, deodată, în lumina unei odăi... La masă sta un comisar, negru la faţă ca un Ţigan şi cu nişte mustăţi mari cât nişte favoriţi. Când m'a văzut, s'a uitat la mine ca un lup şi a zbierat:

«la poftim mai aproape, ticălosule... Ce eşti surd, mă? Dă-te mai aproape...»

Şi-mi trase o înjurătură:

«E beat, să trăiţi, domnule comisar, zise unul din gardişti; l'am ridicat dintr'o cârciumă...

— Aşa? E beat! Stai că-l trezesc eu...»

Şi două palme îmi arseră obrajii.

«Ei, acuşa te-ai trezit, mă? Acuşa ţi-s'au desfundat urechile, ha?

— Aud, domnule comisar, mormăesc eu.

— Dacă auzi, să-mi spui cum ai îndrăznit să tragi, mă, ticălosule, cu cuţitul, eri noapte, pe cheiul Dâmboviţei? Cum ai îndrăznit, mă, să tragi cu cuţitul, ca în Bărăgan, ha?

www.digibuc.ro

— N'am tras în nimeni cu cuțitul, domnule comisar, aveți greșeală, vă rog...

— Pe cine minți tu, mă? Pe cine minți? zbierâ domnul comisar; pe mine mă minți, mă? Pe mine mă minți?»

Și alte două palme mă isbesc peste ochi, peste nas, și simt în gură ceva cald și sarat, — simt sânge, iubite domnule...

«Vra să zică n'ai tras tu cu cuțitul? Bine... Stai că am eu ac pentru cojocul tău... Ticălosule, în ocnă ai să putrezești... Pune-ți mâna pe el!»

Atunci au mai răsărit, ca din pământ, încă doi gardiști. Tuspatru m'au desbrăcat, până la piele, și m'au trântit cu fața'n jos. După asta, au așternut peste mine niște șervete ude, doi m'au prins de mâni și doi de picioare, și o arsură grozavă, peste spate, m'a făcut să țip din răsputeri, să urlu ca o fiară. Și loviturile au început a cădeà ca niște bice de foc. Iar eu mă zvârcoleam ca pe jaratec, țipam, urlam ca eșit din minți, și-mi însângeram buzele mușcându-mi-le, mușcam podelele... Apoi n'am mai avut putere să țip și să mă zbat, tremuram numai, ca scuturat de friguri, și gemeam: «Mamă dragă

www.digibuc.ro

— mamă dragă... Mamă dragă — mamă dragă...» Şi auzeam bine şuerăturile cravaşii şi gâfuitul cânelui de comisar. După asta, parcă mi-a deschis cine-va o vână, şi-a început a-mi curge sângele, — aşa mă simţeam de slab, de fără putere, şi înnaintea ochilor se aprindeau, jucau şi se stângiau nişte limbi de foc. Şi, de la o bucată de vreme, n'am mai putut striga, n'am mai putut geme.

Mi se părea că mi se topesc, ca ceara, carnea şi oasele, şi că din ce în ce mă simt mai uşor... Pe urmă mi-a trecut, peste inimă, ca o suflare rece, ca şi cum în dreptul ei aşi fi avut o gaură prin care ar fi intrat vântul, şi deodată mi s'a lasat ca o perdea neagră peste ochi şi n'am mai simţit nimic. Cât oi fi stat aşa nu ştiu.

Când m'am trezit, o durere cumplită mi-a săgetat spatele şi am ţipat. Am vrut să mă scol; dar n'am avut putere, ş'am început a geme. Tot trupul mă dureà, de parcă eram tot o rană vie. Împrejurul meu erà întuneric, şi de undeva venea un miros greu, ca dintr'o gură de canal. De la o vreme, am băgat de seamă că afară, pe la uşa mea, se plimba cineva, cu paşi regulaţi,

www.digibuc.ro

și după fie care pas răsuna mai slab, mai depărtat, ca subt o boltă, alt pas. În minte mi se făcea, cu încetul, lumină ; dar încă nu puteam să-mi dau seama unde sunt, ce s'a petrecut cu mine. Și cum stam așa și gemeam, de odată, de undeva de deasupra mea, veni un gemăt, ca un răspuns la gemetele mele, ș'atunci mi se făcu lumină deplină în minte și-mi dădui seamă unde sunt. Apoi, auzii un țipăt depărtat, — un țipăt de om pe care îl omoară cineva, și-mi îngheță inima. Și îndată după asta, iubite domnule, am auzit pași la ușă, glasuri nelămurite, am auzit trăgând drugul ușei, am simțit că mă ridică, niște mâini pe sus, și de durere am dat un țipăt și mi s'a așezat pe ochi o negură. Ca prin vis numai, mi-am dat seamă, că doi inși urcă cu mine, niște scări de piatră, și iar m'am trezit în lumină, înnaintea cânelui de comisar. Cum m'a văzut, a rânjit la mine:

«Ei, amice, tot nu știi nimic despre daravera cu cuțitul?

— Nu știu, domnule comisar, dacă nu știu, cum voiți să spun că știu ?

www.digibuc.ro

— Vra să zică tot nu ştii? Bine... Dezbrăcaţi-l...»

După ce m'au dezbrăcat, din nou, până la piele, când m'au trântit gardiştii jos, l-am văzut că pune mâna pe ceva ca o măciucă, care se înmlădia. M'am simţit strâns, ca'n nişte minghinele, de mâni şi de picioare, şi când a prins a mă lovì, am început a mugì ca un taur. Acù nu mai simţeam arsuri, acù parcă rupea, cânele, carnea de pe mine, bucăţică cu bucăţică, cu 'n cleşte, şi mă durea până'n fundul măruntaelor. Şi de-odată n'am mai putut rabdà, şi, cu lacrimile pe obraz, am strigat, din răsputeri:

«Nu mă omorî, domnule Comisar, că spun tot: eu am dat cu cuţitu...»

Şi de-acolo, iubite domnule, iar n'am mai simţit nimic, iar s'a făcut noapte împrejurul meu. Şi ce să-ţi mai spun, am fost condamnat, pentru lovitură de cuţit, la doi ani de închisoare... Poate dumneata nu crezi ce ţi-am spus, sfârşi foarte liniştit, pescarul; da când îi auzì că l-am omorît pe cânele de comisar, atunci, crèd, c'ai să mă crezi...»

Mai ceru un pahar de ţuică, şi, după

www.digibuc.ro

asta, ramase cu capul în piept, cu fruntea încreţită, cu ochii în gol.

Afară ploaia contenise. Numai vântul gemea, unde-va, ca un om Şi eu mă uitam, cu inima strânsă, la pescar, şi mă întrebam : de ce-i lucesc ochii ca de friguri, din pricina băuturii, mai mult, ori din pricina gândului ce-i ardea acolo, subt fruntea încreţită. Şi cum stà aşa, neclintit, ca o stană, deodată se învineţi şi se rostogoli pe podele, cu faţa'n sus, şi începù a se zbate, cu pumnii strânşi, în cercul de lumină, ce cădea din lampa afumată, atârnată de-o grindă, — se zbătea cu ochii închişi, cu faţa chinuită, albăstrie, c'o spumă roşietică la colţurile gurei încleştate.

O uşă se deschise încet, cu teamă parcă, şi se ivi crâşmăriţa, o femee slabă ca o umbră, şi, ducândo mână la gură, clătină din cap şi zise cu glas molcom, cu o înmlădiere de suferinţă :

«Iar l-a apucat paraliziia, săracu... Vai de capul lui... De ce nu-l strânge Dumnezeu, să nu se mai chinuiască...»

Îl udarăm cu apă şi, după câte-va minunte, deschise ochii, se ridică într'o mână, ş'o

www.digibuc.ro

trecu pe ceealaltă peste frunte, şi ne privì aiurit, cu ochii turburi, acoperiţi parcă de-o ceaţă. Îl ridicarăm binişor şi-l aşezarăm pe-o bancă.

El nu ziceà nimic, ne priveà numai, din când în când, c'o căutătură de om cu mintea bolnavă, şi ofta încet. După un răstimp, se ghemuì pe bancă şi'ndată adormì, cu gura deschisă, ca o pată neagră, pe faţa vânătă.

Plătii hangiului, îl rugai să-l lase să doarmă acolo, să nu-l mai trezească, şi îmi chemai câinele şi eşii.

Din streşinele hanului, lacrimile ploii picurau cu sunet moale, tainic, şi aşa de dulce şi de jalnic, cum n'am mai auzit nici odată şi, nu ştiu de ce, picuşurile acelea reci, parcă-mi picurau pe inimă. Înfiorat de frigul umed al nopţii, îmi ridicai gulerul surtucului şi, vârându-mi mânele în buzunar, o luai prin noroi, prin bălţi întunecate, cu sclipiri de oţel, spre Bucureşti.

Cerul erà negru, peste tot, negru ca o boltă de cărbune, — numai în zare, deasupra oraşului, pluteà un nour luminos. Încolo, nici o lumină, nici o stea.

www.digibuc.ro

De unde-va, de departe, ca de sus, din altă lume, veni o trâmbițare de cucoș. Apoi nu se mai auzi nimic, nici un latrat depărtat, nici un fâșâit de vânt, în pădurile de papură, numai pașii mei singurateci.

www.digibuc.ro

TABLA DE MATERIE

	Pag.
Taina	5
Mătuşa Aniţa	17
Cea din urmă iubire	69
Clipe	81
Păpurica	91
Maica Melania	111
Mutul	129
Cazacul	143
Lefter	159
Nepotul	171
La garda pieţei	181
Lunateca	199
O viaţă	251

www.digibuc.ro

www.digibuc.ro